

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล
ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2546

ISBN 974-04-3350-2

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

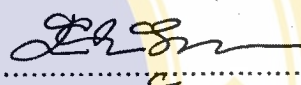
เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล
ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นายสมศักดิ์ มงคลธนะวัฒน์

ผู้วิจัย

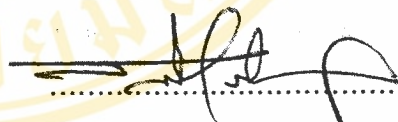
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศันสนีย์ ชูแวว, Ph.D.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ศุภวัฒน์ พลายน้อย, กศ.ด.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

นายสมยศ วิทวัสสำราญกุล, รป.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรวดี โรจนกนันท์, วท.ม.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม

วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

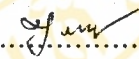
นายสมศักดิ์ มงคลธวัช

ผู้วิจัย

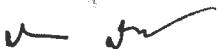
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศันสนีย์ ชูแวว, Ph.D.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ศุภวัฒน์ พลายน้อย, กศ.ค.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นางนिरาวาน พิพิธสมบัติ, วท.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

นายสมยศ วิทวัสสำราญกุล, รป.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์รัศมีดาร่า หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์อนุชาติ พวงสำลี, Ph.D.

คณบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ศันสนีย์ ชูแวว รองศาสตราจารย์ศุภวัฒน์ พลายน้อย อาจารย์สมยศ วิทวัสสำราญกุล และอาจารย์นิราวน พิพิชสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ รวมทั้งตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์วราพร ศรีสุพรรณ อาจารย์ชวลิต สาตราภัย ดร.ศิริกุล บรรพพงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรพินท์ เอี่ยมศิริ อาจารย์ณรงค์ วีระไวทยะ และอาจารย์นงพงา สุขวานิช ที่กรุณาให้คำแนะนำในการสร้างโครงร่างหลักสูตร

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม กลุ่มเด็กมัธยม และคณะวิทยากรในพื้นที่ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ขอขอบพระคุณบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่านทั้ง 7 ตำบล คือ ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศาลาลัย ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า ตำบลไร่ใหม่ ตำบลสามกระชายและตำบลคอนยายหนู ที่ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะ ประธานกรรมการบริหาร และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย ที่ให้การสนับสนุนรถยนต์และพนักงานขับรถในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณคณะเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่ 3 (หน่วยโรงเจ)ทุกท่านที่คอยอำนวยความสะดวกสถานที่พัก และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัลลภสิณี โอนมะศิริ อาจารย์สุรพล เมฆวนิชย์ อาจารย์ประสาท กษเดช และอาจารย์กฤษณา ราชู ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดจนเพื่อนๆ ET25 ทุกคน โดยเฉพาะ ศุภ อิง เก้ ต้อ นก พจน์ สุมนัส ฝนและจี ที่คอยให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดการวิจัย

ท้ายนี้ ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งได้เป็นห่วงเป็นใย และขอขอบคุณคุณภัทรา มงคลธนวัฒน์ ที่ได้ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และเป็นกำลังใจตลอดมา

สมศักดิ์ มงคลธนวัฒน์

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
ทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (THE PARTICIPATORY TRAINING CURRICULUM
DEVELOPMENT FOR TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PERSONNEL ON
THUNG SAM ROI YOT WETLANDS MANAGEMENT PRACHUAB KHIRI KHAN PROVINCE)

สมศักดิ์ มงคลธนะวัฒน์ 4136851 ENTM/M

วท.ม. (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศันสนีย์ ชูแหว, Ph.D., ศุภวัธย์ พลายน้อย, กศ.ด.,
สมยศ วิทวัสสำราญกุล, ร.ป.ม.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล
ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแบ่งขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้
ขั้นตอนที่หนึ่ง เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การทดสอบวัดความรู้ ทักษะและความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล การสำรวจข้อมูลทั่วไป และปัญหาและความ
ต้องการในการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่สอง เป็นการสร้างหลักสูตร โดยสร้างโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาใน
ขั้นตอนที่หนึ่ง ได้หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และหน่วยการอบรม 2
หน่วย คือ หน่วยที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด หน่วยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด และนำโครง
ร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสม และมี
ความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่สาม เป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
จำนวน 19 คน ผลปรากฏว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความคิด
เห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรมในระดับมาก ความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากรในระดับดี
และระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอบรมในระดับมาก และจากการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล
ที่มีต่อหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากทุกองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่สี่ เป็นการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยนำผลการทดสอบวัดความรู้ การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อ
หลักสูตร การประเมินผลการจัดการอบรม และข้อเสนอแนะต่างๆมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ให้สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์
ใช้ในการอบรมบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งอื่นได้

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร/การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม/องค์การบริหารส่วนตำบล / พื้นที่ชุ่มน้ำ
/ทุ่งสามร้อยยอด

THE PARTICIPATORY TRAINING CURRICULUM DEVELOPMENT FOR
TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATION PERSONNEL ON THUNG SAM
ROI YOT WETLANDS MANAGEMENT PRACHUAB KHIRI KHAN PROVINCE)

SOMSAK MONGKOLTANAWAT 4136851 ENTM/M

M.Sc. (TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT)

THESIS ADVISORS : SANSANEE CHOOWAEW, Ph.D.,
SUPAVAN PHLAINOI, Ed.D., SOMYOS VITTAVASSAMRANKUL, M.P.A.

ABSTRACT

The objective of this study was to develop a participatory training curriculum for Tambon Administrative Organization (TAO) personnel on managing Thung Sam Roi Yot wetlands of Prachuab Khiri Khan province. Methodologies were divided into the following steps:

Step 1 involved investigation of fundamental data for developing the curriculum by reviewing related literature, testing knowledge, attitude and opinions of the TAO personnel, and surveying general information, problems and training needs.

Step 2 was the construction of the curriculum by writing up the curriculum draft based on the fundamental data derived from the previous step. A training curriculum was derived, consisting of problems and needs, objectives and two training units, namely, value and importance of Thung Sam Roi Yot wetlands and guidelines for managing the wetlands. The draft was then evaluated for its suitability and congruency by 3 specialists. It was found that all of the curriculum components were suitable and congruent.

Step 3 was having the curriculum tried out with 19 TAO personnel in Prachuab Khiri Khan province. It was revealed that knowledge of the personnel increased significantly at a 0.05 level. Their opinions on benefits derived from topics/activities and the achievement of the objectives were found to be at a high level and ability to give lectures or organize activities of trainers was at a good level. From evaluating the opinions of the TAO personnel on the curriculum, it was found that the suitability of all curriculum components was at a high level.

Step 4 was the evaluation and improvement of the curriculum. Results of the knowledge test, evaluation of the opinions on the curriculum, training organization evaluation and other recommendations were used to improve the curriculum so that it could be applied to training of TAO personnel in other wetland areas.

KEYWORDS : CURRICULUM DEVELOPMENT/ PARTICIPATORY TRAINING
/TAMBONADMINISTRATIVE ORGANIZATION/ WETLANDS
/ THUNG SAM ROI YOT

197 p. ISBN 974-04-3350-2

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล.....	10
2.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ.....	21
2.3 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดและทุ่งสามร้อยยอด..	26
2.4 ความรู้พื้นฐานของการฝึกอบรมและการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม....	37
2.5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร.....	53
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร.....	65
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร.....	67
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	72
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	76

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร.....	78
4.2 ผลการสร้างหลักสูตร	97
4.3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	108
4.4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	124
บทที่ 5 การอภิปรายผลการศึกษา	
5.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร.....	126
5.2 การสร้างหลักสูตร.....	129
5.3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	132
5.4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	134
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	135
6.2 ปัญหาอุปสรรคในการวิจัย.....	138
6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	139
บรรณานุกรม	141
ภาคผนวก	
แบบสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล.....	146
แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ของโครงสร้างหลักสูตร.....	160
รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมิน โครงร่างหลักสูตร.....	163
กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ.....	164
แบบทดสอบวัดความรู้ (Pre-test,Post-test).....	166
แบบประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ.....	170
แบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรม.....	173
หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหาร ส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	176

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เทคนิคการประเมินผลการประชุมอย่างมีส่วนร่วม.....	183
ประวัติผู้วิจัย	188
EXECUTIVE SUMMARY	189

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 แสดงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด	29
ตารางที่ 2-2 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการ และนักวิจัยแต่ละท่าน	62
ตารางที่ 3-1 แสดงระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	77
ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอ สามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	79
ตารางที่ 4-2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล	81
ตารางที่ 4-3 ความรู้ที่ต้องการในการอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอด ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล	85
ตารางที่ 4-4 การทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อคุณค่าและความสำคัญและปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด	86
ตารางที่ 4-5 ทักษะดีบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการ อนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด	89
ตารางที่ 4-6 ความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาท หน้าที่ของ อบต.ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด	94
ตารางที่ 4-7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมและ ความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร	99
ตารางที่ 4-8 ตารางเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดความรู้	108
ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ	114
ตารางที่ 4-10 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตร	120
ตารางที่ 4-11 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรมต่างๆ	122
ตารางที่ 4-12 ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายของวิทยากร	123
ตารางที่ 4-13 ความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุม	123
ตารางที่ 4-14 ความคิดเห็นในภาพรวมของการอบรมที่มีประโยชน์ต่อ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล	123

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด	8
ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	58
ภาคผนวก	
ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างแผนที่ความคิด (Mind mapping)	185
ภาพที่ 2 ชี้แจงวัตถุประสงค์การประชุมเชิงปฏิบัติการ	186
ภาพที่ 3 อภิปรายเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด	186
ภาพที่ 4 ผู้เข้าร่วมประชุม	187
ภาพที่ 5 ถ่ายภาพที่ระลึกผู้เข้าร่วมประชุมและคณะวิทยากร	187

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetlands) เป็นคำรวมที่ใช้เรียกระบบนิเวศซึ่งมีพื้นฐานการเกิด สภาพการดำรงอยู่ มีขบวนการหรือสภาพความเป็นไปเกี่ยวข้องกับน้ำ ตลอดจนมีคุณลักษณะที่ถูกควบคุมด้วยน้ำ หรือความชุ่มชื้นเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่ชุ่มน้ำมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเป็นระบบนิเวศบก และระบบนิเวศน้ำ หรือเป็นพื้นที่บริเวณรอยต่อระหว่างระบบนิเวศทั้งสอง มักเป็นที่ลุ่มต่ำ มีดินซึ่งมีลักษณะแตกต่างจากดินที่ดอนที่สูง และดินในบริเวณน้ำลึก พื้นที่ชุ่มน้ำอาจปกคลุมด้วยน้ำตื้น หรือมีน้ำขังอยู่เป็นครั้งคราว แต่เป็นพื้นที่ที่เปียกชุ่มชื้นแฉะเพียงพอ ในระยะเวลายาวนานจนสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืชและสัตว์สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ชุ่มน้ำ เพื่ออยู่อาศัย หลบซ่อน หากิน แพร่กระจายพันธุ์ และดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ได้ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 3)

ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำใหญ่น้อยอยู่เป็นจำนวนมาก ชาวไทยและสังคมไทยไม่ว่าจะในชนบทหรือในเมือง มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่พึ่งพาอาศัยและผูกพันกับพื้นที่ชุ่มน้ำมานานหลายชั่วคน ผลประโยชน์มากมายหลายอย่างที่ได้รับจากพื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละแห่งนั้นอาจแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ คือผลประโยชน์เหล่านั้น โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่ได้รับจากพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ เป็นผลประโยชน์ที่ได้มากมายหลายอย่าง ได้มาพร้อม ๆ กัน ได้มาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยาวนาน แทบไม่ต้องเสียเงินซื้อหา และที่สำคัญที่สุดเป็นผลประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนและผู้คนเป็นจำนวนมาก มิได้เอื้อประโยชน์แก่บุคคลใดหรือกลุ่มใดโดยเฉพาะ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 5-6)

พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด กิ่งอำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 5 ลิปดา ถึง 12 องศา 20 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 52 ลิปดา ถึง 100 องศา 2 ลิปดาตะวันออก เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ 1 ใน 42 แห่งของพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญของประเทศไทยที่ได้รับการบันทึกชื่อไว้ในหนังสืออนุกรมพื้นที่ชุ่มน้ำของเอเชียว่ามีความสำคัญระดับนานาชาติในฐานะเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยที่หากินแหล่งสำคัญของนกน้ำ (มหาวิทยาลัย

มหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 6) และเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ 11 ประเภท ประกอบด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ 8 ประเภท และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สร้างขึ้น 3 ประเภท แต่พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดในบริเวณนี้คือ ทุ่งสามร้อยยอด

ทุ่งสามร้อยยอด เป็นทุ่งน้ำจืดกว้างใหญ่ มีน้ำท่วมขังอยู่ทางทิศตะวันตกของเทือกเขาสามร้อยยอด อุดมด้วยพืชพรรณและสัตว์ประจำถิ่น จัดว่าเป็นทุ่งแอมบรอสีนัสสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่เหลืออยู่ในประเทศไทย เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ และขยายพันธุ์ของนกนานาชนิดตลอดทั้งปี ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจืดและสัตว์อื่นๆมากมาย ที่สำคัญคือเป็นแหล่งประมงของประชาชนในท้องถิ่น มีพื้นที่ประมาณ 43,260 ไร่ ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด 23,000 ไร่ และอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดประมาณ 20,260 ไร่ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 3)

แม้ว่าทุ่งสามร้อยยอดจะมีคุณค่าและความสำคัญอย่างมากดังที่กล่าวมา แต่ทุ่งสามร้อยยอดกลับถูกคุกคาม และเผชิญกับปัญหามากมาย เนื่องมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ถูกทำลายสภาพธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศแห้งแล้งตามธรรมชาติ การทำลายระบบนิเวศของพืชพรรณ การเผาทุ่งทำลายพืชพรรณเพื่อหาปลา การวางกับดักนก การรบกวนการสร้างรัง และการขยายพันธุ์ของนก การระบายน้ำออกจากทุ่งเพื่อการเกษตรและการชลประทาน การไถปรับเปลี่ยนพื้นที่ การชักน้ำเค็มเข้าทุ่งเพื่อทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การถมพื้นที่เพื่อสร้างถนน การขยายตัวของชุมชน การถมที่เพื่อสร้างบ้านเรือน การปรับเปลี่ยนทางน้ำและลักษณะทางอุทกวิทยา การสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำดอนบน รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มลพิษจากชุมชน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว และปัญหาที่ดูเหมือนว่าจะสำคัญที่สุด และเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้คือ ปัญหาด้านการจัดการ มีความขัดแย้งเรื่องขอบเขตอุทยานฯ และการถือครองพื้นที่มานานเกิน 2 ทศวรรษ การขาดการประสานงานในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง ตลอดจนยังขาดความเข้าใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน ในเรื่องการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

ปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหลักของรัฐ ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรมป่าไม้ กรมการปกครอง และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีองค์กรเฉพาะ คือ คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และคณะทำงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด องค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ มูลนิธิสืบนาคะเสถียร มูลนิธิเอเชีย สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง

องค์กรอนุรักษ์สากลต่างๆ และองค์กรชาวบ้าน สถาบัน และองค์กรในท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มชาวประมง กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ กลุ่มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้รับจ้างในกิจกรรมการท่องเที่ยวและสถาบันทางการเกษตรที่สำคัญ คือ สหกรณ์ชาวไร่สับปะรดซึ่งมีอยู่หลายสหกรณ์ และสิ่งที่จะขาดไม่ได้ในการช่วยกันสอดส่องดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด คือ สื่อมวลชน และสาธารณชนทั่วไป อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา ช่วยกันดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด แต่พื้นที่ดังกล่าวยังคงถูกคุกคามอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเพื่อให้การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดเป็นไปตามหลักการ แนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยยึดหลักการใช้พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด (Wise Use Concept) ตามค่านิยมของอนุสัญญาแรมซาร์ นั่นคือ "การใช้พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน (ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างต่อเนื่องและยาวนาน) ในวิถีทางที่สอดคล้องกลมกลืน และบำรุงรักษาไว้ซึ่งคุณลักษณะทางธรรมชาติของระบบนิเวศ (องค์ประกอบทางกายภาพ เคมี ชีววิทยาทั้งดิน น้ำ พืช และสัตว์ ตลอดจนความสัมพันธ์ภายในระบบ และระหว่างองค์ประกอบทั้งหมด)" จึงควรมีหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำและเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุดเข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้ประสานความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ เอกชน กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างยั่งยืน หน่วยงานดังกล่าว คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล

องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 67(7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมาตรา 68(8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพยากรดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และในมาตรา 79 ยังได้ระบุว่าเงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์กรบริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งแก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งก็หมายถึงว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลควรมีส่วนได้ส่วนเสียและมีส่วนร่วมร่วมกับอุทยานแห่งชาติในการจัดการและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมการปกครอง, 2542: 18-19) และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16(24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา, 2542: 53-54) นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 290 ยังได้ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในเขตพื้นที่อีกด้วย (ธีระพล อรุณะกสิกร และคนอื่นๆ, 2543: 122-123) และพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อย

ยอด อยู่ภายใต้การบริหารราชการทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น สำหรับการบริหารราชการส่วนภูมิภาคอยู่ภายใต้การปกครองของ 2 อำเภอคือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีองค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง คือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ได้แก่ ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า ตำบลศาลาลัย และตำบลไร่ใหม่ และอำเภอกุยบุรี ได้แก่ ตำบลสามกระทาย และตำบลคอนยายหนู แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรใหม่ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้น จึงมีข้อจำกัดในเรื่องประสบการณ์ การทำงานในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอในระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด รวมทั้งยังไม่ทราบถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อท้องถิ่นและต่อประเทศอย่างครบถ้วนทุกด้าน จึงขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการอนุรักษ์ระบบนิเวศนี้ไว้ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 177) ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความพร้อมในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน เพื่อให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540: 5) และให้สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาหลักของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ยังคงยึดแนวคิด คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เพื่อดำเนินการให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543: 12) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม เป็นการฝึกอบรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่จะช่วยให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เกิดความตระหนักในบทบาทของตนเองและชุมชน และมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของบุคคลและชุมชน รวมทั้งทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ด้วย ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะและแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่ถูกต้องให้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะส่งผลให้พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดได้รับการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 กลุ่มประชากรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีบทบาทสำคัญในองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งได้แก่ ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7 ตำบลที่อยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ได้แก่ ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า ตำบลศาลาลัย และตำบลไร่ใหม่ และอำเภอกุยบุรี ได้แก่ ตำบลสามกระชาย และตำบลคอนยายหนู

1.3.2 หลักสูตรฝึกอบรมที่จัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3.3 การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ หมายถึง การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยผ่านกระบวนการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การควบคุมและการประเมินผล แต่ในการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ที่จะให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ในกระบวนการวางแผนเท่านั้น ซึ่งจะครอบคลุมถึงการร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่ ศึกษาหาสาเหตุของปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา รวมถึงสามารถระบุกิจกรรม โครงการหรือแผนพัฒนาตำบลเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดได้

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

1.4.2 หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของ

บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด โดยหลักสูตรประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและหน่วยการเรียนรู้

1.4.3 บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

1.4.4 พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด หมายถึง พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดที่ครอบคลุมทั้งในเขตและนอกเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

1.4.5 หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลและใช้ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้กระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่ ศึกษาหาสาเหตุของปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหารวมถึงสามารถระบุกิจกรรม/โครงการหรือแผนพัฒนาตำบลเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดได้

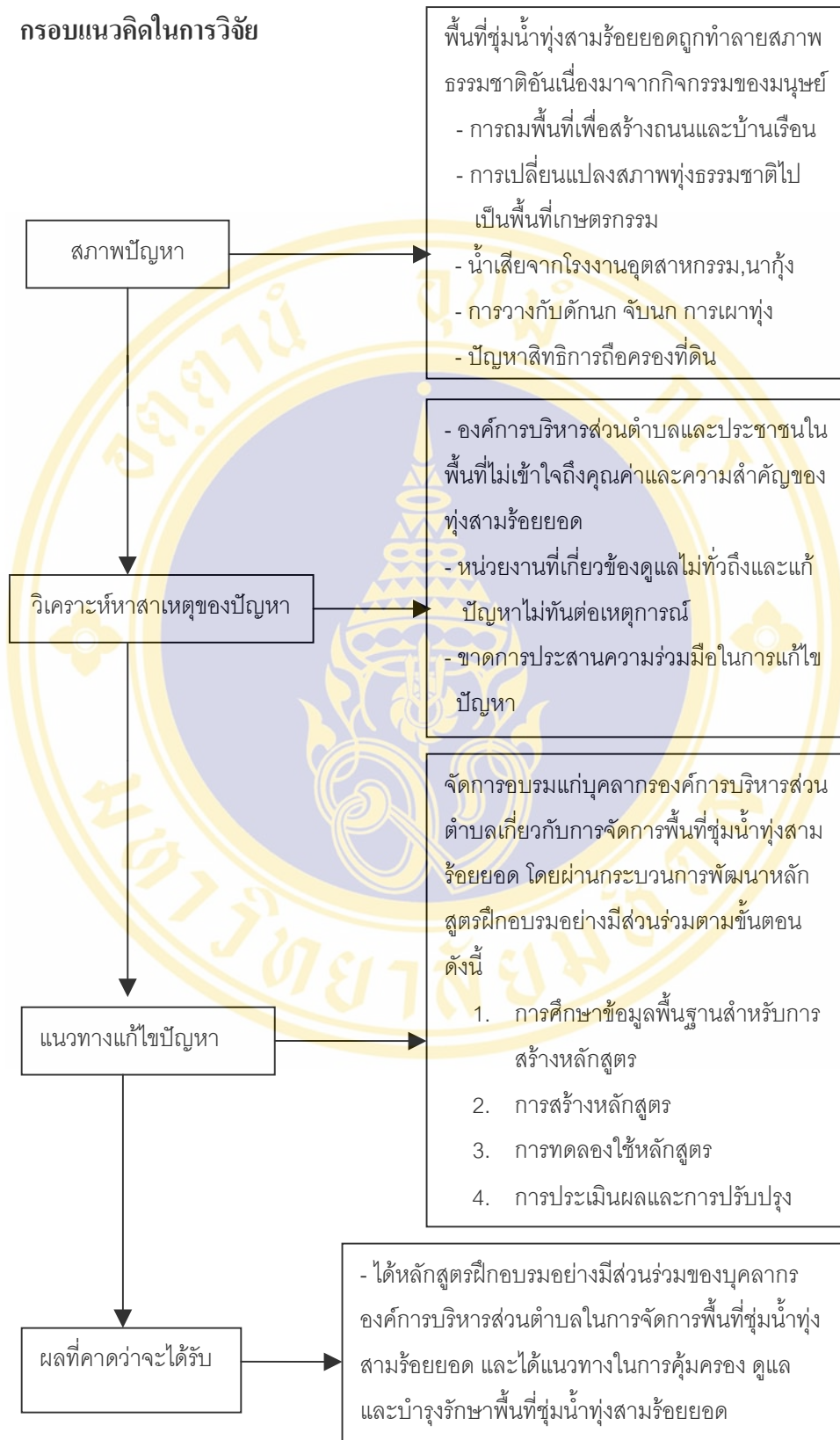
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

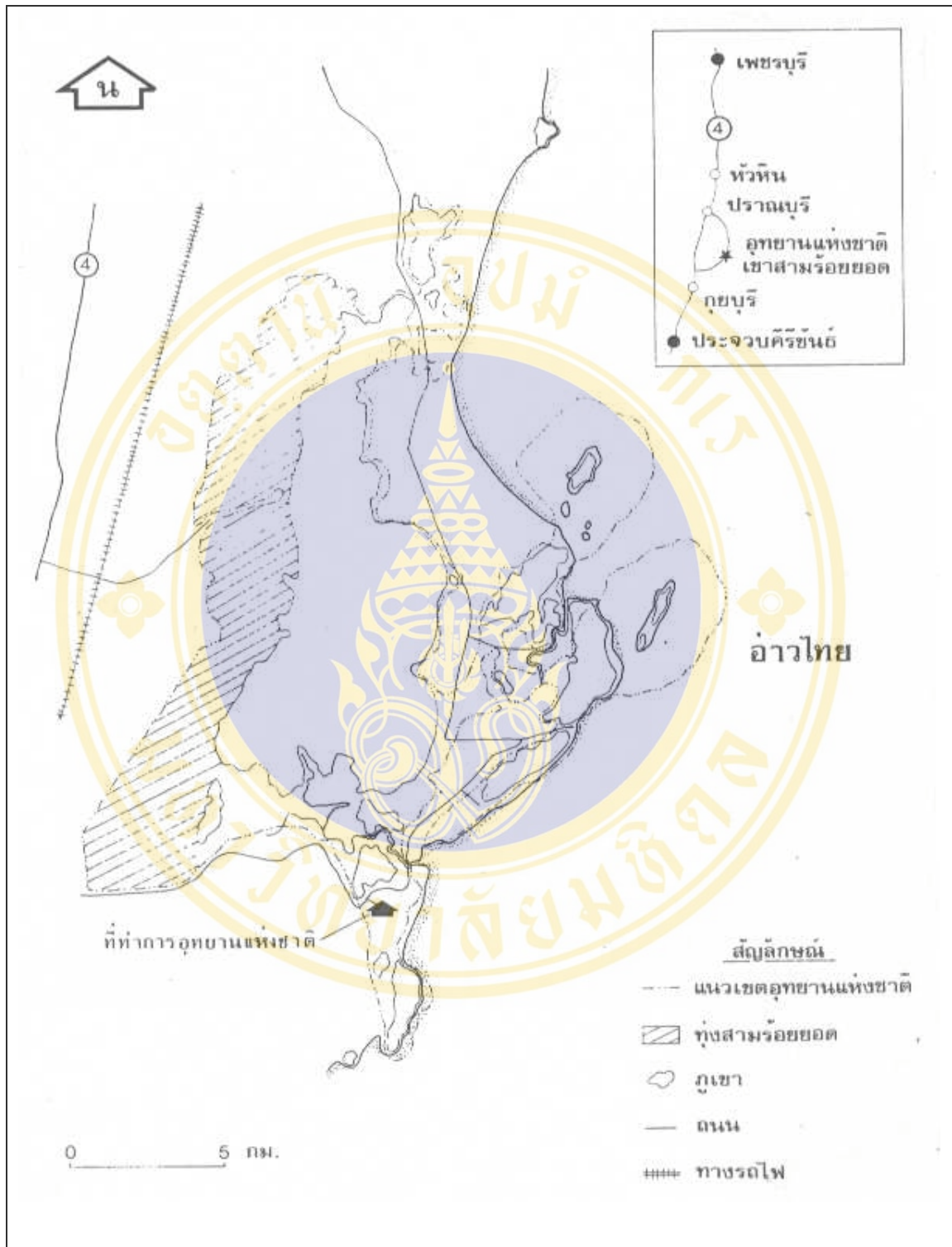
1.5.2 บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด และได้แนวทางในการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

1.5.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาและประยุกต์ใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งอื่น ๆ

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่มา : ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล กรมป่าไม้

ภาพที่ 1.2 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ungสามร้อยยอด

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

- 2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.1.1 อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540
 - 2.1.2 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542
 - 2.1.3 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542
- 2.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - 2.2.1 ความหมายของพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - 2.2.2 คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - 2.2.3 สภาพปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำ
 - 2.2.4 แนวทางการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ
- 2.3 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดและทุ่งสามร้อยยอด
 - 2.3.1 พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดคืออะไร
 - 2.3.2 คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - 2.3.3 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
 - 2.3.4 สภาพเศรษฐกิจสังคมประชากรและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
 - 2.3.5 สถานภาพและปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
 - 2.3.6 แผนแม่บทและแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
- 2.4 ความรู้พื้นฐานของการฝึกอบรม และการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
 - 2.4.1 ความหมายของการฝึกอบรม

- 2.4.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม
- 2.4.3 กระบวนการฝึกอบรม
- 2.4.4 ความหมายของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.4.5 แนวคิดของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.4.6 หลักสำคัญ 5 ประการของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.4.7 ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.4.8 ขั้นตอนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.4.9 บทบาทของวิทยากรในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.4.10 เครื่องมือในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
- 2.5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
 - 2.5.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 2.5.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
 - 2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
 - 2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล

2.1.1 อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในมาตรา 290 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ (2) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน (3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

2.1.2 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 (กรมการปกครอง, 2542: 10-26) ในบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดให้สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี ไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ให้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 40) และมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (มาตรา 43)

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ เรียกว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กับฝ่ายบริหารเรียกว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 44)

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 45 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสามคน

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 46 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- (3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้ปฏิบัติตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม (1) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับทางราชการ

มาตรา 48 สภามงคลการบริหารส่วนตำบลมีประธานสภาและรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 49 ประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีวาระการดำรง ตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่วันที่ ได้รับเลือกเป็นประธานหรือรองประธานสภาองค์การบริหารส่วน ตำบล

มาตรา 57 ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่ง ได้รับเลือกเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารในขณะเดียวกันมิได้

เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการและการจัดการ ประชุมและงานอื่นใดตามที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 58 คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยประธานกรรมการบริหาร คนหนึ่งและคณะกรรมการบริหารจำนวนสองคน ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้ง

ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหาร การประชุมและการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบของ กระทรวงมหาดไทย

มาตรา 59 คณะกรรมการบริหารมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามมติ ข้อบังคับและ แผนพัฒนาตำบล และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล

(2) จัดทำแผนพัฒนาตำบลและงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อเสนอให้สภาองค์ การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ

(3) รายงานการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทราบอย่างน้อยปีละสองครั้ง

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ทางราชการมอบหมาย

มาตรา 60 ให้ประธานกรรมการบริหารเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริหารหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการบริหารแต่งตั้งกรรมการบริหารคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งใด แต่งตั้งให้ประธานกรรมการบริหารเป็นกรรมการหรือให้อำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับประธานกรรมการบริหารในระหว่างรักษาราชการแทนด้วย

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

- (5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

มาตรา 69 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 มาตรา 67 และ มาตรา 68 นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การ หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

มาตรา 70 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินห้าร้อยบาท

ร่างข้อบังคับตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหารหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าชื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบลตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประธานคณะกรรมการบริหารลงชื่อและประกาศเป็นข้อบังคับตำบลต่อไป

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับใด ให้ส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบังคับตำบลดังกล่าว เพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบังคับตำบลนั้นใหม่ แต่ถ้าเป็นร่างข้อบังคับตำบลที่

กำหนดให้มีโทษปรับตามวรรคหนึ่ง เมื่อนายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยให้ร่างข้อบังคับตำบลนั้นเป็นอันตกไป

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาบททวนร่างข้อบังคับตำบลตามวรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับตำบลเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ประธานคณะกรรมการบริหารลงชื่อและประกาศเป็นข้อบังคับตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับตำบลคืนจากนายอำเภอหรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบังคับตำบลเป็นอันตกไป

มาตรา 72 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบลและอาจจัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น

- (1) สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (2) ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น
- ระเบียบพนักงานส่วนตำบลให้ตราขึ้นเป็นพระราชกฤษฎีกา

เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น และในกรณีที่เป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง

มาตรา 73 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจกรรมร่วมกันได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน

รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 74 ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ ทั้งนี้ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใด เมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้นแล้วให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานกรรมการบริหารมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจและหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่และกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน และให้คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจพิจารณาชี้ขาดคำร้องขอให้พิจารณาการประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินใหม่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวให้หน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการแทนก็ได้ และให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดในมาตรา 81

มาตรา 75 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใดให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 76 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภท ดังต่อไปนี้

- (1) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (2) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราซึ่งร้านขายสุราตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
 - (3) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนันซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล
- การเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามมาตรานี้ เศษของหนึ่งบาทให้ตัดทิ้ง ภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามมาตรานี้ ให้ถือเป็นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 79 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 81 องค์การบริหารส่วนตำบลจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียม เรียกเก็บภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมเพื่อองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ให้กระทรวง ทบวง กรมนั้นส่งมอบให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 82 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- (1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

- (2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (4) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- (5) เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (6) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- (7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (8) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 83 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคลต่าง ๆ ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การกู้เงินตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 84 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร

มาตรา 85 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

- (1) เงินเดือน
- (2) ค่าจ้าง
- (3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- (4) ค่าใช้สอย
- (5) ค่าวัสดุ
- (6) ค่าครุภัณฑ์
- (7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- (8) ค่าสาธารณูปโภค
- (9) เงินค่าอุดหนุนหน่วยงานอื่น
- (10) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของ

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

มาตรา 86 เงินค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร และเลขานุการคณะกรรมการบริหาร ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 87 งบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้จัดทำเป็นข้อบังคับ และจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการบริหารตามระเบียบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ถ้าในระหว่างปีงบประมาณใด รายจ่ายซึ่งกำหนดไว้ในงบประมาณ ไม่พอใช้จ่ายประจำปี นั้นหรือมีความจำเป็นต้องตั้งรายจ่ายขึ้นใหม่ระหว่างปีงบประมาณ ให้จัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมแล้วให้เสนอนายอำเภอเพื่อขออนุมัติ ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติ ให้นายอำเภอส่งคืนให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพิจารณาบททวนร่างข้อบังคับนั้นใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับดังกล่าว

ในกรณีที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติยืนยันตามร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้นายอำเภอส่งร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนดเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยืนยัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังนายอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมเป็นอันตกไป

ในการพิจารณาร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบังคับ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับร่างข้อบังคับนั้น เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาไม่แล้วเสร็จให้ถือว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบตามที่คณะกรรมการบริหารเสนอ และให้ดำเนินการตามวรรคสามต่อไป

ถ้าข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีออกไม่ทันปีใหม่ให้ใช้ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีก่อนนั้นไปพลางก่อน

มาตรา 88 ระเบียบว่าด้วยการคลัง การงบประมาณ การโอนการจัดการทรัพย์สิน การซื้อ การจ้าง ค่าตอบแทน และค่าจ้างให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยจะออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานอื่น ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องปฏิบัติด้วยก็ได้

ในการออกระเบียบตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้คำนึงถึงความเป็นอิสระความคล่องตัวและความมีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

มาตรา 89 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 37 มาใช้บังคับการตรวจสอบการคลัง การบัญชี หรือการเงินอื่น ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยโดยอนุโลม

การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 90 ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับทางราชการ

ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตามวรรคหนึ่งให้นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหาร พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมาชี้แจงหรือสอบสวนตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบได้

มาตรา 91 เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม นายอำเภอจะรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือกรณีอื่นตามที่กำหนดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและให้แสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งด้วย

เมื่อมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือถือว่ามี การยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่ภายในสี่สิบห้าวัน

มาตรา 92 หากปรากฏว่าคณะกรรมการบริหารกระทำการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจสั่งให้คณะกรรมการบริหารทั้งคณะหรือกรรมการบริหารบางคนพ้นจากตำแหน่งได้ตามคำแนะนำของนายอำเภอ ในกรณีนี้ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นเป็นกรรมการบริหารใหม่ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่กรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่ง

กล่าวโดยสรุป องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างการบริหารเป็น 2 ส่วน คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ซึ่งบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 2 ส่วนนี้ มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นทั้งหมด ยกเว้น เลขานุการคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่แต่งตั้งมาจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในมาตรา 67(7) และมาตรา 68(8) ซึ่งเกี่ยวกับการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุขสมัยของแผ่นดิน และมาตรา 79 ซึ่งเกี่ยวกับรายได้ของอุทยานแห่งชาติต้องจัดสรรให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่นั้นด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทุ่งสามร้อยยอด มีพื้นที่อยู่ทั้งในเขตอุทยานแห่งชาติและนอกเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

ย่อมอยู่ในความคุ้มครอง ดูแล ขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยรอบพื้นที่ ซึ่งหากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับระบบนิเวศของทุ่งสามร้อยยอด และมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด โดยผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด พื้นที่ดังกล่าวจึงน่าจะได้รับการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทั้งในด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ได้ต่อไป

2.1.3 อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในหมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุข普及 และการก่อสร้างอื่นๆ
- (5) การสาธารณสุขการ
- (6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- (23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
- (24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (25) การผังเมือง
- (26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- (27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- (28) การควบคุมอาคาร
- (29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- (31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

2.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ

2.2.1 ความหมายของพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำ หมายถึง พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่จมน้ำ มีน้ำท่วมมีน้ำขัง พื้นที่ พรุ พื้นที่แหล่งน้ำทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเลและพื้นที่ในทะเล ในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำ ไม่เกิน 6 เมตร (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2544: 1)

2.2.2 คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำเป็นระบบนิเวศที่มีบทบาทหน้าที่ตลอดจนคุณค่าและความสำคัญต่อวิถีชีวิต ทั้งของมนุษย์ พืชและสัตว์ ทั้งทางนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: 3-5) คุณประโยชน์ที่ได้รับจากพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่

(1) เป็นแหล่งน้ำ ทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ที่คน พืช และสัตว์ เข้าไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง หรือนำน้ำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอุปโภคบริโภค การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นันทนาการ ฯลฯ นอกจากนั้นพื้นที่ชุ่มน้ำยังช่วยรักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน โดยน้ำภายในพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นน้ำผิวดินจะค่อย ๆ ไหลถ่ายเทลงสู่ชั้นน้ำใต้ดิน กลายเป็นน้ำใต้ดินที่ใสสะอาด หากจัดการควบคุมอัตราการนำน้ำมาใช้ให้เหมาะสมและดูแลรักษาคุณภาพน้ำให้ดี จะสามารถนำกลับขึ้นมาใช้ได้อย่างยั่งยืน ในทางกลับกันน้ำในชั้นน้ำใต้ดินก็อาจไหลกลับขึ้นมาเป็นน้ำผิวดินอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นแหล่งน้ำใช้ของชุมชนที่อยู่โดยรอบได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง

(2) เป็นแหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่าที่ไหลบ่าลงมาจากพื้นที่ตอนบนของกลุ่มน้ำ แทนที่จะไหลออกไปสู่ทะเลอย่างรวดเร็วทั้งหมด ช่วยลดและป้องกันปัญหาน้ำท่วมฉับพลันที่จะเกิดกับพื้นที่โดยรอบ หากพื้นที่ชุ่มน้ำถูกถมหรือเปลี่ยนแปลงไป จะเกิดปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้งขึ้น

(3) มีบทบาทช่วยป้องกันมิให้น้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน น้ำจืดที่ไหลมาตามทางน้ำต่าง ๆ จะไหลผ่านพื้นที่ชุ่มน้ำแล้วไหลลงสู่ชั้นน้ำใต้ดินในพื้นที่ชุ่มน้ำ และช่วยผลักดันน้ำทะเลมิให้รุกเข้ามาในแผ่นดิน การถมทำลายพื้นที่ชุ่มน้ำโดยเฉพาะบริเวณชายฝั่งทะเล การสูบน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้มากเกินไป การผันน้ำจากทางน้ำมาใช้มากเกินไป รวมทั้งการเปลี่ยนเส้นทางน้ำ การขุดขยายทางน้ำและถากถางพืชพรรณชายคลองชายฝั่ง ล้วนมีผลทำให้น้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดินได้มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงน้ำขึ้นสูงสุด

(4) ช่วยป้องกันรักษาชายฝั่งทะเลและลดการพังทลายของชายฝั่งชายคลอง พืชพรรณในพื้นที่ชุ่มน้ำ พืชริมตลิ่ง ชายฝั่งคลองและชายฝั่งทะเลที่โคจรเห็นได้ชัดที่สุด คือป่าชายเลน จะช่วยยึดดิน ปะทะแรงลมพายุ กระแสน้ำและคลื่น ทั้งยังช่วยป้องกันพื้นที่ กิจกรรมและทรัพย์สินต่าง ๆ ของบริเวณพื้นที่หลังชายฝั่งทะเลด้วย

(5) ช่วยชะลอการไหลของน้ำ ดักจับตะกอนที่พัดพามาจากพื้นที่ตอนบน พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล คือปราการด่านสุดท้ายของพื้นที่ลุ่มน้ำ ก่อนที่น้ำภายในลุ่มน้ำจะไหลออกสู่ทะเล พืชพรรณที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น อ้อ แคม กก และหญ้า ช่วยชะลอความเร็วของน้ำ กักเก็บตะกอน จึงช่วยลดการตื้นเขินของอ่าวและรักษาคุณภาพของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและน้ำในทะเล

(6) ช่วยดักจับกักเก็บธาตุอาหารที่ถูกพัดพามากับน้ำและตะกอนไว้ ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ยส่วนเกินจากพื้นที่เกษตรกรรม น้ำทิ้งจากชุมชนและอุตสาหกรรม รวมทั้งน้ำทิ้งจากแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฟิชฟาร์มและสัตว์ภายในพื้นที่ชุ่มน้ำสามารถดึงธาตุอาหารเหล่านั้นไปใช้เพื่อการเจริญเติบโต หากจัดการอย่างเหมาะสมเกี่ยวกับผลผลิตพืชและสัตว์จากพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ มีการหมุนเวียนใช้ธาตุอาหารที่ถูกกักเก็บไว้นี้อย่างสมดุล นอกจากจะเกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยให้คุณภาพน้ำดีขึ้น ช่วยลดผลกระทบที่จะเกิดต่อสภาพแวดล้อมได้อีกทางหนึ่ง

(7) ช่วยดักจับกักเก็บสารพิษหลายชนิดที่ยึดเกาะอยู่กับอนุภาคของดิน ที่พัดพามากับน้ำและตะกอนไว้ ช่วยลดอันตรายที่จะเกิดกับระบบนิเวศโดยรอบ

(8) มีทรัพยากรธรรมชาติที่คนสามารถเข้าไปเก็บเกี่ยวนำมาใช้ประโยชน์ได้ มากมายหลายชนิด ล้วนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน ความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำ และมีความสำคัญต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมโดยรวมของชาติได้แก่

(8.1) ทรัพยากรป่าไม้ ทั้งในรูปของฟิชฟาร์มที่อาจนำมาใช้เป็นอาหาร สมุนไพร นำผลผลิตไม้มาแปรรูปเป็นวัสดุใช้สอยในครัวเรือน เช่น เนื้อไม้ ยางไม้ ทำอุปกรณ์เครื่องมือทำมาหากิน โดยเฉพาะเครื่องมือประมง เช่น โพงพาง ลอบ นำมาใช้เป็นวัสดุทำเสา รั้วบ้าน คอกสัตว์ นำมาใช้เป็นวัสดุค้ำของอุตสาหกรรมในครัวเรือน

(8.2) ทรัพยากรพืชและสัตว์ป่า มีทั้งพืชน้ำที่เป็นอาหารของคนและสัตว์ สัตว์หลายชนิดในพื้นที่ชุ่มน้ำเป็นแหล่งอาหาร โปรตีนสำคัญในท้องถิ่น พืชหลายชนิดนำมาใช้ทำฝ้ายบ้านหลังคา เสื้อ พืชบางชนิดใช้ทำเส้นใย สีย้อม สมุนไพร ตลอดจนวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมในครัวเรือน

(8.3) ทรัพยากรประมง พื้นที่ชุ่มน้ำเกือบทุกแห่งเป็นถิ่นที่อยู่ที่ทำกิน ที่วางไข่ และเลี้ยงลูกอ่อนของปลานานาชนิด 2 ใน 3 ของปลาที่เรากินต้องใช้ช่วงชีวิตไม่ช่วงใดก็ช่วงหนึ่งในพื้นที่ชุ่มน้ำ

(8.4) ทรัพยากรพืชอาหารสัตว์ พื้นที่ชุ่มน้ำอุดมสมบูรณ์ด้วยหญ้าและต้นไม้ โดยเฉพาะในบริเวณที่ราบน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง เมื่อหมดหน้าน้ำ หญ้าอ่อนระบัดงาม ต้นไม้ขึ้นปกคลุม เป็นแหล่งอาหารสำคัญของปศุสัตว์ จึงมีความสำคัญต่อชุมชนที่เลี้ยงสัตว์ ทั้งที่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคเพื่อใช้แรงงาน และเพื่อขาย

(8.5) ทรัพยากรการเกษตร พื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งถูกใช้เพื่อทำเกษตรกรรม ทั้งที่ใช้ทำการเพาะปลูกชั่วคราวเฉพาะช่วงเวลาที่น้ำลด อาศัยธาตุอาหารที่ถูกพัดพามากับน้ำ ตลอดจนการเพาะปลูกพืชน้ำเป็นอาหารของทั้งคนและสัตว์ และการเพาะปลูกแบบถาวร โดยเฉพาะการปลูก

ข้าว พังนํ้าฝนและชลประทาน รวมทั้งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ บ่อปลา นาทุ่ง เกษตรกรรมในพื้นที่ชุ่มน้ำ หากได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสมจะสามารถให้ผลผลิตที่มั่นคงและยาวนานได้

(9) เป็นแหล่งส่งผ่านเคลื่อนย้ายถ่ายเทธาตุอาหารและมวลชีวภาพ ไปตามเส้นทางน้ำ หรือตามการไหลของน้ำผิวดิน เพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ระบบนิเวศและบริเวณใกล้เคียง

(10) เป็นแหล่งทรัพยากรพลังงานหลายรูปแบบ เช่น ไม้เพื่อการเผาถ่าน ไม้ฟืน เพื่อการหุงต้ม สุ่มไฟลอยง หรือเพื่อให้ความอบอุ่น เชื้อเพลิงเพื่อใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น ใช้รมควันปลา รวมทั้งเชื้อเพลิงในรูปของฟืน

(11) มีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่น เป็นเส้นทางคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ เสียค่าใช้จ่ายน้อย และเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อย

(12) เป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ประจำถิ่น อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสายพันธุ์ ที่มีลักษณะเด่นเป็นที่ต้องการในเชิงพาณิชย์

(13) มีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตหลายชนิดต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อความสมบูรณ์ของวงจรชีวิต สิ่งมีชีวิตหลายชนิดจะพบเห็นได้เฉพาะในพื้นที่ชุ่มน้ำเท่านั้น

(14) มีความสำคัญต่อนันทนาการและการท่องเที่ยว กิจกรรมที่พบเห็นได้เสมอ เช่น การเล่นกีฬาทางน้ำ การตกปลา การดูนก การถ่ายภาพธรรมชาติ การศึกษาธรรมชาติ การศึกษาชีวิตสัตว์ป่า การว่ายน้ำ ดำน้ำ การเล่นเรือ การพายเรือเล่น และอื่น ๆ อีกมากมาย

(15) มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น พื้นที่ชุ่มน้ำหลายแห่งเกี่ยวข้องกับภูมิหลังของท้องถิ่น ศาสนา และความเชื่อของชุมชน

(16) เป็นแหล่งสำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยา การศึกษาขบวนการความสมดุลในระบบธรรมชาติทั้งระบบ เป็นแหล่งที่สมควรทำการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นสถานที่ใช้สอน ให้การศึกษา และให้การอบรมแก่ประชาชนได้ทุกระดับ

(17) เป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์และมีบทบาทช่วยส่งเสริมรักษาความสมดุลของขบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ เช่น เป็นแหล่งสะสมคาร์บอน ช่วยรักษาสมดุลของภูมิอากาศท้องถิ่น เป็นต้น

2.2.3 สภาพปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยจำนวนมากได้ถูกคุกคามอย่างหนักและต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำถูกทำลาย บางแห่งถูกเปลี่ยนแปลงจนหมดสภาพ (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540: 11) สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่

- (1) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งในน้ำจืดและในน้ำเค็ม
- (2) ความต้องการใช้น้ำอย่างมากในระบบชลประทานเพื่อการเกษตรกรรม การใช้น้ำของบ้านเรือน และการใช้น้ำของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ
- (3) การปล่อยสารเคมี สารฆ่าแมลง ปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช น้ำเสียจากชุมชนน้ำทิ้งจากการเกษตร และตะกอนจากการทำเหมือง เกิดเป็นภาวะมลพิษต่างๆ
- (4) การบุกรุกป่าชายเลนเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย
- (5) การใช้ระเบิดและสารพิษในการล่าสัตว์ และการใช้สารเคมีในการเกษตร
- (6) การเก็บไข่และตัวอ่อนของสัตว์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำ
- (7) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุ่มน้ำ ทั้งการถมที่ การระบายน้ำออกจากพื้นที่ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งชุมชน และแหล่งอุตสาหกรรม การขุดลอกคูคลอง ทางน้ำ การสร้างกำแพง เขื่อน ฝายกั้นน้ำ เพื่อการกมนาคม การป้องกันน้ำท่วม การระบายน้ำ การชลประทานและการป้องกันพายุ
- (8) การสร้างสถานที่ราชการในพื้นที่ชุ่มน้ำ

2.2.4 แนวทางการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ

การป้องกันรักษา การลดอัตราการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติหลายประการ (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540: 12) ได้แก่

- (1) ด้านการเกษตรและการชลประทาน ควรส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิต โดยไม่เพิ่มพื้นที่การเกษตร ลดปริมาณการใช้วัตถุอันตราย ทั้งปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และยากำจัดศัตรูพืช เป็นการลดปริมาณสารเคมี ซึ่งทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำได้รับผลกระทบลดน้อยลงด้วย ส่วนโครงการชลประทานต้องมีการศึกษาผลกระทบต่อพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อกำหนดมาตรการ และแนวทางแก้ไข
- (2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำต้องเป็นการนำมาใช้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนการป้องกันการใช้ทรัพยากรมากเกินไปจนทำให้ระบบนิเวศของพื้นที่ชุ่มน้ำสูญเสียความสมบูรณ์

(3) การควบคุมมลพิษทั้งจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม ต้องมีการบำบัดน้ำเสียเพื่อลดมลพิษในน้ำทิ้งที่ปล่อยจากโรงงานลงสู่พื้นที่ชุ่มน้ำ

(4) การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารให้ประชาชน สาธารณชนทั่วไปได้รับรู้ เข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดการที่เหมาะสมและยั่งยืน อันจะก่อให้เกิดจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อลดการทำลายและเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำลง ซึ่งจะก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมอย่างยั่งยืน

โดยสรุป สภาพปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทย ส่วนใหญ่ถูกทำลายและคุกคาม สภาพธรรมชาติอันเนื่องมาจากกิจกรรมของมนุษย์ ที่ยังไม่เข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ แต่ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้เริ่มมีการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยการประสานงานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ กรมการปกครอง และหน่วยงานอื่นๆอีกมาก รวมถึงการกระจายอำนาจการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำไปสู่องค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องด้วย แต่สิ่งที่สำคัญเร่งด่วนที่สุดในขณะนี้ คือ การดำเนินการเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนทั่วไปและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้นงานวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ ให้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลในระดับผู้นำองค์กรท้องถิ่น ในการคุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

2.3 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด และทุ่งสามร้อยยอด

2.3.1 พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดคืออะไร

พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด กิ่งอำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 5 ลิปดา ถึง 12 องศา 20 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 52 ลิปดา ถึง 100 องศา 2 ลิปดาตะวันออก มีพื้นที่ชุ่มน้ำหลากหลายถึง 11 ประเภท เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ 8 ประเภท และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สร้างขึ้น 3 ประเภท รวมเรียกว่า "พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด" (มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, 2539: ภาคผนวก ก.(5): 1)

พื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติ ได้แก่

- (1) ท้องทะเลตื้นภายในช่วงระดับความลึกของน้ำทะเลไม่เกิน 6 เมตรขณะน้ำ

ลงต่ำสุด ตามแนวชายฝั่งทะเลจากเขากะโหลกทางทิศเหนือถึงเขาแร้งเขาน้อยทางทิศใต้ เป็นระยะทางยาวประมาณ 30 กม. รวมถึงบริเวณชายหาดรอบเกาะในทะเลนอกชายฝั่งทั้ง 5 เกาะ คือ เกาะสัตกูด เกาะโครำ เกาะนมสาว เกาะระวีง และเกาะระวาง ซึ่งมีทั้งที่เป็นทรายและดินโคลนเป็นที่อยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ ของนกหลายชนิด และเป็นแหล่งนันทนาการของนักท่องเที่ยว

(2) ชายฝั่งทะเลที่เป็นหน้าผาและโขดหิน มีน้ำทะเลซัดสาดขึ้นลงตลอดเวลา

(3) ชายหาด หาดทราย บริเวณชายฝั่งทะเลที่เป็นทรายหรือดินปนทราย เช่น หาดสามพระยา หาดแหลมศาลา หาดถ้ำพระยานคร หาดบ้านคู้งโดนด หาดดาฮี หลายจุดเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว และมีนกที่พบเห็นได้เป็นประจำอยู่หลายชนิด

(4) หาดโคลน หาดเลน เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็น โคลนหรือโคลนปนทราย มีน้ำทะเลขึ้นลงสม่ำเสมอในช่วงเวลาน้ำลดเป็นแหล่งหากินของนกชายเลนชนิดต่าง ๆ

(5) ป่าชายเลน ซึ่งเหลืออยู่เป็นแนวแคบ ๆ บริเวณเชิงเขาหินปูนริมทะเล บริเวณปากคลองชานคลองบางปูและคลองเขาแดง และบริเวณป่าปลูก มีนกอาศัยอยู่แต่พบไม่มากนัก

(6) ที่ลุ่มน้ำกร่อยบริเวณที่น้ำทะเลขึ้นมาสวมกับน้ำจืด เป็นที่อยู่อาศัยขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำและนกหลายชนิด

(7) ลำคลอง ลำราง ทางน้ำ ที่เป็นสายหลัก ได้แก่ คลองบางปู คลองเขาแดง และคลองคอนยายหนู เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำนานาชนิด เป็นแหล่งประมง เป็นแหล่งน้ำใช้เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และเป็นเส้นทางสัญจรของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีลำรางและทางน้ำที่ไหลมาจากทางทิศตะวันตก ลงสู่สามร้อยยอด เช่น ห้วยขวาง ห้วยหนองคาง ห้วยโปกค ห้วยนาวัลเปรียง ห้วยบ้านใหม่ สังกะทาย และลำราง รางบึง ลำรางน้ำเค็ม และทางน้ำเล็ก ๆ ในทุ่งสามร้อยยอดอีกมาก

(8) ทุ่งสามร้อยยอด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดในบริเวณนี้ เป็นทุ่งน้ำจืดกว้างใหญ่มีน้ำท่วมขังอยู่ทางทิศตะวันตกของเทือกเขาสามร้อยยอด อุดมด้วยพืชพรรณและสัตว์ประจำถิ่น จัดว่าเป็นทุ่งแอมอ์ฟินสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่เหลืออยู่ในประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 43,260 ไร่ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ และขยายพันธุ์ของนกนานาชนิดตลอดทั้งปี ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจืดและสัตว์อื่น ๆ มากมาย ที่สำคัญคือเป็นแหล่งประมงของประชาชนในท้องถิ่น

พื้นที่ชุ่มน้ำที่คนสร้างขึ้น ได้แก่

(1) นาข้าว บริเวณที่ราบลุ่มโดยรอบทุ่งสามร้อยยอด และบางส่วนของทุ่งสาม

รื้อยอด นอกจากให้ผลผลิตข้าว และเป็นที่ยากินของวัวควายแล้ว ตลอดทั้งปียังมีนกนานาชนิดมาอยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ ทั้งในช่วงฤดูการทำนาและในหน้าแล้งที่ไม่ได้ใช้พื้นที่ทำนา

(2) นาทุ่ง บ่อปลา นอกจากให้ผลผลิตกุ้งและปลา มีนกหลายชนิดมาอาศัยหากินด้วย

(3) เส้นทางน้ำ คลองขุด เป็นเส้นทางสัญจร รวมทั้งเส้นทางระบายน้ำเข้าออกจากพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

2.3.2 คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ในสภาพธรรมชาติพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดมีบทบาทหน้าที่ตลอดจนคุณค่าและความสำคัญต่อวิถีชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตนานาชนิด และเป็นระบบนิเวศที่เอื้ออำนวยประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (ตารางที่ 2-1) เสนอภาพรวมเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทต่าง ๆ และทรัพยากรธรรมชาติชนิดต่าง ๆ ที่พึงมีพึงได้จากพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

ประเด็นสำคัญที่สมควรเน้นให้เห็นเด่นชัด คือ ประโยชน์ทั้งหลายเหล่านี้ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นผลประโยชน์ที่ยั่งยืน นั่นคือ

- เป็นผลประโยชน์มากมายหลายอย่างที่เกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กัน
- เป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและยาวนาน
- เป็นผลประโยชน์จากธรรมชาติ แทบไม่ต้องเสียเงินซื้อหาหรือใช้เงินลงทุน

มากมายนัก

- เป็นผลประโยชน์ที่เก็บเกี่ยวได้ โดยใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญา

ของท้องถิ่น

- เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดแก่สาธารณชน ชุมชน และคนจำนวนมาก

มิได้เอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ

ตารางที่ 2-1 แสดงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

บทย่อย	ห้วยน้ำทะเลต้น	ชายฝั่งทะเล หน้าผา โขดหิน	ชายหาด หาดทราย	หาดโคลน หาดเลน	ป่าชายเลน	ที่ลุ่มน้ำกร่อย	ลำคลอง ลำราง ทางน้ำ	ทุ่งน้ำจืด, ทุ่งสามร้อยยอด	นาข้าว	นาทุ่ง บ่อปลา
บทบาทหน้าที่										
1. รักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน	*	*	*	*	*	*	**	**		
2. ป้องกันน้ำท่วม					**	*	**	**		
3. ป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน					**		**	**		
4. ป้องกันรักษาชายฝั่งทะเล ชายคลอง ช่วยปะทะลม พายุ กระแสน้ำ คลื่น ลดการพังทลาย	*	*			**			**		
5. เก็บกักตะกอน	*	*		**	**	**	*	**	*	
6. เก็บกักธาตุอาหาร	*	*		**	**	**	*	**	*	
7. เก็บกักสารพิษ	*			**	**	**	*	**	*	
8. ส่งผ่านและถ่ายเทธาตุอาหารและมวลชีวภาพให้แก่ระบบนิเวศอื่น ๆ	*			*	**		**	**	*	*
9. การคมนาคมทางน้ำ	*	*			*		**	*		
10. เป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์	**	*	**	**	**	**	**	**		
11. เกื้อหนุนวงจรชีวิตของสิ่งมีชีวิต	**	*	*	**	**	**	**	**		
12. นันทนาการและการท่องเที่ยว	**	**	**				**	**		
13. ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น	*	*	*		*		*	*	*	
14. เป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยา	*	*	*	*	**	*	*	**		
15. ส่งเสริมรักษาความสมดุลของขบวนการทางธรรมชาติ	*	*	*	*	**	*	*	*		

ตารางที่ 2-1 แสดงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด (ต่อ)

	ห้วยน้ำทะเลเต็น	ชายฝั่งทะเล หน้าผา โขดหิน	ชายหาด หาดทราย	หาดโคลน หาดเลน	ป่าชายเลน	ที่ลุ่มน้ำกร่อย	ลำคลอง ลำราง ทางน้ำ	ทุ่งน้ำจืด ทุ่งสามร้อยยอด	นาข้าว	นาทุ่ง บ่อปลา
ทรัพยากรธรรมชาติ										
1. ทรัพยากรป่าไม้					**			*		
2. ทรัพยากรพืชและสัตว์ป่า	*	*	*	*	**	*	*	**		
3. ทรัพยากรประมง	*		*	*	**	*	**	**	*	**
4. ทรัพยากรพืชอาหารสัตว์	*	*	*		*	*		**	*	
5. ทรัพยากรเกษตร						*		**	**	
6. ทรัพยากรน้ำ	*						**	**		
7. ทรัพยากรพลังงาน					**			*	*	

หมายเหตุ * มี ** สำคัญ

ที่มา : โครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด

จ.ประจวบคีรีขันธ์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (2539)

จากตาราง 2-1 จะเห็นว่า ทุ่งสามร้อยยอด มีคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในด้าน
 บทบาทหน้าที่ และทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น งานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
 ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ จึงได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดมากที่สุด โดยการพัฒนาศูนย์
 ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่โดยรอบพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด ด้วยการใช้วิธีการฝึกอบรมอย่างมี
 ส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ ทักษะที่ดีต่อการอนุรักษ์และใช้
 ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดอย่างยั่งยืนต่อไป

2.3.3 ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญบริเวณทุ่งสามร้อยยอด

จากการศึกษาของคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ตามโครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณเขตอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี 2539 ได้ศึกษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญบริเวณทุ่งสามร้อยยอด ได้แก่

(1) ทรัพยากรธรณี

เทือกเขาสามร้อยยอดเป็นเขาหินปูนอายุราว 230-280 ล้านปี มีสีเทา เทอมน้ำเงินอมเหลือง และสีขาว เนื้อसानแน่นมีชั้นที่พบซากสิ่งมีชีวิตดึกดำบรรพ์แทรกสลับกับดินทรายปนแร่เฟลด์สปาร์ และปนปูนสีน้ำตาลอ่อน หินซึ่งปัจจุบันถูกสกัดนำลงมาแกะสลักนั้น ส่วนใหญ่เป็นหินปูนแทรกด้วยแร่แคลไซต์ และหินอ่อนสีขาว เทา ชมพู หลายระดับคุณภาพ ส่วนบริเวณทุ่งสามร้อยยอด เป็นหินยุคควอเทอร์นารี มีการสะสมตัวของตะกอนที่ราบลุ่ม ดินโคลน และบริเวณที่ลุ่มชื้นและพบในบริเวณทุ่งสามร้อยยอดตลอดพื้นที่ด้านตะวันตก

(2) ทรัพยากรดิน

ดินในทุ่งสามร้อยยอดมีน้ำท่วมขังบนผิวดินตลอดปี สภาพพื้นที่เรียบถึงค่อนข้างเรียบการระบายน้ำเร็ว เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวสีเขียวแกมน้ำเงิน เพราะดินอยู่ในสภาพที่ขาดออกซิเจนตลอดเวลา บางบริเวณพบชั้นดินทรายสลับอยู่บ้าง ดินในทุ่งสามร้อยยอดมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่เหมาะกับการกสิกรรม ควรปล่อยไว้ในสภาพธรรมชาติ

(3) ทรัพยากรน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดมิได้เป็นองค์ประกอบของกลุ่มน้ำขนาดใหญ่แต่เป็นองค์ประกอบย่อยของกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลประจวบคีรีขันธ์ส่วนบน ผืนที่ตกในบริเวณนี้มีปริมาณเฉลี่ย 800-1,200 มม./ปี ส่วนหนึ่งไหลมาตามลำห้วยลำรางทางทิศตะวันตก เช่น ห้วยขวาง ห้วยหนองคาง ห้วยโพดก ห้วยยางคู่ ห้วยหนองจิก ห้วยขมิ้น ห้วยไรดาฝั่ง ห้วยนาวัลเปรียง ห้วยใหม่สังกะทยาลำราง รางบึง รางอ้อม แต่ลำคลองลำรางเหล่านี้ถูกทางรถไฟสายใต้และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ซึ่งปัจจุบันขยายผิวถนนเป็น 4 ช่องทาง ตัดผ่านทำให้ทุ่งสามร้อยยอดได้รับอิทธิพลจากพื้นที่รับน้ำของกลุ่มน้ำย่อยลง อีกส่วนหนึ่งไหลจากเทือกเขาสามร้อยยอดลงสู่ทุ่งสามร้อยยอดซึ่งเป็นที่ราบลุ่มต่ำมาก ลักษณะเป็นท้องกระทะ มีความสามารถในการระบายน้ำออกได้ช้า ทำให้เกิดสภาพน้ำท่วมขังอยู่เป็นประจำ แหล่งน้ำจืดอีก 2 แหล่ง ที่เข้ามาสู่ทุ่งสามร้อยยอด คือ น้ำใต้ดิน และน้ำจากคลองชลประทานแต่น้ำจากคลองชลประทานมักมีปริมาณไม่มากพอที่จะทำให้เกิดน้ำท่วมขังได้

ในปีหนึ่งน้ำจะท่วมสามร้อยยอดอยู่ไม่น้อยกว่า 4-10 เดือน ระหว่างเดือน มิถุนายนถึงเดือนมีนาคม โดยมีระดับน้ำนองสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน ท่วมสามร้อยยอดมีระดับน้ำลึกเฉลี่ย 1 เมตร ส่วนคลองเขาแดงซึ่งเป็นทางระบายน้ำทางเดียวจากทุ่งสามร้อยยอดลงสู่ทะเลและเป็นทางน้ำทะเลหนุนเข้ามาในทุ่งขณะน้ำขึ้นมีระดับน้ำลึกเฉลี่ย 3 เมตร

คุณภาพน้ำในทุ่งสามร้อยยอดทางด้านเหนือ จัดอยู่ในแหล่งน้ำประเภทที่ 1 คือ เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติใช้อุปโภคบริโภคได้โดยผ่านการฆ่าเชื้อก่อน ใช้เป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำ และใช้เพื่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศแหล่งน้ำได้ น้ำในทุ่งสามร้อยยอดทางด้านใต้ จัดว่าเป็นแหล่งน้ำประเภทที่ 2 คือ รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท ใช้อุปโภคบริโภคได้แต่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อก่อน ใช้เพื่อการประมงและอนุรักษ์สัตว์น้ำได้ ส่วนน้ำในคลองบางปูและคลองเขาแดง จัดเป็นแหล่งน้ำประเภท 3 หรือ 4 ใช้ในกิจกรรมบางประเภทได้ ใช้อุปโภคบริโภค ได้แต่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อและปรับปรุงก่อน

(4) ทรัพยากรชีวภาพ

(ก) พรรณพืชในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

พรรณไม้ในทุ่งสามร้อยยอด มีความหลากหลายสูงมาก โดยพบไม่น้อยกว่า 70 ชนิด ในทุ่งน้ำจืด พืชยืนน้ำชนิดเด่น คือ แคม อ้อ กกกลม ฐูปฤณี หัวทรงกระเทียม หัวกระดาน มีพันธุ์ไม้เลื้อยหลากหลายชนิด ชนิดเด่น ได้แก่ เถาคันแดง ตำลึง หนาดเหลี่ยม จมูกปลาหลด ส่วนพืชตามแนวคันดิน ได้แก่ หนามกระสุน กะทกรก มะแว้ง หล้าร้างนก เป็นต้น สำหรับในบึงน้ำจืดที่ผืนน้ำเปิดโล่ง มีพืชชนิดเด่นเป็นพืชยืนน้ำขึ้นอยู่ตามชายน้ำ คือ แคมปะปนกับฐูปฤณี มีจมูกปลาหลด และถั่วฝักปออยู่บ้าง ส่วนบริเวณผืนน้ำเปิดโล่ง มีพืชน้ำชนิดเด่น เช่น สาหร่ายข้าวเหนียว สาหร่ายเส้นด้าย สาหร่ายหางกระรอก สาหร่ายฉัตร สาหร่ายพวงชะโด บัวสาย บัวผัน บัวเฟื่อน จอก จอกหูหนู นอกจากนี้ยังพบผักตบไทย ผักตบชวา ผักบู่ ผักกะเฉด ผักแว่น ผักเป็ดน้ำ บอน ผักขี้เหล็ก ตาลปัตรฤณี แหน พง หล้าปล้อง หล้าไซ และอื่น ๆ อีกมาก พืชหลายชนิดเป็นพืชอาหารท้องถิ่น พืชสมุนไพร และพืชที่ใช้ผลิตเป็นวัสดุใช้สอยในครัวเรือนได้

(ข) นกในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

ในทุ่งสามร้อยยอดพบเห็นนก 116 ชนิด ทั้งนกขนาดใหญ่ที่เป็นนกประจำถิ่น และนกน้ำอพยพ นกกินเนื้อ และนกชายทะเล รวมทั้งนกกินแมลงและนกกินเมล็ดพืชซึ่งเป็นนกขนาดเล็ก จากการศึกษาเหล่านั้น พบนกพญาใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่นมากที่สุด รองลงมาคือนกพงคิ้วดำ นกพงนาหิมาลัยซึ่งเป็นนกหายากและคาดว่าทุ่งสามร้อยยอดอาจเป็นแหล่งอพยพช่วงฤดูหนาวแห่งเดียวของนกชนิดนี้ และนกพงนาพันธุ์จีน นกทั้ง 4 ชนิดนี้พึ่งพาทุ่งแอมอ้ออย่างมาก มักไม่อยู่บริเวณที่ฐูปฤณี หรือ

บริเวณทุ่งแอมอที่มีรูปถ่ายปะปน แสดงถึงความสำคัญของทุ่งแอมธรรมชาติที่ไม่ถูกรบกวน นอกจากนี้ทุ่งแอมอยังเป็นที่พักพิงในฤดูหนาวและฤดูผสมพันธุ์ของกระสาแดงซึ่งเป็นนกที่ใกล้จะสูญพันธุ์

(ค) ปลาในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

ในทุ่งสามร้อยยอด พบปลาไม่น้อยกว่า 24 ชนิด ที่ขึ้นน้ำขึ้นตามากจนเป็นที่กล่าวขวัญถึงว่าทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่งใหญ่ คือ ปลาสลิคและปลาช่อน นอกจากนี้ปลาที่พบมาก เช่น ปลานิล ปลาหมอช้างเหยียบ ปลาหมอไทย ปลาหมอเทศ ปลาดุก ปลาดุกอูย ปลากด ปลาจลัด ปลาจิ้ม ปลากระดี่ ปลาชิว ปลาชิวหางแดง ปลาแขยง ปลาสร้อย ปลาบู่ ปลาตะเพียน ปลาไหล ปลาหลด ปลาเข็ม ปลากริม เป็นต้น จากการสอบถามประชาชนระบุว่ามิปลาบางชนิดหายไป เช่น ปลาชะโด ปลามะเขือ ปลาอีตัก

ปลาและสัตว์น้ำนานาชนิดเป็นทรัพยากรของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดที่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์โดยตรง มีประชากรไม่ต่ำกว่า 120 ครัวเรือนที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอดและในความจริงแล้วตัวเลขอาจมากกว่านี้ที่ทำการประมงในทุ่งโดยใช้เครื่องมือคือ ลอบ และลันเป็นหลัก ซึ่งนอกจากหาปลาเป็นอาหารของครอบครัวแล้ว ยังเป็นรายได้เสริม และหลายครอบครัวได้ยึดเป็นอาชีพการประมงด้วย

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีทั้งการเลี้ยงปลาน้ำจืดประเภทขุดบ่อและประเภทบ่อเลี้ยงในบริเวณทุ่งน้ำจืด ปลาที่เลี้ยง เช่น ปลาสลิค ปลาดุกอูย ปลาดุกรัสเซีย แต่ในปัจจุบัน มีการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในทุ่งสามร้อยยอดด้วย ซึ่งน่าจะมีผลกระทบต่อทุ่งสามร้อยยอดในอนาคตอย่างแน่นอน

(ง) สัตว์ประเภทอื่น ๆ

บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดซึ่งรวมถึงทุ่งสามร้อยยอด ยังมีสัตว์ประจำถิ่นประเภทอื่น ๆ อีก เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ที่พบมากได้แก่ หนูทุกใหญ่ หนูหริ่งนาหางยาว หนูท้องขาว สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก อย่างน้อย 3 วงศ์ 6 ชนิด ได้แก่ คางคกบ้าน อึ่งงาป่า อึ่งอ่างบ้าน กบน้ำเค็ม กบหนอง เขียดบัวเขียดจิก ส่วนสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม พบ 8 วงศ์ ไม่น้อยกว่า 18 ชนิด ส่วนใหญ่เป็นงูทั้งประเภทมีพิษและไม่มีพิษ เช่น งูเหลือม งูหลาม งูเห่า งูกะปะ งูสามเหลี่ยม งูจงอาง งูเส้าม้า งูลายสอ งูลายสาบ งูเขียว งูก้นขบ งูสิงห์ งูปลา งูหลายชนิดเป็นอาหารได้ และหลายชนิดช่วยรักษาสมดุลระหว่างสัตว์ผู้ล่ากับสัตว์ที่เป็นเหยื่อ โดยเฉพาะช่วยควบคุมจำนวนประชากรหนู ซึ่งเป็นปัญหามากในนาข้าว นอกจากนี้ยังมีพวกเต่าพวกกิ้งก่า จิ้งเหลนหลายชนิด และตะกวด พบแมลงปออย่างน้อย 8 ชนิด และผีเสื้ออย่างน้อย 19 ชนิด สัตว์ประเภทหอย ตะพาบ ยุง จิงโจ้น้ำ ปลิงทะเล ปลาดาว ปะการัง แมงกะพรุน และอื่น ๆ อีกมาก

2.3.4 สภาพเศรษฐกิจสังคมประชากรและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำ

ทุ่งสามร้อยยอด

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด มีการใช้ที่ดินในพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อทำนาข้าว เลี้ยงปลา และทำนาเกลือ มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและเพื่ออุปโภคบริโภคบ้างแต่ไม่ใช่แหล่งน้ำหลัก ส่วนใหญ่ใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับสัตว์เลี้ยง การเลี้ยงสัตว์มีการต้อนสัตว์เลี้ยงไปหาอาหารบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด หนองผักชี การหาปลาส่วนใหญ่วางลอบตามพงแสมอ้อ บริเวณทางน้ำและลำราง มีการวางเครื่องมื่อดักสัตว์น้ำในลำคลองเป็นระยะ การใช้ประโยชน์คลองและเส้นทางน้ำเพื่อการคมนาคมยังคงมีอยู่แต่คนน้อยลง การจับนกยังคงมีอยู่และทำรายได้ให้ส่วนหนึ่ง มีการจับงูขายบ้างแต่น้อย มีการเก็บเกี่ยวพืชพรรณในทุ่งสามร้อยยอดมาเพื่อบริโภค แต่ไม่ปรากฏว่ามีการใช้ประโยชน์ทางหัตถกรรมในครัวเรือน มีการขายของและพายเรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยวบ้าง

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดจัดว่ามีคุณภาพที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์และมีศักยภาพสูง แต่เป็นทรัพยากรที่ยังไม่มีการค้นพบแพร่หลาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด น่าจะเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่เหมาะสมของการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดโดยไม่กระทบกระเทือนต่อสภาพธรรมชาติ

2.3.5 สถานภาพและปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

สถานภาพทุ่งสามร้อยยอด บริเวณทุ่งน้ำจืดส่วนบน (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540: 46-48) มีสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีทั้งบริเวณที่เป็นผืนน้ำเปิดโล่ง และที่มีพืชน้ำขึ้นต้นสูงและต้นเตี้ย เช่น แสม อ้อ กก หญ้า ทรงกระเทียม พืชลอยน้ำและพืชใต้น้ำ เช่น บัว สาหร่าย กระจายอยู่หนาแน่น เป็นถิ่นที่อยู่ที่เหมาะสมและแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์นานาชนิด คุณภาพน้ำใสมองเห็นพืชใต้น้ำและลูกปลาใหญ่น้อยจำนวนมาก พบเห็นนกหลากหลายทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ ทั้งนกชนิดที่หาได้ยากและที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ที่สำคัญ เช่น นกพงนวมันจूरिया ซึ่งเป็นนกที่มีอยู่น้อยมากในโลก ใช้พื้นที่นี้ขณะผลัดเปลี่ยนขนซึ่งเป็นช่วงที่นกอ่อนแอ ต้องการแหล่งอาหารโปรตีนที่อุดมสมบูรณ์ นับได้ว่าพื้นที่นี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง มีการประมงพื้นบ้านซึ่งเป็นการประมงแบบยั่งยืน พบปลาหลายชนิดที่มีความสำคัญเป็นทั้งอาหารและรายได้ของท้องถิ่น เช่น ปลาช่อน ปลาสลิค ปลาตุก ปลาไหล

ลักษณะทุ่งสามร้อยยอดที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ติดต่อกับเทือกเขาหินปูนชายฝั่งทะเลนี้ เป็นภูมิทัศน์ที่โดดเด่นสวยงาม หาได้ยากในประเทศไทย มีศักยภาพสูงมากสำหรับธรรมชาติศึกษาและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปัญหาสำคัญที่พบในทุ่งสามร้อยยอดบริเวณทุ่งน้ำจืดส่วนบนนี้ ได้แก่ การทำนาทุ่ง บริเวณด้านเหนือของทุ่ง โดยการขนน้ำเกลือจากนาเกลือมาเจือจาง คุณภาพน้ำด้อยลง ปริมาณน้ำ ในทุ่งลดลง การล่านก การสร้างถนนเลียบเชิงเขาเพื่อเชื่อมต่อกับถนนเลียบชายทะเล และความ พยายามที่จะพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินในทุ่งสามร้อยยอด ทั้งๆที่ดินมีข้อจำกัดต่อการ ใช้ ประโยชน์อยู่หลายประการ

บริเวณทุ่งน้ำจืดส่วนล่าง เป็นทุ่งหญ้าแอมอัสในใหญ่อยู่ระหว่างนาข้าวและเทือกเขา เป็น ถิ่นที่อยู่หากินและแพร่ขยายพันธุ์ของสัตว์นานาชนิดเช่นกัน ทั้ง นก หนู งู ปลา ซึ่งอาศัยอยู่และหากิน ในพื้นที่รอยต่อระหว่างนาข้าวและทุ่งแอมอัส ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีการทำ ประมงพื้นบ้านและการทำประมงแบบกึ่งธรรมชาติในรูปแบบปล่อยและร่อนน้ำ มีการเลี้ยงสัตว์โดย การต้อนสัตว์เข้าไปหากินในทุ่ง เช่น วัว และเป็ด

ในทุ่งน้ำจืดส่วนล่างนี้ มีกิจกรรมของมนุษย์มากกว่าทุ่งส่วนบน คือ มีหมู่บ้าน มีถนนตัด เข้าไปกลางทุ่ง มีการทำนาทุ่ง การปลูกสร้างโรงเรียนเพื่อทำฟาร์มเป็ด การขุดคลอง การถมทางและ ปรับพื้นที่เพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ การเผาทุ่ง

ปัญหาสำคัญที่พบในทุ่งน้ำจืดส่วนล่าง คือ ผลกระทบต่อคุณภาพดินและน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพทางอุทกวิทยา การแพร่กระจายของน้ำเค็มเข้ามาในทุ่งน้ำจืด จนชาวบ้านต้องร่วมกันสร้าง คันกั้นน้ำเค็ม และขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับปรุงเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา ความเสื่อม โทรมของพืชพรรณธรรมชาติ ที่อยู่อาศัยของแหล่งอาหารนกและสัตว์ต่างๆถูกทำลาย ความ หลากหลายทางชีวภาพลดลง การลักลอบสกัดหินจากเทือกเขา และความพยายามที่จะพัฒนาที่ดิน เพื่อกิจกรรมต่างๆ

2.3.6 แผนแม่บทและแผนการจัดการทุ่งสามร้อยยอด

ปัจจุบันมีเอกสารข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด แผนแม่บท แผนการจัดการ อยู่พอสมควร ทั้งที่จัดทำโดย กรมป่าไม้ สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปัญหาสำคัญที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน คือ เรื่องแนวเขตอุทยานแห่งชาติ แนวเขตพื้นที่ชุ่มน้ำ ธรรมชาติ สิทธิการถือครองที่ดิน รวมทั้งการให้ความรู้ ความเข้าใจ และเสริมสร้างจิตสำนึกความ ตระหนักแก่สาธารณชนถึงคุณค่าและความสำคัญของระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณนี้

ผลการดำเนินงานโครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด โดยคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล(2539) เสนอ 8 มาตรการหลักที่สมควรดำเนินการในช่วง 5 ปี โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

- (1) การคุ้มครองรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด เป็นมาตรการเร่งด่วนที่สุด ซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเร่งตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ์ในที่ดิน ทำการรังวัด และกำหนดแนวเขตอุทยานฯ ให้ชัดเจน สำหรับพื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่นอกเหนือแนวเขตอุทยานฯ เนื่องจากเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำผืนเดียวกับที่อยู่ในเขตอุทยาน ฯ และมีคุณค่าความสำคัญเช่นเดียวกัน ควรกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยมีคณะกรรมการชุดหนึ่งพิจารณาอนุญาตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรตามความเหมาะสม
- (2) การฟื้นฟูสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดควรเร่งแก้ไขปัญหาคูณภาพและปริมาณน้ำ เช่น ปัญหาความตื้นเขินของเส้นทางน้ำ ปัญหาน้ำเค็มจากการทำนาเกลือ ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมเกษตร ควรฟื้นฟูนาเกลือร้าง ป่าชายเลน พืชพรรณ พันธุ์ปลา ในทุ่งสามร้อยยอด
- (3) การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังสถานภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ควรจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครให้เป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีบทบาทในการเฝ้าระวังสถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ควรจัดตั้งสถานีเก็บข้อมูลและติดตามตรวจสอบสถานภาพทางอุทกวิทยาและทรัพยากรชีวภาพ และควรติดตามการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบ
- (4) การพัฒนาองค์กรเพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ควรปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จัดเตรียมความพร้อมและสนับสนุนให้องค์กรท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด รวมทั้งเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ
- (5) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ควรสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำ แก่เยาวชนและประชาชนทุกกลุ่ม ทุกระดับ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ควรพัฒนาสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ฝึกอบรม จัดทัศนศึกษา จัดประชุม และจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด
- (6) การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของประชาชนโดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ควรสนับสนุนให้ประชาชนโดยรอบ ได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรในพื้นที่อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประมงและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจัดตั้งสหกรณ์ชาวเรือเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้ประชาชนมีรายได้ดีควบคู่ไปกับการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ส่วนการเลี้ยงกุ้งควรกำหนดเขตการเลี้ยงกุ้งให้แน่ชัด และพัฒนาส่งเสริมระบบการเลี้ยงที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติ
- (7) การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำสาม

ร้อยละ ๖๐ ควรมีการสำรวจศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับทรัพยากรชีวภาพ เช่น นกและแหล่งอาหารของนก สัตว์หน้าดิน สังกมพืช พันธุ์ปลา ผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ และพัฒนาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูล ณ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

(8) การส่งเสริมความร่วมมือกับนานาชาติ ควรพิจารณาเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ (Ramsar Site) เพราะ

(ก) เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น หาได้ยากของประเทศ

(ข) เป็นถิ่นที่อยู่ของพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์หลายชนิด

(ค) มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

(ง) อยู่ในเส้นทางบินอพยพและแวะพักของนกในภูมิภาคเอเชีย

(จ) เอื้ออำนวยประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชน และได้

รับผลประโยชน์โดยตรงจากการทำประมงในทุ่งสามร้อยยอดทั้งเป็นอาหาร และเป็นรายได้เสริมของครอบครัว

2.4 ความรู้พื้นฐานของการฝึกอบรมและการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

2.4.1 ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม (training) เป็นกระบวนการเสริมสมรรถภาพบุคคลากรอย่างหนึ่งในงานพัฒนาบุคคลขององค์การเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานเฉพาะทางที่อยู่ในความรับผิดชอบหรืองานที่องค์การมอบหมายให้สำเร็จและเกิดผลตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีคุณภาพ ถ้าจะพิจารณาถึงความหมายของการฝึกอบรมแล้ว ในทรรศนะของนักวิชาการฝึกอบรมมีดังนี้

น้อย ศิริโชติ (2524: 4) ได้สรุปว่า การฝึกอบรมเป็นขบวนการอย่างหนึ่งที่จะจัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้(knowledge) และทักษะ(skills) ให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยจัดทำเป็นช่วงๆ หรือระยะเวลาตามความเหมาะสมของแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจจะใช้เวลา 3 วัน 1 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น การจัดฝึกอบรมอาจจะจัดเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ผู้จัดการฝึกอบรม อาจจะเป็นหน่วยราชการ เอกชนหรือบริษัทห้างร้านก็ได้

ฐิระ ประวาลพฤษ์ (2538: 4) กล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานในขอบเขตของการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน อันมีผลต่อความสำเร็จขององค์การ

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2540: 3) กล่าวว่า การฝึกอบรมหมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้น

เพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ทักษะหรือความชำนาญ (Skills) และทัศนคติ (Attitude) ที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในลักษณะที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ (Organization Goal) และสภาพแวดล้อมทั่วไป (Environment) เพื่อยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น และทำให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากยิ่งขึ้น

จกกลนี้ ชูติมาเทวินทร์ (2542: 1) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อันเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงานของคน ทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความชำนาญในการปฏิบัติงาน รวมทั้งความรับผิดชอบต่างๆ ที่บุคคลพึงมีต่อหน่วยงาน และสิ่งอื่นๆ ที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับตัวผู้ปฏิบัติงาน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ (ม.ป.ป.: 2) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานให้มากที่สุด โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถกระทำหรือปฏิบัติในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จกความเห็นของนักวิชาการ ดังกล่าว อาจสรุปสาระสำคัญของการฝึกอบรมได้ดังนี้

(1) การฝึกอบรมเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคล

(2) สมรรถภาพของบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน มี 3 ด้าน ได้แก่

(ก) ความรู้ความสามารถ คือ รู้เกี่ยวกับงาน หรือรู้วิธีทำงาน

(ข) ทักษะหรือความชำนาญ คือ ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงาน

โดยใช้เวลาน้อย แต่ได้ผลงานที่ดี

(ค) ทัศนคติ เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่องานรับผิดชอบ ซึ่งทัศนคติหรือความรู้สึกในที่นี้ต้องการต้องการให้เป็นไปในทางบวกหรือทางดี เพราะจะเป็นแรงเสริมให้บุคลากรในองค์การ ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับการสร้างเสริมไปปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับทัศนคติที่กล่าวนี้ อาจรวมไปถึงคุณธรรม จริยธรรม ความมีน้ำใจและความเสียสละ ในการปฏิบัติงานด้วย

(3) ในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ให้สนองวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ จะต้องเป็นการพัฒนาความรู้และทักษะ ในขอบเขตของการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน เช่น การอบรมการนำคอมพิวเตอร์มาใช้งานฝาก-ถอนเงินธนาคาร การอบรมเทคนิคการขายให้แก่พนักงานขายสินค้า เป็นต้น

(4) การฝึกอบรม จะต้องมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในการปฏิบัติงาน อันเป็นการนำไปสู่การปรับปรุงที่ทำให้ดีขึ้น เช่น เมื่อกองงานผ่านการฝึกอบรมแล้ว มีความเสียสละ ตั้งใจทำงานมากขึ้น ทำงานอย่างเต็มความสามารถ หรือมีการทำความสะอาดเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆหลังจากการใช้งานและเก็บไว้อย่างเป็นระเบียบ พฤติกรรมเหล่านี้ก่อนการฝึกอบรมไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ จะมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร กล่าวคือ ถ้าเป็นงานราชการจะนำความเป็นเลิศ ความมีชื่อเสียงมาสู่หน่วยงาน ถ้าเป็นด้านธุรกิจ ผลสำเร็จ คือ ผลผลิตเพิ่มขึ้น กำไรสุทธิมากขึ้น

จากความหมายของการฝึกอบรมที่บุคคลดังกล่าวให้ไว้ สรุปได้ว่าการฝึกอบรม หมายถึง การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้และทักษะในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะอย่าง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้คาดหวังว่าการฝึกอบรม จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความรู้และทัศนคติที่ดี ต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งจะทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดได้รับการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศต่อไป

2.4.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งก็คือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือว่า คนเป็นทรัพยากรที่เป็นกลไกสำคัญต่อความสำเร็จและเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดในองค์กรหรือหน่วยงาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพทัดเทียม และมีความรู้ความสามารถพอที่จะแข่งขันกับโลกภายนอกได้

ทุกหน่วยงานต้องการบุคคลที่กระตือรือร้นในการทำงาน และมีความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพแห่งตน ต้องการคนที่ทำงานดี มีคุณภาพ ซึ่งแต่ละคนที่จะมีคุณสมบัติเช่นนี้ได้ จะต้องผ่านการสะสมประสบการณ์ บางคนอาจจะต้องผ่านการฝึกอบรมในรูปแบบต่างๆมาแล้วหลายครั้งหลายหน ทั้งการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตั้งแต่จากผู้ที่ทำงานได้น้อย ให้มาเป็นผู้ที่ทำงานได้มากขึ้น จากผู้ที่ทำงานมีประสิทธิภาพอยู่แล้วให้เพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไปอีก เพื่อที่จะรองรับกับงานที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งจะเห็นได้ว่า การฝึกอบรมมีความจำเป็นอย่างต่อเนื่องสำหรับองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

การฝึกอบรมนอกจากจะได้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคนิควิชาการ และ ความชำนาญงานเพื่อเพิ่มผลผลิตให้กับหน่วยงานแล้ว การฝึกอบรมยังสามารถใช้แก้ปัญหา อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร อาทิ ปัญหาของความขัดแย้ง ไม่ไว้ใจกัน ปัญหาสัมพันธภาพของคนใน หน่วยงาน รวมทั้งปัญหาของทัศนคติ และปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติงานที่ สามารถแก้ไขได้ด้วยการอบรม โดยเทคนิคการอบรมที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหาที่ เกิดขึ้น ซึ่งการจัดหลักสูตรฝึกอบรมที่ดี จะสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ได้ ซึ่งจะมีผลต่อ การพัฒนาองค์กรโดยตรง

งานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วน ตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้ความสำคัญกับการพัฒนา บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าและสำคัญที่สุดใน องค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้การฝึกอบรมเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหาร ส่วนตำบล

2.4.3 กระบวนการฝึกอบรม

กระบวนการฝึกอบรม ที่ก่อให้เกิดผลดี และสนองความต้องการขององค์การและมี ขั้นตอนใหญ่ๆที่กำหนดไว้ชัดเจน คือ วิธีการฝึกอบรมเชิงระบบ (Systematic Training Approach) ซึ่ง จูริส ประมวลพฤกษ์ (2538: 72-73) ได้อธิบายไว้ดังนี้

(1) การศึกษาหาความต้องการจำเป็นของการฝึกอบรม(Training Needs) ด้วยการวิเคราะห์จากผลการศึกษาสภาพปัญหาขององค์การว่า ปัญหาใดบ้างควรแก้ไขด้วยการฝึกอบรม แล้วจัดลำดับความต้องการและความจำเป็นของการฝึกอบรม

(2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นของการฝึกอบรมที่หน่วยงานได้วางแผนและจัดทำแผนการฝึกอบรมไว้ จุดมุ่งหมายจะต้อง กำหนดให้ชัดเจน

(3) การกำหนดเนื้อหาและเทคนิควิธีที่จะใช้ในการฝึกอบรม กล่าวคือ เนื้อหา สารระต้องตรงและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม มีการกำหนดเทคนิควิธีสำหรับการฝึ กอบรมเนื้อหานั้น ๆ ไว้

(4) การฝึกอบรม เป็นขั้นตอนของการนำไปสู่การปฏิบัติจริง ด้วยการจั ดสถานการณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เอื้อต่อผลสำเร็จของการฝึกอบรม

(5) การประเมินผลและทบทวนการฝึกอบรม การประเมินผลเป็นการให้ข้อ

มูลป้อนกลับ (Feed back) เพื่อการปรับปรุงและตัดสินผลการฝึกอบรม กรณีที่ผลการฝึกอบรมไม่สนองความต้องการจำเป็น และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หน่วยงานจัดฝึกอบรมจะต้องทบทวนว่าจุดบกพร่อง หรือจุดอ่อนอยู่ที่การจัดเนื้อหาหรือการใช้เทคนิควิธีหรือการดำเนินการฝึกอบรม

งานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีกระบวนการฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งจะให้มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ครอบคลุมกระบวนการฝึกอบรมทุกส่วน

2.4.4 ความหมายของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

อลิศรา ชูชาติ (2538: 15) กล่าวว่า การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Training) เป็นการฝึกอบรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) เป็นกระบวนการฝึกอบรมที่มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยให้กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่เข้ารับการอบรม หรือผู้เรียน ได้เกิดความตระหนักถึงบทบาทของบุคคลและชุมชนในการควบคุมชีวิต สภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ของตนเองให้มากยิ่งขึ้น การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ การแก้ปัญหาของบุคคลและชุมชน ทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการประเมินสถานการณ์ การวิเคราะห์ การตัดสินใจเลือก การริเริ่มสร้างสรรค์ การวางแผนจัดการ ซึ่งทักษะดังกล่าวนี้ นอกจากจะมีผลต่อบุคคลโดยตรงแล้ว ยังส่งผลดีต่อชุมชนอีกด้วย

2.4.5. แนวคิดของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม เป็นการฝึกอบรมที่มุ่งกระบวนการพัฒนาบุคคลมากกว่า การถ่ายทอดเนื้อหา แนวคิด หรือวิธีการให้กับกลุ่มเป้าหมาย การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม มีการปรับเปลี่ยนตามสภาพการณ์ความเป็นจริงที่เผชิญอยู่เฉพาะหน้า การพัฒนาบุคคลดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยการจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และจัดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และเปิดเผยตนเองในรูปแบบ วิธีการ และลักษณะต่างๆ และจากการที่ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกด้วยวิธีการใหม่ ผู้เข้ารับการอบรมจะได้ค้นพบพรสวรรค์ และความสามารถพิเศษของตน ซึ่งผู้เข้าอบรม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายใดก็ตาม นั้นไม่เคยรู้มาก่อนว่าตนเองมี สิ่งที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมากยิ่งขึ้น คุณภาพของการมีส่วนร่วมจะดีขึ้นเรื่อยๆ การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ได้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรและหน่วยงานต่างๆ เพื่อมุ่งพัฒนาจิตสำนึกของบุคคลต่างๆ ต่อบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนในอันที่จะพัฒนาและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตน วิธีการ

และกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมนั้น นอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้พูด ได้แสดงออก แล้วยังเป็นการป้องกันไม่ให้สมาชิกคนหนึ่งคนใดของกลุ่มครอบงำความคิดของผู้อื่นในเชิงเป็นผู้นำกลุ่มหรือพูดแต่เพียงผู้เดียว (อลิศรา ชูชาติ, 2538: 15-16)

2.4.6 หลักสำคัญ 5 ประการของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

ความคาดหวังที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยใช้กลวิธีกระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมนั้น อลิศรา ชูชาติ (2538: 16-17) อธิบายถึงองค์ประกอบและหลักการที่สำคัญ 5 ประการ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนพึงจะยึดถือและปฏิบัติตาม ดังนี้

- (1) การยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก
การยอมรับซึ่งกันและกันถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ทุกคนจะต้องยอมรับ และเชื่อว่าบุคคลแต่ละคนมีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการที่จะคัดเลือก กำหนดวิเคราะห์ปัญหา ค้นหา และแก้ปัญหาของตนเองได้ นอกจากจะยอมรับว่าแต่ละบุคคลมีความสามารถแล้ว อีกสิ่งหนึ่งคือ จะต้องมีความเชื่อว่าบุคลิกนิสัยเฉพาะตัวของบุคคลและของกลุ่มนั้นสามารถที่จะได้รับการพัฒนาได้
- (2) การพัฒนาการทำงานร่วมกัน
การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมนี้เชื่อว่าเมื่อบุคคลรวมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มสามารถที่จะมีการดำเนินการที่เข้มแข็งและพัฒนาสังคมและชุมชนของตนเองได้ การทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ และเป็นจุดประสงค์หนึ่งของการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม
- (3) ทุกคนคือทรัพยากรที่สำคัญของชุมชน
ปรัชญาและแนวคิดที่สำคัญของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมคือ มีความเชื่อและศรัทธาว่าสมาชิกแต่ละคนของชุมชนต่างก็เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชุมชน ดังนั้น วิธีการที่จะพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน คือ การนำทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญของสมาชิกในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนนั้น
- (4) การกำหนดแผนปฏิบัติการ
การวางแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา เป็นสิ่งที่คาดหวังจากการอบรมอย่างมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงใด ๆ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อกลุ่มได้มีการวางแผนและดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้

(5) การรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบของกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การทำงานเป็นไปตามแผน และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.4.7 ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

การอบรมอย่างมีส่วนร่วมมีหลักเช่นเดียวกับหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Popular Education) ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดการศึกษาที่เน้นตัวผู้เรียนด้วยผู้สอนจะเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน และเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวเอง เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตน วิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ก็คือ การปลูกจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความตระหนักในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตทั้งของตนเอง ชุมชน และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการอบรมอย่างมีส่วนร่วมที่นอกจากจะมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุผลต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว การอบรมอย่างมีส่วนร่วมยังมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ในการทำงานอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในสถานการณ์จริง ซึ่งการจัดประสบการณ์ดังกล่าวจะสำเร็จได้จำเป็นต้องมีส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยนำเข้าในการอบรมดังต่อไปนี้

- (1) การสร้างทีม (Team Building)
- (2) การตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม (Participative Decision Making)
- (3) การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Management)
- (4) ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills)

2.4.8 ขั้นตอนของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

- (1) ต้องเริ่มจากความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นอันดับแรก
- (2) นำประสบการณ์หรือความรู้ของผู้เรียนนั้นมาจัดทำให้เกิดเป็นภาพรวมของกลุ่ม
- (3) วิทยากรผู้จัดการฝึกอบรมจะทำหน้าที่ในการเพิ่มเติมความรู้ ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นหรือที่ยังขาดอยู่
- (4) การฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น
- (5) การวางแผนเพื่อปฏิบัติงาน

2.4.9. บทบาทของวิทยากรในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

ในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม วิทยากรจะทำหน้าที่เหมือนผู้เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) เป็นผู้กระตุ้น (Catalyst) และเป็นผู้แนะนำรวมทั้งเป็นแหล่งทรัพยากร (Resource) ให้กับผู้เข้าอบรม ซึ่งจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์และโครงสร้างเพื่อจะช่วยให้แต่ละคนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานเป็นทีม ซึ่งทีมจะช่วยในการพัฒนาสมาชิกแต่ละคนในทีมโดยให้มีส่วนส่งเสริมกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ริคค์ อาร์โนลด์ (Arnold, 1991) ได้กล่าวถึงบทบาทของวิทยากรที่เลี้ยง (facilitator) ว่าจะรับผิดชอบในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับทีมงานเพื่อช่วยให้กิจกรรมได้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีบทบาท ดังนี้

- (1) กระตุ้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของกลุ่มสมาชิกทั้งหมด
- (2) รู้ถึงศักยภาพและความแตกต่างภายในกลุ่มเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์
- (3) กระตุ้นให้มีการกำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างแม่นยำตรงไปตรงมา
- (4) จัดเวลาให้เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม และในขณะที่เดียวกันก็ให้แน่ใจว่ากิจกรรมมีความคืบหน้าเหมาะสมกับกลุ่ม
- (5) คึงความรู้และประสบการณ์ของกลุ่มออกมา
- (6) ให้ข้อมูล กรอบงานและความคิดเห็นในโอกาสหรือกรณีที่เหมาะสม
- (7) สรุปประเด็นต่างๆที่ได้บรรลุในแต่ละช่วงของการอบรม
- (8) มีข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ ในกรณีที่เกิดมีข้อขัดแย้งและเกิดความอึดอัดใจ
- (9) ทำงานอย่างเป็นประชาธิปไตยตามสภาพ สถานที่ ปัจจัยทรัพยากร เวลา และบุคคล
- (10) กระตุ้นให้มีคำถามเชิงวิจารณ์และชี้ประเด็นที่เป็นปัญหาขึ้นมา
- (11) พยายามสร้างจิตวิญญาณของการรวมกันโดยไม่ลืมความเป็นปัจเจกบุคคลของแต่ละคนให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส

2.4.10. เครื่องมือในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

วิธีการที่ใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมคือ การใช้วิธีการทางการศึกษา ที่มีให้เลือกใช้ได้หลากหลาย ได้แก่ การบรรยาย การระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน เกมส์การศึกษา และอื่น ๆ ซึ่งเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้มีระดับของความสัมฤทธิ์ผลใน

การกระตุ้นและการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน และมีข้อดี ข้อจำกัดและข้อแนะนำที่แตกต่างกัน ตามรายละเอียดดังนี้

2.4.10.1 การบรรยาย (Lecturing)

วิธีการบรรยาย เป็นวิธีการที่ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมน้อยที่สุด แต่มีความจำเป็นสำหรับการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ในบางช่วงเวลาที่ต้องการเนื้อหาทางวิชาการ เช่น ช่วงที่ต้องมีปัจจัยนำเข้าทางวิชาการ (Technical Input) วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรบรรยาย (Resource Person) ก็จะเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาทางวิชาการ ให้แนวคิดหรือทฤษฎี หรือข้อมูลข้อเท็จจริงต่างๆ โดยที่ปกติวิทยากรจะเตรียมไว้ก่อนล่วงหน้า

การบรรยายเป็นการสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) ผู้บรรยายอาจจะใช้สื่อการศึกษาต่างๆประกอบการบรรยาย ผู้เข้าอบรมอาจมีส่วนร่วมได้บ้างเมื่อสิ้นสุดการบรรยาย เช่น การซักถามเพื่อให้เกิดความชัดเจน หรือแสดงความคิดเห็น การอภิปรายในมุมมองของผู้เข้ารับการอบรม เป็นต้น

การบรรยายในการอบรมอย่างมีส่วนร่วม ไม่ควรจะใช้เวลานานเกินไป ส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 30-60 นาที

ข้อดีของการบรรยาย

- (1) ไม่มีค่าใช้จ่ายมากในการเตรียมการ และง่ายต่อการเตรียมการ
- (2) ผู้ฟังทุกคนได้ข้อมูลเหมือนกัน
- (3) ครอบคลุมเนื้อหาได้ดีภายในระยะเวลาอันสั้น
- (4) ใช้ได้กับผู้เข้ารับการอบรมทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่

ข้อพึงระวัง

- (1) หากใช้เวลามากเกินไปผู้เข้าอบรมจะเบื่อ
- (2) หากวิทยากรไม่มีทักษะในการสื่อสาร จะทำให้เนื้อหาไม่น่าสนใจ
- (3) การบรรยายควรมีการเตรียมตัวมาอย่างดี เนื้อหาควรจะสั้นและกระชับ

รวมทั้งสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยาย ควรจะทำให้น่าสนใจ

2.4.10.2 การระดมสมอง (Brainstorming)

การระดมสมองเป็นการระดมแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากผู้เข้ารับการอบรม หรือหากจะเป็นการระดมความคิดเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา ซึ่งวิทยากรจะเป็นผู้รวบรวมความคิดต่างๆไว้ทั้งหมด โดยไม่มีการตัดสินว่าความคิดของใครผิดหรือถูก แต่วิทยากรจะแยกประเภทหรือ

จัดให้เป็นหมวดหมู่ให้เห็นชัด

การระดมสมองเป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี และสามารถดึงเอาประสบการณ์ของผู้เข้าอบรมมาใช้ได้ในทันทีทันใด

ข้อดีของการระดมสมอง

- (1) กระตุ้นให้ผู้มีประสบการณ์ได้แสดงความคิดเห็น
- (2) ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความคิดใหม่ ไม่ติดอยู่กับความคิดเดิม
- (3) จูงใจสมาชิกในกลุ่มให้มีส่วนร่วม และรักษาระดับความสนใจของผู้เข้า

อบรมให้ต่อเนื่องตลอดการอบรม

ข้อแนะนำ

- (1) วิทยากรจะต้องมีทักษะในการกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมแสดงความคิดเห็น ไม่ใช่การกดดัน
- (2) พึงระวังว่า ความคิดเห็นของคนส่วนน้อยจะครอบงำความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ จึงควรมีวิธีที่ดีในการสลับเปลี่ยนสมาชิกในกลุ่ม ในการแบ่งกลุ่มแต่ละครั้ง

2.4.10.3 การดูงานภาคสนาม (Field Visit)

การดูงานภาคสนาม เป็นเทคนิคหนึ่งทางการศึกษาที่ผู้เข้าอบรมสามารถเรียนรู้ได้จากการเห็นของจริง ในพื้นที่การปฏิบัติงานจริง ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้เกิดผลดีขึ้น ดังสุภาษิตที่ว่า “สิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น” ซึ่งสอดคล้องกับนักการศึกษาที่ได้เคยวิจัยไว้ว่า การได้เห็นด้วยตา จะสามารถทำให้สามารถคงความจำเอาไว้ได้ถึง 80 %

การดูงานภาคสนาม หากมีผู้เข้าอบรมจำนวนมาก หรือพื้นที่ในการดูงานคับแคบ วิทยากรอาจจะแยกผู้เข้าอบรมออกเป็นกลุ่มย่อยได้ 2-3 กลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้สังเกตการณ์ใกล้ชิด มีโอกาสได้ซักถามข้อสงสัยโดยละเอียด เจาะจงตรงประเด็นตามความสนใจของแต่ละคน

ข้อดีของการดูงานภาคสนาม

- (1) เป็นการจัดให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
- (2) ทำให้ผู้เข้าอบรมกระตือรือร้น ตื่นตาตื่นใจ มีความสนใจต่อเนื่อง
- (3) ย่นเวลาการเรียนรู้ เกิดทักษะในการประยุกต์ใช้ เกิดการเข้าใจแจ่มแจ้ง
- (4) การได้ดูงานจากของจริง มีผลต่อการเรียนรู้ยิ่งกว่าบทเรียนสืบทท หรือคำ

พูดฟันคำ

ข้อควรพิจารณา

- (1) วิทยากรจะต้องมีความรู้ และมีความสามารถในการสรุป เพื่อให้ผู้เข้ารับ

การอบรมเกิดความคิดรวบยอด รวมทั้งการเสนอแนะประเด็นต่างๆ

(2) ใช้เวลา และมีค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะกรณีเดินทางไปไกล

2.4.10.4 เกมการศึกษา (Educational Games)

เกมที่ใช้ในการอบรมและใช้ในการเรียนการสอน เป็นเกมทางการศึกษาที่มีลักษณะของการทำกิจกรรมเป็นกิจกรรมกลุ่ม(Group Activities) ที่มีผู้เข้าร่วมตั้งแต่สองคนขึ้นไป บางครั้งเรียกว่าเกมกลุ่ม(Group Games) ก็มี บางเกมจะมีลักษณะของการแข่งขันด้วย ในแต่ละเกมจะมีเอกลักษณ์เฉพาะ มีกติกา และมีจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ปกติเกมการศึกษาจะเป็นกิจกรรมที่จะช่วยเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ตื่นเต้น สนุกสนาน ไม่เบื่อ ซึ่งนักการศึกษาได้พยายามคิดค้นวิธีนี้ขึ้นมา เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเพลิดเพลิน

การใช้เกมประกอบในการอบรม จะช่วยพัฒนาทักษะของผู้เข้ารับการอบรม ในหลายด้าน อาทิ ทักษะในการทำงานเป็นทีม ทักษะในความเป็นผู้นำ ทักษะในการตัดสินใจ รวมทั้งพัฒนาไหวพริบ ความคล่องตัว ประสาทสัมผัสต่างๆ

ได้มีการศึกษาถึงการใช้เกมเพื่อช่วยในกระบวนการเรียนรู้ก็พบว่ามีความสำคัญในเรื่องของการสร้างความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภายในกลุ่มสมาชิก เป็นการสร้างวัฒนธรรมกลุ่ม และเป็นการสร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ

การเลือกเล่นเกมการศึกษา จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะของหลักสูตร สถานภาพและลักษณะโดยรวมของผู้เข้าอบรม ทั้งนี้เพราะบางเกมก็อาจจะไม่เหมาะกับคนบางกลุ่ม รวมทั้งจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน

ข้อดีของเกมการศึกษา

- (1) กระตุ้นการมีส่วนร่วมได้สูงมาก
- (2) ผู้ร่วมกิจกรรมสนุกสนานคลายเครียด
- (3) สามารถปรับใช้ได้หลากหลายวัตถุประสงค์ เพื่อการเรียนรู้ เพื่อแบ่งกลุ่ม

เพื่อสร้างบรรยากาศ เพื่อเปลี่ยนอริยาบท เป็นต้น

- (4) แต่ละกิจกรรมใช้เวลาไม่มาก สามารถปรับเวลาให้สั้นยาวได้ตามความ

เหมาะสม

- (5) เกมสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เข้าอบรมได้ในระยะเวลาอันสั้น

เวลาอันสั้น

ข้อจำกัด

- (1) หากเลือกเกมส์ที่ไม่เหมาะสม ผู้เข้ารับการอบรมบางคนอาจจะรับไม่ได้ และต่อต้าน โดยเฉพาะผู้อาวุโส และผู้บริหารระดับสูง ฉะนั้น วิทยากรจึงจะต้องมีวิธีการที่ดีในการนำเกมส์ไปใช้
- (2) บางเกมส์มีค่าใช้จ่ายสูงในเรื่องของอุปกรณ์

2.4.10.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

เป็นรูปแบบของการฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถนำสิ่งที่ได้รับไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงที่ผู้เข้าอบรมปฏิบัติอยู่ เช่น ในองค์กรหรือหน่วยงานมีการนำเอาเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ จำเป็นที่จะต้องอบรมพนักงานให้มีความรู้และสามารถปฏิบัติงานได้ บางที่จึงเรียกการอบรมในลักษณะเข้ม (Intensive training Course)

ลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการ จะแบ่งการดำเนินการได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการให้ความรู้ของวิทยากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ให้สามารถแก้ไขข้อขัดข้องในการทำงาน กำหนดแนวทางในการปฏิบัติและปรับปรุงงาน ส่วนที่สองจะเป็นปฏิบัติการของผู้เข้าอบรมที่จะหารือ อภิปราย ให้ได้แนวทางแก้ปัญหาหรือวิธีการปฏิบัติงาน โดยอาจจะดำเนินการทั้งกลุ่มใหญ่หรือแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งการดำเนินการของส่วนที่สอง จะอาศัยหลักวิชาหรือหลักการที่วิทยากรได้บรรยายหรืออภิปรายมาใช้ประกอบเป็นแนวทาง

ขั้นตอนของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ควรดำเนินการตามลำดับดังนี้

- (1) ชี้แจงแนวทางในการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจ
- (2) จัดให้มีการบรรยายหรืออภิปรายของวิทยากรเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาประชุมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการให้แนวทางแก่กลุ่มเพื่อการประชุมกลุ่มย่อย
- (3) แบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษา ค้นคว้า ปฏิบัติการ และรวบรวมสรุปเป็นรายงานหรือผลงาน ในช่วงระยะเวลาช่วงนี้จะต้องให้เวลาแก่กลุ่มมากพอที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จ
- (4) การนำเสนอรายงานหรือผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อการรับเป็นแนวทางที่ใช้แก้ปัญหาและปฏิบัติงาน
- (5) สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการนำแนวทางไปจัดทำแนวทางการปฏิบัติงาน และปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ

(6) สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน
การประชุมเชิงปฏิบัติการเหมาะสำหรับการฝึกอบรมที่มุ่งให้ผู้ประสบปัญหา
หรือมีความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งเหมือนกันมาปรึกษาหารือ ศึกษา ค้นคว้า เพื่อจัดทำแนวทางปฏิบัติ
งานเป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นเทคนิคที่คล้ายกับการสัมมนา แต่การประชุมเชิง
ปฏิบัติการจะเป็นกิจกรรม 2 ส่วน คือ ทฤษฎีกับการปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการประชุมปฏิบัติ
การสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติของผู้เข้ารับการอบรมโดยตรง

ข้อดี

- (1) การประชุมปฏิบัติการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมทุกคน
- (2) ผู้เข้าอบรมมีอิสระในการคิดและปฏิบัติงานกลุ่ม
- (3) ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำผลการประชุมปฏิบัติการไปใช้ในการดำเนินงาน และปฏิบัติงานในหน่วยงานของตน

ข้อจำกัด

- (1) อบรมโดยใช้เทคนิคนี้ จะต้องใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมากเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งการจัดวิทยากรประจำกลุ่ม
- (2) เวลาที่ใช้ ต้องใช้เวลามาก โดยเฉพาะเวลาสำหรับการปฏิบัติงานกลุ่ม

2.4.10.6 Metaplan

Metaplan หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันได้
แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ก่อนที่จะได้แผนที่เกิดจากการนำแนวคิดของสมาชิกกลุ่มไปจัดทำเป็นแผน
ปฏิบัติการ

วิธีการของ Metaplan

- (1) เป็นวิธีการเน้นความร่วมมือและการปรึกษาหารือกันเป็นหลัก
- (2) เป็นวิธีการที่ใช้จัดการแก้ปัญหาการสื่อสารในที่ประชุม
- (3) เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความร่วมมือแบบประชาธิปไตย
- (4) เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นด้วยการเขียน
และพูดเมื่อจำเป็น

ควรใช้วิธี Metaplan เมื่อใด

- (1) เมื่อกลุ่มบุคคลหรือองค์กรต้องการแก้ปัญหาที่ทุกคนเห็นว่าเป็นปัญหา

ร่วมกันมีไขปัญหาของคนใดคนหนึ่ง หากไม่แก้ปัญหานั้นจะส่งผลกระทบไปถึงสถานะอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จึงต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ได้เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหานั้นจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงได้

(2) เมื่อต้องการได้แผนทีมาจากความคิดใหม่ๆที่สร้างสรรค์จากบุคคลที่แตกต่าง หลากหลายกัน แต่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมเดียวกัน

คุณสมบัติของผู้ดำเนินการ(Moderator) ในการทำ Metaplan

- (1) เป็นผู้สื่อสารได้ดี รู้จักวิธีดึงให้ทุกคนมีปฏิกิริยาตอบโต้กัน
- (2) เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องที่ประชุม และใช้ความรู้และประสบการณ์ช่วยผู้

ร่วมงาน

- (3) รู้จักวิธีการทำให้เกิดการปรึกษาหารือกัน โดยการป้อนคำถามที่เหมาะสม
- (4) มีความคิดในแง่ดี มีจินตนาการ รู้จักความคิดเห็นผู้อื่น มีความยืดหยุ่น มี

ความเป็นมิตรและเปิดเผย รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ใจกว้าง และรู้จักพูด

- (5) เป็นผู้วางตัวเป็นกลาง
- (6) ไม่ทำตัวเป็นผู้พิพากษา ไม่ใช้คำพูดว่าถูกหรือผิดในการประชุม

บทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการ

- (1) ตั้งคำถามที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการประชุมแต่ละครั้ง

- (2) ดำเนินการให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วม โดยการเขียนข้อความที่เป็น

โจทย์หรือประเด็น ลงในกระดาษตามที่ผู้ดำเนินการต้องการ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนความคิดเห็นตามประเด็นที่ตั้งไว้

- (3) คอยสรุปประเด็นที่ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

- (4) ชักถามข้อความที่เขียนไม่ชัดเจน ให้ชัดเจนว่าผู้เขียนต้องการสื่อความ

หมายอย่างไร

- (5) เอื้ออำนวยหรือกระตุ้นให้ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

- (6) สรุปประเด็นที่ผู้เข้าร่วมประชุมเขียน และทำความเข้าใจให้ตรงกันกับผู้เข้า

ร่วมประชุม

- (7) ใช้ความรู้ประสบการณ์ ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดความชัดเจน สามารถ

แสดงความคิดเห็นให้ตรงประเด็น

- (8) สร้างบรรยากาศให้ไม่เครียด

ทีมผู้ดำเนินการ

Moderator ต้องมีทีมผู้ดำเนินการอย่างน้อย 3-4 คน เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) จัดกลุ่มคำตอบที่ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนและติดบนกระดานให้เป็นกลุ่มคำตอบเดียวกัน

(2) เขียนข้อสรุปประเด็นที่ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นสรุปประเด็นคำตอบของผู้เข้าร่วมประชุม

(3) ตัดกระดาษทาบเพื่อใช้ติดกระดาษชาร์ต และติดกระดาษคำถามของผู้เข้าร่วมประชุมไว้ให้พร้อมและเพียงพอ

(4) เตรียมกระดาษคำตอบสีต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เขียนแสดงความคิดเห็น

(5) ติดข้อมูลคำถาม-คำตอบผู้เข้าร่วมประชุมทุกแผ่นในห้องประชุม

ผู้ดำเนินการ

(1) เขียนคำถามบนกระดาษแผ่นละ 1 คำถาม

(2) เขียนตัวโตๆชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจโดยไม่ต้องอธิบาย

ผู้ตอบ

(1) เขียนตัวโตๆ อ่านออกชัดเจน

(2) เขียนคำตอบแผ่นละ 1 คำตอบ

(3) ใช้ภาษาง่ายๆไม่ต้องอธิบาย

(4) เขียนบนกระดาษที่มีสีเดียวกับคำถาม

กติกากการเขียน Metaplan

เนื่องจากการประชุมที่ใช้วิธีการเขียน และข้อความที่ทุกคนเขียนมีค่า จะทำให้สมาชิกการประชุมได้เห็น และเข้าใจความคิดเห็นที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ดังนั้นจะมีกติกาในการเขียนคือ

(1) ต้องเขียนตัวโต เพื่อให้สมาชิกที่ประชุมได้เห็น

(2) เขียนในกระดาษ 1 แผ่น ต่อหนึ่งคำตอบ เพื่อนำคำตอบนั้นไปจัดกลุ่มที่มี

คำตอบในลักษณะเดียวกัน

(3) เขียนคำตอบให้อ่านแล้วเข้าใจโดยไม่ต้องอธิบาย

(4) ไม่สนใจการเขียนคำถูกผิด แต่ให้อ่านแล้วสื่อความหมายได้ เพราะบางครั้ง

ครั้งผู้เข้าร่วมประชุม จะเขียนหนังสือไม่เก่ง จะกังวลสะกดไม่ถูกต้อง

อุปกรณ์ในการประชุม

(1) กระดาษสีประมาณ 4-5 สี ตัดขนาดต่างๆดังนี้

(1.1) ขนาดกว้างประมาณ 10 ซม. ยาวประมาณ 57 ซม. เพื่อเขียนหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

(1.2) ขนาดกว้างประมาณ 10 ซม. ยาวประมาณ 21 ซม. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนข้อความที่ต้องการแสดงความคิดเห็น

(1.3) กระดาษวงกลม ขนาด 9 ซม. หรือขนาด 2 ซม. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนข้อความที่ต้องการ คำถามเพียงสั้นๆ หรือเขียนตัวเลขหรือแสดงความรู้สึก

(2) กระดาษชาร์ตหรือกระดาษปฐพีติดบนกระดานหน้าห้องประชุมเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนคำตอบลงบนกระดาษสี แล้วนำมาติดบนกระดานแผ่นใหญ่ เพื่อสะดวกในการปลดไปติดตามผนังรอบห้องต่อไป

(3) กระดาษสี จำนวน 4-5 สี ควรเป็นสีอ่อน ไม่ควรเป็นสีทึบหรือสะท้อนแสง เพราะจะทำให้เขียนคำตอบแล้วมองไม่ชัดเจน และไม่จำเป็นต้องเป็นกระดาษราคาแพง

(4) ปากกาเขียนกระดาษขนาดใหญ่แจกผู้เข้าร่วมประชุม เขียนข้อความลงในกระดาษ

(5) กรรไกรเพื่อตัดกระดาษขาว

(6) เข็มหมุด ในกรณีที่กระดานเป็นกระดานชนวนอ้อย

(7) กระดาษขาว

2.4.10.7 แผนที่ความคิด(Mind mapping)

แผนที่ความคิด เป็นวิธีการที่นำความคิดที่สัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งออกมาจากสมองมาเป็นภาพให้ได้เห็นความคิดตัวเอง บันทึกความคิดซึ่งประกอบด้วยความคิดรวบยอด จนเป็นรูปภาพหรือคำสั้นๆเขียนไว้ตรงกลาง และมีเส้นที่โยงความสัมพันธ์ที่แสดงความคิดหลัก โยงออกมาจากตรงกลางเหมือนกิ่งไม้ มีคำสำคัญหรือรูปสัญลักษณ์กำกับแต่ละเส้น และแตกกิ่งก้านสาขา

ขั้นตอนการทำแผนที่ความคิด

(1) วางความคิดรวบยอดไว้กลางหน้ากระดาษ โดยวาดรูปหรือเขียนคำสั้นๆ กระชับ

(2) ลากแขนงใหญ่ๆออกมาจากเส้นตรงกลาง เขียนคำสั้นๆกำกับเส้นแต่ละเส้นบนเส้นนั้นๆปล่อยปลายเส้นให้แตกแขนงต่อไปได้ ไม่เขียนคำไปขวางทางเส้น

(3) แยกแยะความคิดออกจากแขนงหลัก เป็นแขนงย่อยและเขียนคำสั้นๆ
กำกับเส้นแขนงย่อย

(4) ถ้าใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์แทนคำสั้นๆได้จะดีมาก

สำหรับในงานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากร
องค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ใช้
เทคนิคการฝึกอบรมแบบผสมผสานทั้งการบรรยายประกอบสไลด์ การอภิปราย การศึกษาดูงาน การ
ระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ Metaplan และ Mind mapping เป็นเครื่องมือ เพื่อให้ผู้เข้ารับกา
รอบรมได้มีส่วนร่วมในการอบรมให้มากที่สุด และผลของการอบรมสามารถนำไปใช้ในการ
ปฏิบัติงานได้

2.5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

2.5.1 ความหมายของหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง (2527: 5) ได้สรุปว่า หลักสูตร (curriculum) หมายความว่ารวมถึง

- (1) หลักสูตร คือ อนุกรม โครงร่างของการเรียนอย่างกว้างๆ
- (2) หลักสูตร คือ การกำหนดสาระของหลักสูตรในแง่ต่างๆ
- (3) หลักสูตร คือ โครงสร้างลักษณะเนื้อหาในหลักสูตร
- (4) หลักสูตรเป็นแนวทางการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน
- (5) หลักสูตรจะเป็นการประเมินผลว่า ทั้งการเลือกและโครงสร้างใช้ได้หรือไม่
- (6) หลักสูตร คือ เกณฑ์ประเมินผลสำหรับการสอน

ชัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529: 10-11) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรม หรือ
ประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน และได้ขยายเพิ่มเติมว่า กิจกรรมหรือประสบการณ์
เป็นคำที่ใช้แทนกันได้ แต่มีความแตกต่างกันอยู่ที่ตรงที่ว่า กิจกรรมเน้นที่กระบวนการ หรือการจัดกิจ
กรรมการเรียนการสอน ซึ่งไม่ได้บ่งบอกถึงความสำเร็จ ซึ่งได้แก่การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียน
ส่วนประสบการณ์มีจุดเน้นอยู่ที่การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดประสบการณ์ จึงหมายถึงการจัด
การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนนั่นเอง กิจกรรมหรือประสบการณ์เหล่านี้จะจัดโดยใครโดยไม่มีเนื้อหาสาระ
ไม่ได้ จึงเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่า การจัดกิจกรรมหรือการจัดประสบการณ์นั้นจะจัดในเรื่องอะไร ซึ่ง
ได้แก่เนื้อหา ดังกล่าวนั่นเอง คำถามต่อไปก็คือว่า เนื้อหาเหล่านี้มาจากไหน คำตอบก็คือ จากตัวหลัก
สูตร คู่มือครู แผนการสอน และสื่อในรูปแบบต่างๆ

ความหมายของหลักสูตรในระดับกว้างนั้นครอบคลุมไปถึงหลักสูตรนอก

ระบบโรงเรียนซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หลักสูตรที่ดีควรสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาสังคม เป็นหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม การจัดเนื้อหาวิชาต้องให้มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนในชุมชนโดยตรง การสอนควรมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนรู้ทางทฤษฎี (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2527: 4)

หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้นนั้น จัดว่าเป็นหลักสูตรนอกระบบโรงเรียนที่เน้นการแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของสังคม เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เรียกว่า หลักสูตรฝึกอบรม

2.5.2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร(Curriculum Development) หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น (สงัด อุทรานันท์, 2532: 33) และได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- (2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- (3) การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
- (4) การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
- (5) การนำหลักสูตรไปใช้
- (6) การประเมินผลการใช้หลักสูตร
- (7) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2536: 18) ได้สรุปแนวคิดในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

- (1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- (2) การกำหนดเนื้อหา
- (3) การนำหลักสูตรไปใช้
- (4) การประเมินหลักสูตร
- (5) การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้มีผู้ทำการพัฒนาขึ้นโดยอาศัยขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีรูปแบบคล้ายคลึงกันดังนี้

กฤษฎีชัย อุทุมพร (2541: 66-69) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี โดยแบ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ

(1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนสร้างหลักสูตร

เป็นการศึกษาข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 โดยศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์และเนื้อหาแต่ละรายวิชา ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิธีการจัดการเรียนการสอน วิธีการประเมินผลการเรียน ความจำเป็นในการฝึกอบรมการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ประกอบการพัฒนาหลักสูตร การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตลอดจนการจัดสอบมาตรฐานฝีมือ ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการสร้างแบบทดสอบวัดความรู้และแบบวัด การปฏิบัติงาน และสัมภาษณ์ครู อาจารย์ผู้สอน ศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่จำเป็นต้องรู้เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียนหลักสูตร ปวช.2538 ระบบทวิภาคี สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

(2) การสร้างหลักสูตร

เป็นการรวบรวมผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมาพิจารณาร่างหลักสูตร โดยกำหนดหลักการหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ วิธีการฝึกอบรม กิจกรรมและสื่อประกอบ และการประเมินผล ประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร นำผลการพิจารณาและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรเพื่อเตรียมการนำไปทดลองใช้

(3) การทดลองใช้หลักสูตร

นำโครงร่างหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ฝึกอบรมครู อาจารย์ผู้เป็นคณะกรรมการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียน ปวช. 2538 ระบบทวิภาคี ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลการทดลองใช้ไปพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการฝึกอบรมครู อาจารย์กลุ่มอื่นในการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียน ระบบทวิภาคี

(4) การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตร ประเมินจากปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ความเหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรแต่ละส่วน การทดสอบความรู้ความสามารถของครู อาจารย์ผู้รับการฝึกอบรมตามโครงการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึก

อบรมตามหลักสูตร ตลอดจนการปฏิบัติการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียนระบบทวิภาคี ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาที่ครู อาจารย์ผู้เป็นคณะกรรมการรับผิดชอบสร้างขึ้น และนำผลการประเมินดังกล่าวมาพิจารณารับรองหรือปรับปรุงหลักสูตรที่ทดลองใช้แล้วอีกครั้งหนึ่ง

กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ (2536: 67-68) เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึก อบรมบุคลากรทางสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร เป็นการสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ และบุคลากรทางสุขภาพ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรจำลองเป็นการสร้างหลักสูตรจำลองให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร การประเมินโครงร่างหลักสูตร และการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรเป็นการประเมินหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยทำการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร เป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรหลังการทดลองใช้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด

กนกวรรณ รับพรดี (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ : กรณีศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด ผลการวิจัยพบว่า ระบบสารสนเทศพื้นที่ชุ่มน้ำที่จัดทำขึ้น ทำให้นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำมากขึ้น และระบบสารสนเทศพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด สามารถช่วยอำนวยความสะดวก และประหยัดเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ สามารถนำระบบไปใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำได้

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

วิไลวรรณ โภยแก้วพริ้ง (2538: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพกระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท สำหรับเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน โดยมีวิธีดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ 1) รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและแบบทดสอบในการฝึกอบรม 3) การทดลองการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท สำหรับเจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชน มีประสิทธิภาพในการพัฒนางาน ด้านการเสริมสร้างความรู้ ความตระหนักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนและในการพัฒนาตน ด้านจิตสำนึก จุดมุ่งหมาย แนวคิดอุดมการณ์ ความเชื่อมั่นในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม ดังนั้น จึงควรขยายผลกระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชนระดับต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ศิริ เมลเชอร์ (Siri Melchior, 1990: 9) ได้กล่าวถึงการนำรูปแบบการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมไปใช้ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ภาคสนามใน โครงการฝึกอบรมกลุ่มสตรีในชนบทในการจัดหาน้ำสะอาดและการสุขาภิบาลในประเทศต่างๆ โดยใช้รูปแบบของการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม(The SARAR Process) ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ การยอมรับซึ่งกันและกัน(Self-Esteem) การพัฒนาการทำงานร่วมกัน(Associative Strengths) ทุกคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญ (Resourcefulness) การกำหนดแผนปฏิบัติการ(Action Plan) ความรับผิดชอบ(Responsibility) และพบว่าวิธีการฝึกอบรมดังกล่าว ได้กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่เกิดความตระหนัก ในบทบาท เกิดความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

สมบูรณ์ ต้นยะ (2524: 74) ได้วิจัยหลักสูตรเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สำรวจความต้องการของครูประจำการระดับประถมศึกษาที่จะเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของตน ในสมรรถภาพด้านการสอน

ขั้นที่ 2 จากความต้องการของครูประจำการที่ได้จากการสำรวจในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำ

มาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายหลัก จุดมุ่งหมายย่อย ความรู้พื้นฐานเนื้อหาวิชา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การวัดและการประเมินผล

ขั้นที่ 3 ประเมินผลและปรับปรุง หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมาในขั้นที่ 2 โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญตามกระบวนการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย

ผลจากการวิจัยได้หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพของครูประจำการระดับประถมศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจนักเรียน ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและการประเมินผล หลักสูตรการฝึกอบรมแต่ละด้านประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม ความรู้พื้นฐาน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัด และประเมินผล

นิภา ทองไทย (2525: 34-35) ได้พัฒนาหลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชน เกษตรกรรมชนบท โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 กำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนเกษตรกรรมชนบท ซึ่งกำหนดให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของชาติ โดยการสำรวจเอกสาร ชุมชน รวมทั้งสำรวจความต้องการของผู้อบรมมาเป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการอบรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของปัญหา และความจำเป็นที่ได้สำรวจมา

ขั้นที่ 3 กำหนดหน่วยการอบรม โดยแบ่งแยกจุดมุ่งหมายเป็นเรื่อง ๆ และกำหนดหน่วยการอบรมให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการครบหมดทุกหน่วยการอบรมแล้วจะบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของแต่ละหน่วยการอบรม โดยพิจารณา กำหนดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 5 คัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหาของการอบรม ซึ่งทำการคัดเลือกเนื้อหาการอบรม โดยยึดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเป็นขอบเขต และดำเนินการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา โดยพิจารณาตามลำดับธรรมชาติของเนื้อหา และตามลำดับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งได้ทำการสำรวจไว้ในขั้นที่ 1

ขั้นที่ 6 กำหนดกิจกรรมและวิธีการอบรม โดยพิจารณาจากเนื้อหาการอบรม ประกอบกับการพิจารณาถึงความพร้อม และพื้นฐานของผู้เข้ารับการอบรม

ขั้นที่ 7 กำหนดวิธีการประเมินผู้เข้ารับการอบรม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับจุด

มุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กิจกรรมและวิธีการอบรม ตลอดจนพิจารณาถึงบรรยากาศในการอบรมและพื้นฐานของผู้เข้ารับการอบรม

ขั้นที่ 8 ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร ดำเนินการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจะดำเนินการตรวจสอบก่อนการใช้หลักสูตร ส่วนการตรวจสอบโดยผู้ใช้หลักสูตร จะทำการตรวจสอบหลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ผลจากการวิจัยได้หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบท ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ส่วน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาการอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม วิธีการประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ครอบคลุมความรู้ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับโภชนาการ การป้องกันรักษาสุขภาพอนามัย และการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบสามารถยืดหยุ่นได้ตามสภาพความแตกต่างของชุมชนและพื้นฐานความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรม

ศาสตราจารย์ พุทธปวน (2534: 63-65) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูสภาพปัญหาและความต้องการการป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติด รวมตลอดถึงการวิเคราะห์โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันการใช้ยาเสพติด

ขั้นที่ 2 สร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร โดยพิจารณาสภาพปัญหาและข้อมูลที่ได้รับจากขั้นที่ 1 ประกอบกับการพิจารณานโยบายของชาติ มากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และหน่วยการอบรม จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาสาระ กิจกรรมและวิธีการอบรม วิธีการประเมินผล แล้วทำการประเมินผลโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการในลักษณะการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการทดลองใช้กับผู้เข้ารับการอบรม

ขั้นที่ 4 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ผลการวิจัยได้หลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐานที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือ สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาการอบรม กิจกรรมและวิธี

การอบรม วิธีการประเมินผู้เข้ารับการอบรม โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ครอบคลุมความรู้ในการป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติด ซึ่งองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบสามารถยืดหยุ่นได้ตามพื้นฐานและความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรม

วิชิต สุรัตน์เรื่องชัย (2534: 86-88) เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ สำหรับครูประถมศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

(1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร เพื่อเตรียมข้อมูลด้านต่าง ๆ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ตอน คือ การศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับครูประถมศึกษาแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐาน

(2) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยดำเนินงาน 3 ขั้นตอนย่อย คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร การประเมินโครงร่างหลักสูตร และการปรับปรุงโครงร่างหลักสูตร

(3) ทดลองใช้หลักสูตรที่สร้างขึ้น เพื่อศึกษาว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

(4) ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ถ้าพบข้อบกพร่องหรือปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์

(5) ติดตามผลกระทบจากการทดลองใช้หลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลยืนยันคุณภาพหลักสูตรที่สร้างขึ้นนอกเหนือจากคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สำออง ปลื้มเจริญ (2537: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกษตรกร เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การวิจัยกำหนดเป็น 3 ขั้นตอน คือการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น การสร้างหลักสูตรและการทดลองใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรที่ตั้งบ้านเรือนในพื้นที่เกษตรกรรมในเขตกิ่งอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกเป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลพื้นฐาน 130 ครัวเรือน และกลุ่มที่เข้ารับการอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตร 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น และชุดการอบรมซึ่งภายในประกอบด้วย แบบทดสอบ โครงการสอน และวัสดุการสอน แบบประเมินผลการอบรม ระยะเวลาอบรม 2 วัน พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและกระบวนการอบรมซึ่งแสดงว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการอบรมเกษตรกร เรื่องการป้องกันศัตรูพืชได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาเปรียบเทียบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการและนักวิจัยแต่ละท่าน (ตารางที่ 2-2) พบว่า ส่วนใหญ่จะเริ่มจากขั้นแรกเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร หรือการสำรวจความต้องการ เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการสร้างหลักสูตร เมื่อได้หลักสูตร

แล้ว จะนำหลักสูตรไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพหรือผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร สุดท้ายจะเป็น การประเมินผลหลักสูตร พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งแม้ว่านักวิชาการและนักวิจัยแต่ละ ท่านจะมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไม่เท่ากัน แต่เนื้อหาจะครอบคลุมขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรดัง ที่กล่าวมา ดังนั้น งานวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหาร ส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงได้สรุปขั้นตอนการ พัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร
- (2) การสร้างหลักสูตร
- (3) การทดลองใช้หลักสูตร
- (4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

ตารางที่ 2-2 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการและนักวิจัยแต่ละท่าน

<p><u>สังด์ อุทรานันท์(2536)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ 4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล 5. การนำหลักสูตรไปใช้ 6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร 7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร 	<p><u>นิภา ทองไทย(2525)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็น 2. กำหนดจุดมุ่งหมาย 3. กำหนดหน่วยการอบรม 4. กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม 5. คัดเลือกและจัดลำดับเนื้อหา 6. กำหนดกิจกรรมและวิธีการอบรม 7. กำหนดวิธีการประเมิน 8. ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร 	<p><u>สมบูรณ์ ดันยะ(2524)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สำรวจความต้องการ 2. การพัฒนาหลักสูตร 3. ประเมินผลและปรับปรุง <p><u>ลำออง ปลื้มเจริญ(2536)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น 2. การสร้างหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร
<p><u>กอบกิจ ดัชนีเจริญรัตน์(2536)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร 2. การพัฒนาหลักสูตรจำลอง 3. การทดลองใช้หลักสูตร 4. การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร 	<p><u>วิจิต สุรัตน์เรืองชัย(2534)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร 2. สร้างหลักสูตร 3. ทดลองใช้หลักสูตร 4. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร 5. ติดตามผลกระทบจากการทดลองใช้หลักสูตร 	<p><u>สาคร พุทธปวน(2534)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สร้างและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร 3. ทดลองใช้หลักสูตร 4. พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร
<p><u>วิชชัย ชัยจิรฉายากุล(2529)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย 2. การกำหนดเนื้อหา 3. การนำหลักสูตรไปใช้ 4. การประเมินหลักสูตร 5. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร 		<p><u>กฤษณีย์ อุทุมพร(2541)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร 2. การสร้างหลักสูตร 3. การทดลองใช้หลักสูตร 4. การประเมินผลหลักสูตร

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมคือบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างหลักสูตร

เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทดสอบวัดความรู้ และทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และการสำรวจข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อหาความจำเป็นในการฝึกอบรม และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรต่อไป ในขั้นตอนนี้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีส่วนร่วมในการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม โดยการตอบแบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดทัศนคติ และแบบสำรวจข้อมูลปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

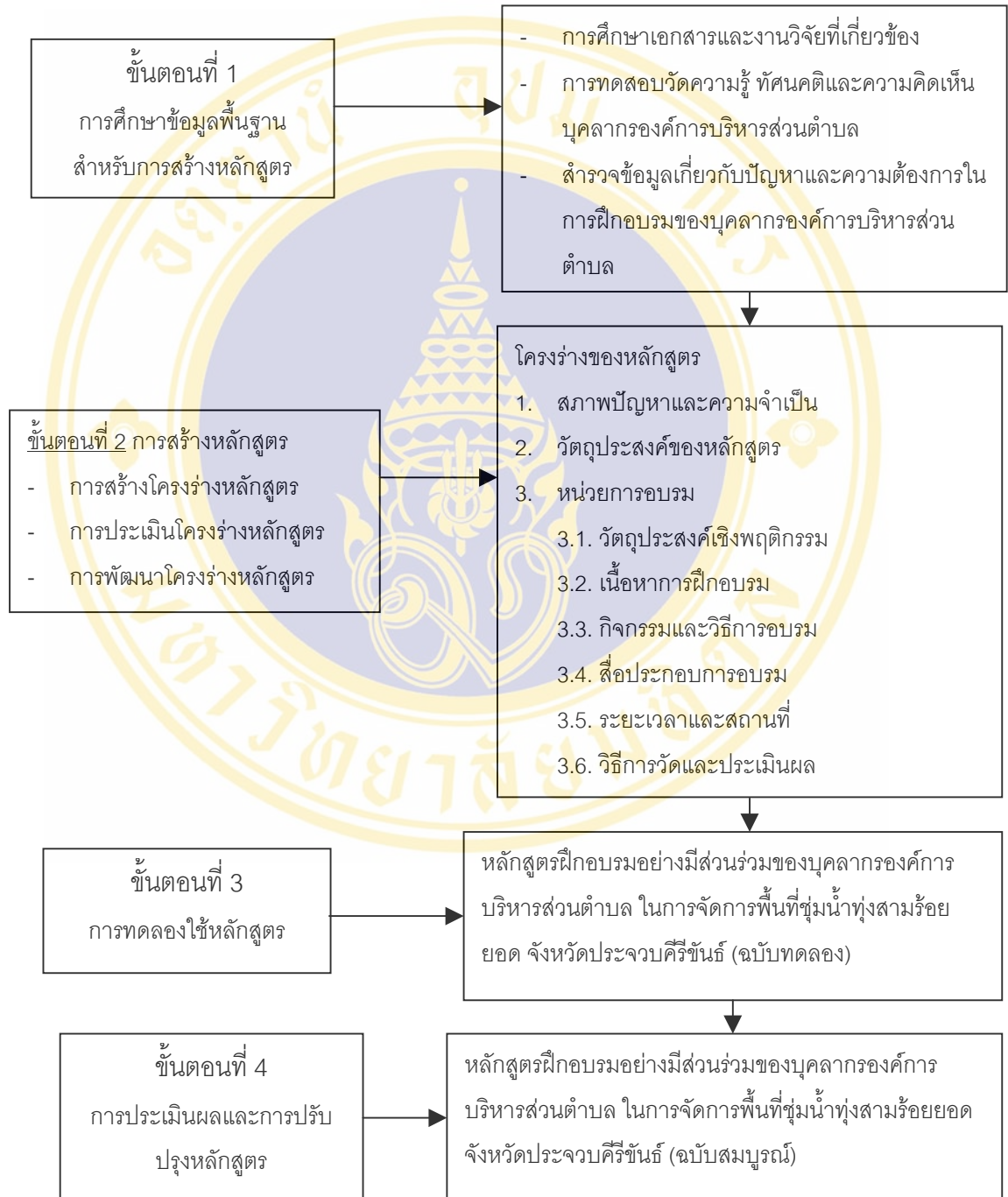
เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน ที่ได้มาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร การประเมินโครงร่างหลักสูตร และการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร เมื่อเสร็จสิ้นตามขั้นตอนจะได้หลักสูตรโครงร่างเพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นการนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อประเมินหาประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป ในขั้นตอนนี้ เป็นการทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมทั้งการบรรยาย การศึกษาดูงาน การระดมสมอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ เกมส์การศึกษา Metaplan และ Mind mapping เป็นเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

เป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรภายหลังการทดลองใช้ เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์ต่อไป ในขั้นตอนนี้ จะนำผลการประเมินของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้วมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ภาพที่ 3-1 แสดงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

รายละเอียดของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการสร้างหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และ การศึกษา ปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านเนื้อหาสาระ กิจกรรม และวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลาในการอบรม สถานที่อบรมและความคิดเห็นอื่นๆ จากบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 47 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด 111 คน โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล จากนั้นสรุปผลโดยการบรรยายข้อมูล

2. การทดสอบวัดความรู้ ทักษะและความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

เป็นการศึกษาเพื่อจัดเตรียมข้อมูลด้าน ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาจัดทำแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ ทักษะและความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จากนั้นสรุปผลโดยการบรรยายข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

(1) แบบทดสอบวัดความรู้ เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญและปัญหาพื้นที่ชุ่มน้ำ ทุ่งสามร้อยยอด สำหรับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีลักษณะเป็นแบบทดสอบชนิดถูกหรือผิด โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

(1.1) รวบรวมความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด มาวิเคราะห์ กำหนดเป็นเนื้อหาสำหรับสร้างแบบทดสอบ โดยประเด็นของเนื้อหา ดังนี้

- คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด
- สภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด

(1.2) สร้างแบบทดสอบชนิดถูกหรือผิดให้มีจำนวนข้อมากเพียงพอ และครอบคลุมเนื้อหาที่กำหนดไว้

(1.3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและนำมาปรับปรุงแก้ไข

(1.4) นำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (difficulty) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) โดยใช้เทคนิคร้อยละ 25

(1.5) นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือกแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder Richardson (อ้างใน ประคอง วรรณสูตร, 2542: 41)

(2) แบบวัดทัศนคติและความคิดเห็น เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด สำหรับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเคอร์ท (R.A.Likert) มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด 5 ตัวเลือกคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และเป็นคำถามทั้งเชิงบวก (Positive) และเชิงลบ (Negative) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำถามเชิงบวก	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5
	เห็นด้วย	ให้คะแนน 4
	ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3
	ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1
คำถามเชิงลบ	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1
	เห็นด้วย	ให้คะแนน 2
	ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3
	ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 4
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5

แบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

(1) รวบรวมความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของประเด็นที่ต้องการวัดทัศนคติและความคิดเห็น ดังนี้

- แนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด
- บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด

(2) สร้างแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นให้ครอบคลุมโครงสร้างของประเด็นที่ต้องการวัด

(3) นำแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 คน ตรวจสอบปรับปรุงและแก้ไข

(4) นำแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจสอบปรับปรุง และแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้เทคนิคร้อยละ 25

(5) นำแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ผ่านการคัดเลือกแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (อ้างใน บุญธรรม กิจปริดาภิวัตน์, 2542: 208)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเสนอผลการวิเคราะห์ แบบบรรยายข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1. การสร้างโครงสร้างหลักสูตร

1.1. การสร้างโครงสร้างหลักสูตร

1.1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็น

1.1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.1.3 หน่วยการอบรม

1.2. ดำเนินการสร้างหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.2.1 กำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็น โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทดสอบวัดความรู้และทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อกำหนดขอบเขตของปัญหา และเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น ซึ่งคาดหวังไว้ว่าหลังการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการอบรมสามารถทำอะไรได้บ้าง หรือได้เรียนรู้อะไรบ้าง

1.2.3 กำหนดหน่วยการอบรม โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการอบรม จะประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.2.3.1 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) กำหนดไว้เพื่อเป็นวัตถุประสงค์ หรือเป็นเกณฑ์ในแต่ละเรื่องการอบรม ซึ่งเมื่อผู้เข้ารับการอบรมได้บรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในทุกเรื่องแล้ว ย่อมส่งผลให้การอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้แล้ว โดยวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกำหนดจากการพิจารณาวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลัก

1.2.3.2 เนื้อหาการฝึกอบรม กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและ ความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม

1.2.3.3 กิจกรรมและวิธีการอบรมกำหนดให้สอดคล้องกับเนื้อหาการฝึกอบรม ประกอบกับพิจารณาความพร้อม และพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งในการอบรมครั้งนี้ จะใช้กระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งมีข้อดีในเรื่องของการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการอบรมทุกคน และสามารถนำผลการประชุมไปใช้ในการดำเนินงานและปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองได้

1.2.3.4 สื่อประกอบการอบรม กำหนดให้สอดคล้องกับเนื้อหาการฝึกอบรมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมและวิธีการอบรม

1.2.3.5 ระยะเวลาและสถานที่ฝึกอบรม กำหนดให้ตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2.3.6 วิธีการวัดและประเมินผล กำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ดำเนินการฝึกอบรมตรวจสอบว่าการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่

2. การประเมินโครงสร้างหลักสูตร

การประเมินโครงสร้างหลักสูตรเป็นการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาข้อบกพร่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สิ่งที่จะประเมิน

2.1.1 ความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร เป็นการประเมินว่า องค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด หากดำเนินการให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแล้วจะแก้ปัญหาได้หรือไม่

2.1.2 ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร เป็นการประเมินว่า องค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด

2.2 ผู้ประเมิน

การประเมินโครงสร้างหลักสูตร ผู้ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของ องค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรเป็นผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ จำนวน 3 คน (ภาคผนวก ค) ดังนี้

2.2.1 เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรม

2.2.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านพื้นที่ชุ่มน้ำ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

2.3.1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรเป็นแบบ สอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปาน กลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

องค์ประกอบที่จะทำการประเมิน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการฝึ กอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลาและสถานที่ฝึกอบรม และวิธีการวัดและประเมินผล

2.3.2 แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร เป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ สอดคล้อง ไม่สอดคล้อง และไม่แน่ใจ

องค์ประกอบที่จะทำการประเมิน คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลาและสถานที่ฝึกอบรม และวิธีการวัดและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

- (1) ศึกษารายละเอียดของโครงสร้างหลักสูตร
- (2) กำหนดประเด็นที่จะทำการประเมิน แล้วนำมาเขียนเป็นข้อความ
- (3) นำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบประเด็นต่างๆ

ลักษณะของข้อคำถาม และภาษาที่ใช้

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคลด้วยตนเอง

2.5 วิธีจัดกระทำกับข้อมูล

2.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ได้รับ

2.5.2 ตั้งเกณฑ์ในการพิจารณา

2.5.2.1 การพิจารณาตามความเหมาะสม ใช้เปรียบเทียบกับมาตราส่วนประมาณค่าในแบบสอบถาม โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	ให้คะแนนเป็น	5
เหมาะสมมาก	ให้คะแนนเป็น	4
เหมาะสมปานกลาง	ให้คะแนนเป็น	3
เหมาะสมน้อย	ให้คะแนนเป็น	2
เหมาะสมน้อยที่สุด	ให้คะแนนเป็น	1

จากนั้นจึงหาค่าเฉลี่ยคะแนนความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ โดยเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

เหมาะสมมากที่สุด	ช่วงคะแนน	4.50-5.00
เหมาะสมมาก	ช่วงคะแนน	3.50-4.49
เหมาะสมปานกลาง	ช่วงคะแนน	2.50-3.49
เหมาะสมน้อย	ช่วงคะแนน	1.50-2.49
เหมาะสมน้อยที่สุด	ช่วงคะแนน	1.00-1.49

2.5.2.2 การพิจารณาความสอดคล้องใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence :IOC) ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนนเป็น	1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนนเป็น	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนนเป็น	-1

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร นำข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมได้จากการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

มากำหนดค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ ถ้าได้คะแนน 3.5 ขึ้นไป ถือว่าประเด็นนั้นเหมาะสมควไวในโครงร่างของหลักสูตร ถ้าคะแนนต่ำกว่า 3.5 ต้องปรับปรุง โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม

2.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดค่าตามสูตร

นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากำหนดค่า IOC โดยกำหนดเกณฑ์คือ ถ้าได้คะแนนตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ประเด็นนั้นควไวในหลักสูตร ถ้าได้คะแนนน้อยกว่า 0.5 ต้องปรับปรุง โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม

2.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.7.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.7.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.7.3 ดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Conquence : IOC)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นกรวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรที่ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีลำดับขั้นในการพิจารณาดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ถ้าองค์ประกอบใดมีความเหมาะสมและความสอดคล้องสูงถึงเกณฑ์ ควรกำหนดไว้ในหลักสูตร ถ้าความเหมาะสมและความสอดคล้องต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ควรปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่อยู่นอกเหนือข้อคำถาม ถ้าผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะคล้ายคลึงกัน อาจพิจารณาเพิ่มเติมโดยคำนึงถึงพื้นฐานของผู้เข้ารับการอบรม โครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาแล้วจะประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ ดังนี้

3.2.1 สภาพปัญหาและความจำเป็น

3.2.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3.2.3 หน่วยการอบรม ซึ่งประกอบด้วย

3.2.3.1 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.2.3.2 เนื้อหาการฝึกอบรม

3.2.3.3 กิจกรรมและวิธีการอบรม

3.2.3.4 สื่อประกอบการอบรม

3.2.3.5 ระยะเวลาและสถานที่ฝึกอบรม

3.2.3.6 วิธีการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินหาประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร ด้วยการปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 35 คน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์ของการทดลอง

(1.1) เพื่อวัดความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่ามีผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด

(1.2) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

(1.3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตร ในส่วนประกอบต่างๆ คือ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลาและสถานที่ฝึกอบรม วิธีการวัดและการประเมินผล โดยพิจารณาว่ามีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการอบรมมากน้อยเพียงใด

(1.4) เพื่อประเมินผลการจัดอบรมในด้านอื่น ได้แก่ วิทยากร ระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม และข้อเสนอแนะอื่นๆ

(2) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 111 คน ที่อยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ครอบคลุมพื้นที่ 7 ตำบล ใน 2 อำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอดใต้แก่ ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า ตำบลศาลาลัย และตำบลไร่ใหม่ อำเภอกุยบุรี ได้แก่ ตำบลสามกระทาย และตำบลคอนยายหนู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 7 ตำบลละ 5 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน

(3) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.1. หลักสูตรฝึกอบรม สำหรับผู้ดำเนินการฝึกอบรม

3.2. สื่อประกอบการฝึกอบรม

3.3. แบบทดสอบวัดความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เป็นการประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม

3.4. แบบประเมินหลักสูตรระหว่างการทดลองใช้ เป็นแบบประเมินความคิดเห็นต่อการอบรมตามหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมเพียงใด

3.5. แบบประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชาต่างๆ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

(4) การเตรียมการก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

4.1 การจัดเตรียมเอกสารการฝึกอบรม ประกอบด้วยหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้ดำเนินการจัดการอบรม กำหนดการอบรม และเอกสารประกอบการฝึกอบรม

4.2 การจัดเตรียมวิทยากร โดยจัดเตรียมวิทยากรที่มีความรู้ และมีประสบการณ์ในพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด และทีมวิทยากร สำหรับเป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มระหว่างการฝึกอบรม

4.3 การจัดเตรียมสื่อประกอบการฝึกอบรมตามกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม

4.4 การจัดเตรียมค่าใช้จ่าย สถานที่ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ใช้สถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการอบรมของกลุ่มทดลอง

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินหลักสูตร และแบบประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับความคิดเห็นเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50-5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50-4.49	หมายถึง	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

และ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50-4.00	หมายถึง	ดี
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50-3.49	หมายถึง	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50-2.49	หมายถึง	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.49	หมายถึง	ควรปรับปรุง

(6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การหาค่าความยากง่าย (Difficulty power) ของแบบทดสอบวัดความรู้ ใช้สูตรของ Johnson 1967: 329 (อ้างใน ประคอง วรรณสูตร, 2542: 31) ดังนี้

$$P = \frac{R_U + R_L}{2f}$$

เมื่อ	R_U	=	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง
	R_L	=	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำ
	f	=	จำนวนผู้ตอบในแต่ละกลุ่มซึ่งต้องมีจำนวนเท่ากัน

การเลือกข้อสอบจะเลือกข้อสอบที่มีค่าระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 ส่วนที่สูงกว่า 0.8 หรือต่ำกว่า 0.2 จะตัดทิ้ง

6.2 การหาค่าอำนาจจำแนก(Discrimination) ของแบบทดสอบวัดความรู้ใช้สูตรของ Findley 1976: 383 (อ้างใน ประคอง วรรณสูตร, 2542: 32) ดังนี้

$$D = \frac{R_U - R_L}{f}$$

เมื่อ	R_U	=	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง
	R_L	=	จำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำ
	f	=	จำนวนผู้ตอบในแต่ละกลุ่มซึ่งต้องมีจำนวนเท่ากัน

การเลือกข้อสอบจะเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป
ต่ำกว่า 0.2 จะตัดทิ้ง

6.3 การหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็น โดยตัดเลือก
คนที่ได้คะแนนสูงสุดมาร้อยละ 25 และต่ำสุดร้อยละ 25 ของจำนวนผู้ทำแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็น
เอากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำไปวิเคราะห์รายข้อ ด้วยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้สูตร t-test ดังนี้ (อ่างใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2542: 135)

$$t = \frac{X_H - X_L}{\sqrt{\frac{(S_H^2 + S_L^2)}{n}}}$$

- เมื่อ
- X_H = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มสูง
 - X_L = ค่าเฉลี่ยของคะแนนในกลุ่มต่ำ
 - S_H^2 = ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
 - S_L^2 = ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
 - n = จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

ค่า t ที่ใช้ได้ควรมีค่าตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อความนั้นมีคุณภาพดี มีอำนาจ
จำแนกแยกกลุ่มที่เห็นด้วย กับไม่เห็นด้วยออกจากกันได้

6.4 การวัดความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ ใช้สูตร Kuder Richardson
(อ่างใน ประคอง วรรณสูตร, 2542: 41) ดังนี้

$$r_{xx} = \frac{k}{k - 1} \left(\frac{1 - \sum Pq}{S_x^2} \right)$$

- เมื่อ
- r_{xx} คือ ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง
 - k คือ จำนวนข้อในแบบทดสอบ
 - P คือ สัดส่วนของคนที่ตอบข้อสอบได้ถูกต้อง (เช่น ถ้ามีข้อหนึ่งที่มี
คน 6 ใน 30 คน ตอบถูก $P = 6/30$)
 - q คือ สัดส่วนของคนที่ตอบแต่ละข้อผิด ($q = 1 - P$)

$$S_x^2 \quad \text{คือ ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด}$$

$$= \frac{\sum x^2 - \left(\frac{\sum x}{N}\right)^2}{N}$$

6.5 การวัดความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติและความคิดเห็น ใช้สูตร สัมประสิทธิ์อัลฟาของCronbach (อ้างใน บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2542: 208) ซึ่งมีสูตร ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \frac{(1 - \sum s_i^2)}{s_x^2}$$

เมื่อ r_{tt} = ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 k = จำนวนข้อของแบบวัดชุดนั้น
 $\sum s_i^2$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
 s_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

6.6 การเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดความรู้ ก่อนและหลังการอบรม ใช้สูตร T-test (อ้างใน ประคอง วรรณสุด, 2542: 103) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

เมื่อ ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ $df = (\text{จำนวนคู่} - 1) = (N - 1)$
 D คือ ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนและหลังการอบรม
 N คือ จำนวนผู้ที่ทำแบบทดสอบ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผลภายหลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยนำผลการประเมินหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้ารับการอบรมที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาปัญหาและข้อบกพร่องในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ทั้งในด้านโครงสร้างหลักสูตรและรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อให้หลักสูตรมีความครบถ้วนสมบูรณ์ และสามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ชุมชนอื่นได้

ตารางที่ 3-1 แสดงระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
ทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กิจกรรม	ช่วงเวลา
1. ก่อนการพัฒนาหลักสูตร	
1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาพื้นที่ เพื่อจัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์	ธันวาคม 2542 – กรกฎาคม 2543
1.2 สอบโครงร่างวิทยานิพนธ์	2 สิงหาคม 2543
1.3 จัดทำและทดสอบเครื่องมือต่างๆในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร	สิงหาคม 2543 – กุมภาพันธ์ 2544
1. ระยะเวลาพัฒนาหลักสูตร	
<u>ขั้นตอนที่ 1</u> การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร	
1. สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม การทดสอบวัดความรู้ ทักษะและความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร	มีนาคม 2544 – เมษายน 2544
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม	พฤษภาคม 2544 – กรกฎาคม 2544
<u>ขั้นตอนที่ 2</u> การสร้างหลักสูตร	
1. การสร้างหลักสูตร	
1.1 การสร้างโครงร่างหลักสูตร	สิงหาคม 2544 – มกราคม 2545
1.2 การประเมินโครงร่างหลักสูตร	กุมภาพันธ์ 2545
1.3 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร	มีนาคม 2545
<u>ขั้นตอนที่ 3</u> การทดลองใช้หลักสูตร	
1. การทดลองใช้หลักสูตร	เมษายน 2545
2. การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้หลักสูตร	พฤษภาคม 2545 – มกราคม 2546
<u>ขั้นตอนที่ 4</u> การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร	กุมภาพันธ์ 2546
3. ระยะเวลาหลังการพัฒนาหลักสูตร	
3.1 สรุปผลการวิจัย	มีนาคม 2546
3.2 สอบวิทยานิพนธ์	18 เมษายน 2546

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 4.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร
- 4.2 ผลการสร้างหลักสูตร
- 4.3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร
- 4.4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

4.1.1 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

4.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

การสำรวจข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จำนวน 47 คน พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.7 เป็นเพศชาย ร้อยละ 38.3 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี สมรสแล้ว ร้อยละ 74.5 การศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ร้อยละ 34.0 อยู่ในระดับประถมศึกษา รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 29.8 อาชีพหลักส่วนใหญ่ร้อยละ 61.7 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 89.4 ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่ในทุ่งสามร้อยยอด ภูมิำเนาเดิมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.2 เป็นคนที่เกิดในพื้นที่ และไม่คิดที่จะย้ายบ้านเรือน ไปอยู่ที่อื่น ร้อยละ 89.4 (ตารางที่ 4-1)

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และ
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	7	14.9
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	7	14.9
ประธานกรรมการบริหารฯ	7	14.9
กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล	14	29.8
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	12	25.5
2. เพศ		
ชาย	45	95.7
หญิง	2	4.3
3. อายุ		
25 – 29 ปี	5	10.6
30 – 39 ปี	18	38.3
40 – 49 ปี	14	29.8
50 – 59 ปี	10	21.3
4. การศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	16	34.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	12.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	14	29.8
ปริญญาตรี	10	21.3
ปริญญาโท	1	2.1
5. อาชีพหลัก		
เกษตรกรรวม	29	61.7
ค้าขาย	6	12.7
รับจ้าง	5	10.6
รับราชการ	7	14.9

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และ
อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. สถานภาพสมรส		
โสด	9	19.1
สมรส	35	74.5
หม้าย/หย่า/แยก	3	6.4
7. การมีกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่ในทุ่งสามร้อยยอด		
มี	5	10.6
ไม่มี	42	89.4
8. ภูมิลำเนาเดิม (เกิดที่นี่หรือย้ายมาจากที่อื่น)		
เกิดที่นี่	33	70.2
ย้ายมาจากที่อื่น	14	29.8
9. การมีความคิดที่จะย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น		
คิด	5	10.6
ไม่คิด	42	89.4

4.1.1.2 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม การสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลกิ่งอำเภอสามร้อยยอด และ อำเภอกุยบุรี ที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด พบว่า ไม่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 74.5 และเคยเข้ารับการอบรมเพียง ร้อยละ 25.5 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ ร้อยละ 72.3 และเคยเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 27.7 ไม่เคยเสนอโครงการหรือ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 78.7 และเคยเสนอโครงการหรือแนวคิดดังกล่าวเพียง ร้อยละ 21.3 และโครงการที่เสนอไปได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลร้อยละ 90 จากที่เสนอไป 10 โครงการ มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอ ร้อยละ 93.7 มีเพียง ร้อยละ 6.4 ที่ระบุว่าเพียงพอแล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ระบุว่าควรมีการจัดฝึกอบรม ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ร้อยละ 85.1 และผู้ที่ควรเข้ารับการอบรม คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 70.2 ประชาชนทั่วไป และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 68.1 บุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 91.5 ระบุว่า มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมเรื่อง การจัดการ

ทุ่งสามร้อยยอด โดยให้เหตุผลที่จะเข้ารับการอบรมเพราะ ยังขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ร้อยละ 83.0 และเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน ร้อยละ 74.5

รูปแบบการอบรมที่คิดว่าน่าสนใจ ร้อยละ 61.7 ระบุว่า เป็นการศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการระดมสมอง มีความเห็นเท่ากัน ร้อยละ 53.2 สื่อประกอบการฝึกอบรมที่คิดว่าเหมาะสม คือ ของจริง ธรรมชาติ ร้อยละ 68.1 และเอกสารประกอบการอบรม ร้อยละ 51.1 จำนวนวันที่ใช้ในการฝึกอบรม 2 วัน ร้อยละ 29.8 1 วัน ร้อยละ 23.4 วันที่สะดวกเข้ารับการอบรม เป็นวันทำการ วันจันทร์ – ศุกร์ ร้อยละ 53.2 และวันเสาร์ – อาทิตย์ ร้อยละ 31.9 สถานที่ฝึกอบรมที่สะดวก คือ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ร้อยละ 25.5 รองลงมา คือ ห้องประชุมโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม ร้อยละ 23.4 บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ทราบว่า ทุ่งสามร้อยยอดกำลังได้รับการเสนอชื่อ ให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับโลก (อนุสัญญาแรมซาร์) ร้อยละ 63.8 และในจำนวนผู้ที่ทราบเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว ร้อยละ 86.7 (ตารางที่ 4-2)

ผลการสอบถามความรู้ที่ต้องการในการเข้ารับการอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอดของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีความต้องการที่จะได้รับความรู้ในเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และระบบนิเวศของทุ่งสามร้อยยอด ในระดับมาก ส่วนหัวข้ออื่น ๆ มีความต้องการที่จะได้รับความรู้ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 4-3)

ตารางที่ 4-2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการ ในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หัวข้อที่แสดงความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่		
เคย	12	25.5
ไม่เคย	35	74.5
2. เคยเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดกับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่หรือไม่		
เคย	13	27.7
ไม่เคย	34	72.3

ตารางที่ 4-2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

หัวข้อที่แสดงความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ท่านเคยเสนอ โครงการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ ทุ่งสามร้อยยอดให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่		
เคย	10	21.3
ไม่เคย	37	78.7
ถ้าเคยโครงการดังกล่าวได้รับการบรรจุไว้ในแผน พัฒนาตำบลหรือไม่		
บรรจุ	9	90
ไม่บรรจุ	1	10
4. คิดว่ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด เพียงพอหรือไม่		
เพียงพอ	3	6.4
ไม่เพียงพอ	44	93.7
5. คิดว่าควรมีการจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ทุ่งสามร้อยยอดหรือไม่		
ควรจัด	40	85.1
ไม่ควรจัด	7	14.9
ถ้าควรจัดอบรมใครควรเข้ารับการอบรม (ตอบได้มาก กว่า 1 ข้อ)		
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	33	70.2
ประชาชนทั่วไป	32	68.1
เด็กและเยาวชน	22	46.8
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	32	68.1
6. ถ้ามีการจัดการฝึกอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อย ยอด ท่านต้องการเข้ารับการอบรมหรือไม่		
ต้องการ	43	91.5
ไม่ต้องการ	4	8.5

ตารางที่ 4-2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

หัวข้อที่แสดงความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพราะเหตุใดจึงต้องการเข้ารับการอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด	39	83.0
2. นำไปใช้ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด	19	40.4
3. นำไปใช้ในการจัดการส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน	35	74.5
7. รูปแบบการอบรมที่ท่านคิดว่าน่าสนใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การบรรยาย	22	46.8
การอภิปราย ชักถาม	21	44.7
การระดมสมอง	25	53.2
การประชุมเชิงปฏิบัติการ	25	53.2
การศึกษาดูงาน	36	61.7
- ในพื้นที่	18	38.3
- ต่างพื้นที่	13	27.7
เกมส์การศึกษา	3	6.4
การศึกษากรณีตัวอย่าง	11	23.4
8. สื่อประกอบการฝึกอบรมที่คิดว่าเหมาะสม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของจริง ธรรมชาติ	32	68.1
แผ่นใส	10	21.3
สไลด์	15	31.9
วิดีโอ	16	34.0
เอกสารประกอบการอบรม	24	51.1
คู่มือการทำแผนพัฒนาตำบล	19	40.4
ตัวอย่างแผนพัฒนาตำบล	19	40.4

ตารางที่ 4-2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ (ต่อ)

หัวข้อที่แสดงความคิดเห็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. จำนวนวันที่ใช้ในการฝึกอบรม		
1 วัน	11	23.4
2 วัน	14	29.8
3 วัน	10	21.3
4 วัน	4	8.5
5 วัน	8	17.1
10. วันที่สะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรม		
วันทำการ จันทร์ – ศุกร์	25	53.2
วันหยุดราชการ เสาร์ – อาทิตย์	15	31.9
ตามที่คุณจัดสะดวก	7	14.9
11. สถานที่ฝึกอบรมที่สะดวก		
หอประชุม โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม	11	23.4
ที่ว่าการอำเภอ	10	21.3
ที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	12	25.5
ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล	2	4.3
โรงแรมสามร้อยยอด	6	12.8
ตามที่คุณจัดสะดวก	6	12.8
12. ทราบหรือไม่ว่าทุ่งสามร้อยยอดกำลังได้รับการเสนอ ชื่อให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับโลก (อนุสัญญา รามซาร์)		
ทราบ	30	63.8
ไม่ทราบ	17	36.2
ถ้าทราบ เห็นด้วยหรือไม่		
เห็นด้วย	26	86.7
ไม่เห็นด้วย	4	13.3

ตารางที่ 4-3 ความรู้ที่ต้องการในการอบรม เรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอด ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

เนื้อหาการฝึกอบรม	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ระบบนิเวศของทุ่งสามร้อยยอด	2.53	0.61	มาก
2. คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด	2.61	0.53	มาก
3. สถานภาพและปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด	2.46	0.58	ปานกลาง
4. แนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	2.66	0.52	มาก
5. การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังสถานภาพทุ่งสามร้อยยอด	2.26	0.67	ปานกลาง
6. การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทุ่งสามร้อยยอด	2.40	0.67	ปานกลาง
7. การฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน	2.32	0.69	ปานกลาง
8. บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด	2.28	0.71	ปานกลาง
9. อนุสัญญารามซาร์ ผลดี/ผลเสียกับท้องถิ่น	2.32	0.69	ปานกลาง

หมายเหตุ

เกณฑ์การประเมิน

มาก	ช่วงคะแนน	3.00 – 2.50
ปานกลาง	ช่วงคะแนน	2.49 – 1.50
น้อย	ช่วงคะแนน	1.49 – 1.00

4.1.2 การทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

มาก	ช่วงคะแนนผลรวมตอบผิดและไม่ทราบ	100 - 67
ปานกลาง	ช่วงคะแนนผลรวมตอบผิดและไม่ทราบ	66 - 34
น้อย	ช่วงคะแนนผลรวมตอบผิดและไม่ทราบ	33 - 1

ผลการประเมิน พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดในระดับปานกลาง ซึ่งผลการทดสอบวัดความรู้ ในบางหัวข้อมีการตอบผิด และไม่ทราบรวมกันถึงร้อยละ 70.2 ต่ำสุดเพียงร้อยละ 23.4 โดยเฉลี่ยจะมีการตอบผิดและไม่ทราบรวมกันถึงร้อยละ 46.8 (ตารางที่ 4-4)

ตารางที่ 4-4 การทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อคุณค่าและความสำคัญ และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด

ข้อความ	คำตอบ			ผลรวมการตอบผิดและไม่ทราบ
	ถูก จำนวน/ ร้อยละ	ผิด จำนวน/ ร้อยละ	ไม่ทราบ จำนวน/ ร้อยละ	
1. ทุ่งสามร้อยยอด ช่วยชะลอการไหลของน้ำและช่วยป้องกันน้ำท่วมได้	29/61.7	10/21.3	8/17.0	18/38.3
2. ทุ่งสามร้อยยอดไม่ได้เป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญต่อประชาชนในพื้นที่	10/21.3	31/66.0	6/12.7	16/34.4
3. ทุ่งสามร้อยยอดมีความสำคัญต่อการทำนาเกลือ	16/34.0	21/44.7	10/21.3	26/55.3
4. ทุ่งสามร้อยยอดเป็นทุ่งแถมอ้อผืนสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย	25/53.2	5/10.6	17/36.2	22/46.8
5. ทุ่งสามร้อยยอดมีความสำคัญระดับโลกในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ	36/76.6	4/8.5	7/14.9	11/23.4
6. ทุ่งสามร้อยยอด เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะนกประจำถิ่นเท่านั้น	12/25.5	26/55.3	9/19.2	21/44.7
7. น้ำในทุ่งสามร้อยยอด ช่วยรักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน	27/57.5	2/4.3	18/38.2	20/42.6

ตารางที่ 4-4 การทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อคุณค่าและความ
สำคัญ และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	คำตอบ			ผลรวมการ ตอบผิดและ ไม่ทราบ
	ถูก จำนวน/ ร้อยละ	ผิด จำนวน/ ร้อยละ	ไม่ทราบ จำนวน/ ร้อยละ	
8. ทุ่งสามร้อยยอดช่วยรักษาสมดุลของ ภูมิอากาศในท้องถิ่น	34/72.3	3/6.4	10/21.3	13/27.7
9. ทุ่งสามร้อยยอด ช่วยป้องกันน้ำเค็ม รุกเข้ามาในแผ่นดิน	34/72.3	5/10.7	8/17.0	13/27.7
10. การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในทุ่งสามร้อยยอด เป็นสาเหตุที่ทำให้ดินในทุ่งๆมีความเค็ม มากขึ้น	32/68.1	8/17.0	7/14.9	15/31.9
11. ดินในทุ่งสามร้อยยอด มีความเค็มมาก ขึ้น เพราะ มีน้ำทะเลหนุนเข้ามาในทุ่งๆ ในช่วงฤดูแล้งเท่านั้น	23/48.9	14/29.8	10/21.3	33/70.2
12. ถ้าน้ำในทุ่งสามร้อยยอดแห้งลง จะทำ ให้ดินในทุ่งๆมีคุณสมบัติเป็นดินกรด (ดินเปรี้ยว)	30/63.8	4/8.5	13/27.7	17/36.2
13. การเลี้ยงกุ้งไม่ทำให้น้ำในทุ่งเค็ม เพราะทุกปีน้ำจะท่วมทุ่งๆ และชะเอา ความเค็มลงสู่ทะเลหมด	17/36.2	23/48.9	7/14.9	24/51.1
14. การลดลงของปริมาณน้ำในทุ่ง สามร้อยยอด ไม่มีส่วนทำให้พืชพันธุ์ ในทุ่งๆ ลดลงตามไปด้วย	14/29.8	21/44.7	12/25.5	26/55.3
15. ปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอดลดลง ทำให้ปริมาณปลาในทุ่งลดลงไปด้วย	36/76.6	9/19.2	2/4.2	11/23.4
16. การเผาพืชในทุ่งสามร้อยยอด ไม่ได้ส่ง ผลกระทบต่อการใช้แคลนอาหาร ของนก	11/23.4	32/68.1	4/8.5	15/31.9

ตารางที่ 4-4 การทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อคุณค่าและความสำคัญ และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	คำตอบ			ผลรวมการตอบผิดและไม่ทราบ
	ถูก จำนวน/ ร้อยละ	ผิด จำนวน/ ร้อยละ	ไม่ทราบ จำนวน/ ร้อยละ	
17.การที่ทุ่งสามร้อยยอดมีพื้นที่ลดน้อยลง จะไม่ทำให้ปริมาณนกในทุ่งฯลดลงตามไปด้วย	16/34.0	26/55.3	5/10.7	21/44.7
18. การเลี้ยงกิ้งกูดาค่าในทุ่งสามร้อยยอด ไม่มีผลกระทบต่อการทำนาข้าว	13/27.7	30/63.8	4/8.5	17/36.2
19. การเลี้ยงกิ้งกูดาค่าในทุ่งสามร้อยยอด ทำให้ดินแฉะตาย	26/55.3	8/17.0	13/27.7	21/44.7
20. การสร้างบ้านเรือนในทุ่งสามร้อยยอด ไม่มีผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของนก	17/36.2	24/51.1	6/12.7	23/48.9

4.1.3 ผลการวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด

ผลการวัดทัศนคติของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด (ตารางที่ 4-5) มีการวัดทัศนคติใน 6 ด้าน คือ ทัศนคติที่มีต่อการขยายแนวเขตอุทยาน การสร้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติ การสร้างประตูปะบายน้ำ การกำหนดเขตการเลี้ยงกิ้งกูดาค่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และแนวทางการอนุรักษ์อื่นๆ พบว่า ในส่วนของคำถามเชิงบวก บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ 18 ทัศนคติที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ ทัศนคติที่มีต่อการขยายแนวเขตอุทยาน ในข้อที่ 5 ทุ่งสามร้อยยอดถูกบุกรุกเพราะอุทยานฯ ไม่มีแนวเขตที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.30$) สำหรับค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ทัศนคติที่มีต่อการสร้างประตูปะบายน้ำ ข้อที่ 13 การสร้างประตูปะบายน้ำกั้นคลองเขาแดง จะมีผลดีต่อการป้องกันไฟไหม้ในทุ่งสามร้อยยอด ($\bar{X}=3.57$) สำหรับคำถามในเชิงลบ พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีทัศนคติในทางลบ คือข้อที่ 15 ทุ่งสามร้อยยอดส่วนใหญ่เป็นที่ดินของประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดเขตการเลี้ยงกิ้งกูดาค่า ($\bar{X}=3.17$)

ตารางที่ 4-5 ทักษะคณิศรบุคลากรรองกรรมการบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ้งสามร้อยยอด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
<u>ทัศนคติที่มีต่อการขยายแนว</u>							
<u>เขตอุทยาน</u>							
1. การขยายแนวเขตอุทยานฯ เข้าไปในทุ้งสามร้อยยอด จะทำ ให้มีผลเสียต่อการประกอบอาชีพ ของประชาชน	13 27.7	18 38.3	9 19.1	5 10.6	2 4.3	2.26	1.11
2. การขยายแนวเขตอุทยานฯ เข้า ไปในทุ้งสามร้อยยอด มีส่วนช่วย ในการอนุรักษ์พันธุ์พืชที่ใกล้สูญ พันธุ์	16 34.0	18 38.3	10 21.3	3 6.4	- -	4.00	0.91
3. การขยายแนวเขตอุทยานฯ เข้า ไปในทุ้งสามร้อยยอด มีส่วนช่วย ในการอนุรักษ์ปลาที่ใกล้สูญพันธุ์	17 36.2	17 36.2	8 17.0	4 8.5	1 2.1	3.96	1.04
4. การขยายแนวเขตอุทยานฯ เข้า ไปในทุ้งสามร้อยยอด มีส่วนช่วย ในการอนุรักษ์นกที่ใกล้สูญพันธุ์	20 42.6	16 34.0	8 17.0	2 4.3	1 2.1	4.11	0.98
5. ทุ้งสามร้อยยอดถูกบุกรุก เพราะอุทยานฯ ไม่มีแนวเขตที่ ชัดเจน	24 51.1	17 36.2	4 8.5	- -	2 4.3	4.30	0.95
<u>ทัศนคติที่มีต่อการสร้างศูนย์</u>							
<u>ศึกษารรรมชาติ</u>							
6. ศูนย์ศึกษารรรมชาติทุ้งสาม ร้อยยอด เป็นแหล่งศึกษาความรู้ เพื่อการอนุรักษ์ทุ้งสามร้อยยอด	15 31.9	27 57.4	5 10.6	- -	- -	4.21	0.62

ตารางที่ 4-5 ทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
 ทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
7. การสร้างเส้นทางศึกษา ธรรมชาติในทุ่งสามร้อยยอด เป็น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการ อนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด	14 29.8	25 53.2	7 14.9	- -	1 2.1	4.09	0.80
8. การสร้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติ มี ผลดีที่จะช่วยให้มีนักท่องเที่ยว มาเที่ยวทุ่งสามร้อยยอดมากขึ้น <u>ทัศนคติที่มีต่อการสร้างประตูละ บายน้ำ</u>	15 31.9	29 61.7	3 6.4	- -	- -	4.26	0.57
9. เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกเข้าทุ่ง สามร้อยยอดควรมีการสร้างประตูละ บายน้ำกั้นคลองเขาแดง	12 25.5	19 40.4	12 25.5	3 6.4	1 2.1	3.81	0.97
10. การสร้างประตูละบายน้ำกั้น คลองเขาแดง จะช่วยรักษาระดับ น้ำในทุ่งสามร้อยยอดให้เหมาะ สม เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชและ พันธุ์สัตว์	13 27.7	17 36.2	14 29.8	2 4.3	1 2.1	3.83	0.96
11. การสร้างประตูละบายน้ำกั้น คลองเขาแดง จะมีผลเสียทำให้น้ำ ท่วมทุ่งสามร้อยยอดมากขึ้น	7 14.9	16 34.0	22 46.8	2 4.3	- -	3.60	0.80
12. การสร้างประตูละบายน้ำกั้น คลองเขาแดง จะมีผลดีต่อการเพิ่ม ปริมาณน้ำจืดในทุ่งสามร้อยยอด	11 23.4	22 46.8	13 27.7	1 2.1	- -	3.91	0.78

ตารางที่ 4-5 ทักษะคติดุคคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
 ท้องสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
13. การสร้างประตูละบายน้ำกัน คลองเขาแดง จะมีผลดีต่อการป้อง กันไฟไหม้ในท้องสามร้อยยอด <u>ทัศนคติที่มีต่อการกำหนดเขตการ เลี้ยงกุ้งกุลาดำ</u>	7 14.9	19 40.4	17 36.2	2 4.3	2 4.3	3.57	0.95
14. การกำหนดเขตการเลี้ยงกุ้ง กุลาดำ มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ ท้องสามร้อยยอด	17 36.2	25 53.2	3 6.4	1 2.1	1 2.1	4.19	0.82
15. ท้องสามร้อยยอดส่วนใหญ่เป็น ที่ดินของประชาชน จึงไม่จำเป็น ต้องมีการกำหนด เขตการเลี้ยง กุ้งกุลาดำ	- -	23 48.9	12 25.5	9 19.1	3 6.4	3.17	0.96
16. การกำหนดเขตการเลี้ยง กุ้งกุลาดำจะช่วยในการฟื้นฟู คุณภาพน้ำในท้องสามร้อยยอด เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืช และ พันธุ์สัตว์	15 31.9	22 46.8	8 17.0	2 4.3	- -	4.06	0.82
17. การกำหนดเขตการเลี้ยง กุ้งกุลาดำจะมีผลเสียต่อการ ขยายพื้นที่เลี้ยงกุ้ง ของประชาชน	1 2.1	10 21.3	14 29.8	18 38.3	4 8.5	2.70	0.98

ตารางที่ 4-5 ทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
 ทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
<u>ทัศนคติที่มีต่อการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์</u>							
18. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ในทุ่งสามร้อยยอด เป็นวิธี การหนึ่งที่จะช่วยในการอนุรักษ์ทุ่ง สามร้อยยอด	19 40.4	24 51.1	4 8.5	- -	- -	4.32	0.63
19. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ในทุ่งสามร้อยยอด จะก่อ ให้เกิดรายได้แก่ประชาชนใน พื้นที่	19 40.4	23 48.9	4 8.5	1 2.1	- -	4.28	0.71
<u>ทัศนคติที่มีต่อแนวทางการ อนุรักษ์อื่นๆ</u>							
20. ควรใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรในทุ่งสามร้อยยอดควบ คู่ไปกับการอนุรักษ์	14 29.8	28 59.6	4 8.5	1 2.1	- -	4.17	0.67
21. ทุ่งสามร้อยยอดที่อยู่นอกเขต อุทยานฯ ควรกำหนดให้เป็นเขต พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม	10 21.3	20 42.6	9 19.1	7 14.9	1 2.1	3.66	1.05
22. ทุ่งสามร้อยยอด ควรได้รับ การคุ้มครองและอนุรักษ์ไว้เพื่อ เป็นมรดกทางธรรมชาติให้แก่ลูก หลานในอนาคต	20 42.6	22 46.8	2 4.3	1 2.1	2 4.3	4.21	0.95

ตารางที่ 4-5 ทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
 ทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
23. ควรหยุดจับปลาในทุ่งสาม ร้อยยอดในฤดูวางไข่	15 31.9	25 53.2	3 6.4	4 8.5	- -	4.09	0.86
24. ควรประกาศให้ทุ่งสามร้อย ยอด เป็นทุ่งที่มีความสำคัญระดับ ชาติ	23 48.9	17 36.2	4 8.5	3 6.4	- -	4.28	0.88

4.1.4 ผลการวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ
 องค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด

ความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหาร
 ส่วนตำบล ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ใน 3 ด้าน (ตารางที่ 4-6) คือ ความคิดเห็นต่อบทบาทของ
 การบริหารส่วนตำบลในด้านการใช้ประโยชน์ แนวทางการอนุรักษ์และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ
 แนวเขตอุทยาน พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ เห็นด้วยต่อบทบาทของ
 การบริหารส่วนตำบลในด้านต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริม
 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทุ่งสามร้อยยอด ($\bar{X}=4.30$) รองลงมาคือ ข้อที่ 12 องค์การบริหารส่วน
 ตำบลควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐเพื่อใช้ในการดำเนินงานอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด
 ($\bar{X}=4.28$) และต่ำสุดอยู่ที่ข้อที่ 8 องค์การบริหารส่วนตำบลควรร่วมกันสนับสนุนงบประมาณเพื่อ
 การอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด ($\bar{X}=3.81$)

ตารางที่ 4-6 ความคิดเห็นบุคลากรรองการบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต.
ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
ความคิดเห็นต่อบทบาท อบต.							
ในด้านการใช้ประโยชน์							
1.อบต. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทุ่งสามร้อยยอด	17 36.2	28 59.6	1 2.1	1 2.1	- -	4.30	0.62
2. อบต. ควรร่วมกันตั้งกลุ่มสหกรณ์ชาวเรือ เพื่อหารายได้ในการนำนักท่องเที่ยวไปชมทุ่งสามร้อยยอด	14 29.8	25 53.2	5 10.6	3 6.4	- -	4.06	0.82
3. อบต.ควรร่วมกันอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด เพื่อเป็นแหล่งทำการประมงพื้นบ้าน	15 31.9	24 51.1	4 8.5	4 8.5	- -	4.06	0.87
4. อบต.ควรร่วมกันอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด ให้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ต่างๆร่วมกัน	14 29.8	29 61.7	2 4.3	2 4.3	- -	4.17	0.70
ความคิดเห็นต่อบทบาท อบต.							
ในแนวทางการอนุรักษ์							
5. อบต. ควรร่วมกันตั้งกลุ่มอาสาสมัครในท้องถิ่นเพื่อการเฝ้าระวังสถานภาพ ทุ่งสามร้อยยอด	10 21.3	27 57.4	8 17.0	2 4.3	- -	3.96	0.75

ตารางที่ 4-6 ความคิดเห็นบุคลากรรองการบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต.
ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
6. อบต. ควรร่วมกันประเมิน สถานภาพของทุ่งสามร้อยยอด ทุกปี	9 19.1	31 66.0	4 8.5	3 6.4	- -	3.98	0.74
7. อบต. ควรร่วมกันกำหนดแนว ทางเพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อย ยอด	13 27.7	31 66.0	2 4.3	1 2.1	- -	4.19	0.61
8. อบต. ควรร่วมกันสนับสนุน งบประมาณเพื่อการอนุรักษ์ทุ่ง สามร้อยยอด	9 19.1	27 57.4	5 10.6	5 10.6	1 2.1	3.81	0.95
9. อบต. ควรมีบทบาทในการส่งเสริม ความรู้ความเข้าใจให้กับ ประชาชนในพื้นที่ เพื่อการ อนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด	16 34.0	26 55.3	3 6.4	1 2.1	1 2.1	4.17	0.82
10. อบต. ควรร่วมกันจัดงาน “ วันอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด” เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชน ในพื้นที่ทุกปี	9 19.1	29 61.7	6 12.8	3 6.4	- -	4.09	1.02
11. การจัดทำแผนพัฒนาตำบล ของ อบต.ควรมีแผนงานที่เกี่ยว ข้องกับการอนุรักษ์ทุ่ง สามร้อยยอดด้วย	9 19.1	29 61.7	7 14.9	2 4.3	- -	3.96	0.72

ตารางที่ 4-6 ความคิดเห็นบุคลากรรองการบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต.
ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วยอย่าง ยิ่ง		
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ		
12. อบต.ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ เพื่อใช้ในการดำเนินงานอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด	20 42.6	22 46.8	3 6.4	2 4.3	- -	4.28	0.77
13. อบต.ควรมีการแบ่งหน้าที่การทำงานในรูปของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายศึกษา ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	15 31.9	25 53.2	7 14.9	- -	- -	4.17	0.67
14. อบต.ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด <u>ความคิดเห็นต่อบทบาท อบต. ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยาน</u>	12 25.5	25 53.2	6 12.8	2 4.3	2 4.3	3.91	0.97
15. อบต. ควรมีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ	13 27.7	26 55.3	3 6.4	5 10.6	- -	4.00	0.88
16. อบต. ควรมีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ	14 29.8	26 55.3	4 8.5	3 6.4	- -	4.09	0.80

4.2 ผลการสร้างหลักสูตร

4.2.1 ผลการสร้างโครงสร้างหลักสูตร

ผู้วิจัย ได้พิจารณาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล การทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด การวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด การวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด และการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างโครงสร้างหลักสูตร โดยมีชื่อว่า หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีองค์ประกอบคือสภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และหน่วยการอบรม 2 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 เรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด หน่วยที่ 2 เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด และในแต่ละหน่วยการอบรม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลา สถานที่อบรม วิธีการวัดและการประเมินผล เมื่อสร้างโครงสร้างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำโครงสร้างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินในขั้นตอนต่อไป

4.2.2 ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตร

การประเมินโครงสร้างหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เป็นผู้ประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้อง องค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

4.2.2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างสภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมาก และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น

4.2.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละหน่วยการอบรม พบว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหน่วยที่ 1 มีความเหมาะสมในระดับปานกลางและได้มีการแก้ไขปรับปรุงตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับ

มาก สำหรับความสอดคล้อง พบว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.2.2.3 ผลการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการอบรม

4.2.2.3.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างสภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่า วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมาก และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ทั้งสองหน่วยการอบรม มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น

4.2.2.3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับเนื้อหาการฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมในหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในระดับปานกลาง ซึ่งมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการเพิ่มเติมเนื้อหาการฝึกอบรม ในหน่วยที่ 1 เรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ ว่ามีคุณค่าและความสำคัญอย่างไร ให้ใส่เนื้อหาและรายละเอียด ในเนื้อหาการฝึกอบรม ด้วยสำหรับความสอดคล้อง พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และมีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้สอดคล้องตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2.3.3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาการฝึกอบรมกับกิจกรรมและวิธีการอบรม และสื่อประกอบการอบรม พบว่า กิจกรรมและวิธีการอบรม และสื่อประกอบการอบรม ทั้งในหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหาการฝึกอบรมในระดับมาก และกิจกรรมและวิธีการอบรม และสื่อประกอบการอบรม มีความสอดคล้องกับเนื้อหาการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการอบรม

4.2.2.3.4 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับวิธีการวัดและการประเมินผล พบว่า วิธีการวัดและการประเมินผลทั้งในหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในระดับมาก และวิธีการวัดและการประเมินผล มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทั้งหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 (ตารางที่ 4-7)

ตารางที่ 4-7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

หัวข้อที่จะประเมิน	ระดับความเหมาะสม			ระดับความสอดคล้อง	
	\bar{X}	S.D.	ความเหมาะสม	IOC	ความสอดคล้อง
1. <u>สภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร</u>					
- วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.33	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง
2. <u>วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม</u>					
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	3.33	0.47	ปานกลาง	0.67	สอดคล้อง
หน่วยที่ 1					
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	4.00	0.00	มาก	1.00	สอดคล้อง
หน่วยที่ 2					
3. <u>ส่วนประกอบของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการอบรม</u>					
3.1 <u>สภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม</u>					
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมใน	3.67	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง
หน่วยที่ 1					
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมใน	3.67	0.47	มาก	0.67	สอดคล้อง
หน่วยที่ 2					
3.2 <u>วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับเนื้อหาการฝึกอบรม</u>					
- เนื้อหาการฝึกอบรมหน่วยที่ 1	3.33	0.94	ปานกลาง	0.67	สอดคล้อง
- เนื้อหาการฝึกอบรมหน่วยที่ 2	3.33	0.47	ปานกลาง	0.67	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม (ต่อ)

หัวข้อที่จะประเมิน	ระดับความเหมาะสม			ระดับความสอดคล้อง	
	\bar{X}	S.D.	ความเหมาะสม	IOC	ความสอดคล้อง
3.3 เนื้อหาการฝึกอบรมกับกิจกรรม และวิธีการอบรม และสื่อประกอบการอบรม					
- กิจกรรมและวิธีการอบรม ในหน่วยที่ 1	3.67	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง
- กิจกรรมและวิธีการอบรม ในหน่วยที่ 2	3.67	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง
- สื่อประกอบการอบรม ในหน่วยที่ 1	3.67	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง
- สื่อประกอบการอบรม ในหน่วยที่ 2	3.67	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง
3.4 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับวิธีการวัดและการประเมินผล					
- วิธีการวัดและการประเมินผล ในหน่วยที่ 1	4.00	0.00	มาก	1.00	สอดคล้อง
- วิธีการวัดและการประเมินผล ในหน่วยที่ 2	3.67	0.47	มาก	1.00	สอดคล้อง

หมายเหตุ

เกณฑ์การประเมินระดับความเหมาะสม

มากที่สุด	ช่วงคะแนน	5.00 – 4.50
มาก	ช่วงคะแนน	4.49 – 3.50
ปานกลาง	ช่วงคะแนน	3.49 – 2.50
น้อย	ช่วงคะแนน	2.49 – 1.50
น้อยที่สุด	ช่วงคะแนน	1.49 – 1.00

เกณฑ์การประเมินระดับความสอดคล้อง

สอดคล้อง	ช่วงคะแนน	1.00 – 0.50
ไม่สอดคล้อง	ช่วงคะแนน	0.49 – 0.00

4.2.3 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร เป็นการนำผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้ององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ความเหมาะสมและความสอดคล้อง และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในหน่วยที่ 1 ควรมีการปรับปรุงการเขียนสภาพปัญหาและความจำเป็น ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยให้เพิ่มเนื้อหาให้สอดคล้องกับแบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการเก็บข้อมูลก่อนที่จะนำมาสร้างหลักสูตร สำหรับในหน่วยที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเนื้อหาสภาพปัญหาและความจำเป็นให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และให้ปรับปรุงเนื้อหาการฝึกอบรมให้มีขั้นตอนและเนื้อหาเรียงตามลำดับก่อนหลัง สำหรับกิจกรรมและวิธีการอบรม ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เขียนขั้นตอนของกิจกรรมและวิธีการอบรมให้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตรที่ได้รับการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ มีรายละเอียดดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

สภาพปัญหาและความจำเป็น

ทุ่งสามร้อยยอด เป็นทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศตะวันตกของเทือกเขาสามร้อยยอด ครอบคลุมพื้นที่ 7 ตำบล ใน 2 อำเภอ คือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ประกอบด้วย ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลศาลาลัย ตำบลไร่เก่า และตำบลไร่ใหม่ และอำเภอกุยบุรี ประกอบด้วย ตำบลสามกระชาย และตำบลคอนยายหนู มีพื้นที่ประมาณ 43,260 ไร่ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จำนวน 23,000 ไร่ และอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จำนวน 20,260 ไร่ ทุ่งสามร้อยยอดจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ(Wetland) อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ และสัตว์ประจำถิ่นและมีทุ่งแฉมอ้อ ผืนสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ และขยายพันธุ์ของนกนานาชนิดตลอดทั้งปี ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจืด และสัตว์อื่น ๆ มากมาย ที่สำคัญคือเป็นแหล่งประมงของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดยังช่วยป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน ช่วยรักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน เก็บกักตะกอน ธาตุอาหารและสารพิษ ส่งผ่านและถ่ายเทธาตุอาหารและมวลชีวภาพให้แก่ระบบนิเวศอื่น เป็นแหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติ

แม้ว่าทุ่งสามร้อยยอด จะมีคุณค่าและความสำคัญดังที่กล่าวมา แต่ในปัจจุบัน จากการสำรวจและสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด พบว่า มีปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ การเลี้ยงกิ้งกูดาค่าในพื้นที่รอบทุ่งสามร้อยยอด การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานและนาทิ้งลงสู่ทุ่งสามร้อยยอด การจับปลาในทุกฤดูกาล การล่านก การจุดไฟเผาทุ่งในฤดูแล้ง และปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการนำเสนอให้ทุ่งสามร้อยยอด เข้าร่วมในอนุสัญญาแรมซาร์(Ramsar Site) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันมีหน่วยงานหลักที่มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของกรมป่าไม้ โดยอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานได้ประสานความร่วมมือไปยังประชาชนในพื้นที่ โดยผ่านจังหวัด อำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ปัญหาต่างๆยังคงไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ซึ่งจากการได้สัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด จำนวน 47 คน ใน 7 ตำบล พบว่าแผนพัฒนาตำบลที่ผ่านมา มีโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดน้อยมาก และยังไม่เคยมีการประชุมร่วมกันขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 7 แห่ง

เกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด นอกจากนี้ จากการตอบแบบสอบถามของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอ ร้อยละ 93.7 และเห็นสมควรที่จะจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ให้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 85.1 และร้อยละ 91.5 มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมดังกล่าว ดังนั้น เพื่อให้การจัดการทุ่งสามร้อยยอด เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือทั้งด้านแนวคิดและการปฏิบัติของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด จะเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆของทุ่งสามร้อยยอดได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และสามารถกำหนดแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดได้

หน่วยการอบรม

โครงสร้างของหลักสูตร แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หน่วย คือ
หน่วยที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด
หน่วยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

หน่วยที่ 1

คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด

สภาพปัญหาและความจำเป็น

จากการทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด จำนวน 47 คน ใน 7 ตำบล ต่อคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด พบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จึงควรได้รับความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอดต่อไป

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อสิ้นสุดการอบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ

กิจกรรมและวิธีการอบรม

1. ทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนการอบรม (Pre-Test)
2. นำเข้าสู่บทเรียน โดยการบรรยาย
3. การอภิปราย
4. บรรยายประกอบการศึกษาดูงานสถานที่จริง
5. สรุป อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
6. ทำแบบทดสอบวัดความรู้เมื่อเสร็จการอบรม(Post-Test)

สื่อประกอบการอบรม

1. เอกสารประกอบการอบรม
2. สไลด์เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด
3. การศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอด
4. วีดีโอ

ระยะเวลา

1 วัน

สถานที่อบรม

ห้องประชุม โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

วิธีการวัดและการประเมินผล

จากแบบทดสอบวัดความรู้ (Pre-test, Post-test)

หน่วยที่ 2

แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

สภาพปัญหาและความจำเป็น

จากการสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 47 คน พบว่าร้อยละ 93.7 ระบุว่ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอ และร้อยละ 85.1 ระบุว่า ควรมีการจัดการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด และบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ร้อยละ 91.5 ดังนั้น เมื่อบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ และได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยการเข้ารับการอบรมในหน่วย การเรียนที่ 1 แล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีความรู้พื้นฐานในการนำไปใช้ในการ ศึกษาหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ไปในทิศทาง ที่ถูกต้องได้ และสามารถนำข้อสรุปจากที่ประชุมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อย ยอด ไปใช้ประกอบหรือเป็นข้อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของตำบลต่างๆที่อยู่โดยรอบทุ่ง สามร้อยยอดได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อสิ้นสุดการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถ

1. วิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้
2. ระบุสาเหตุของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้
3. กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการ ทุ่งสามร้อยยอด ทั้งในด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

ใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม โดยมีหัวข้อการฝึกอบรมโดยเริ่มจาก

1. วิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด
2. ระบุสาเหตุของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด
3. และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวกับการจัด การทุ่งสามร้อยยอด ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร ในทุ่งสามร้อยยอดและการใช้ประโยชน์อย่าง ยั่งยืน

กิจกรรมและวิธีการอบรม

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุม และความคาดหวังจากที่ประชุม โดยเฉพาะ การนำผลการประชุมไปใช้ในเชิงการปฏิบัติงาน
2. กิจกรรมสร้างทีมงาน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดความคุ้นเคย กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น รับฟังผู้อื่น และมีเป้าหมายร่วมกัน
3. ผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอประเด็นปัญหาของทั้งสามร้อยยอด โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม แบบ Metaplan และ Mind Mapping ดังนี้
 - 3.1 กำหนดโจทย์ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นใน 3 ประเด็น คือ
 - 3.1.1 ในอดีตทั้งสามร้อยยอดเป็นอย่างไร
 - 3.1.2 ปัจจุบันทั้งสามร้อยยอดเป็นอย่างไร
 - 3.1.3 อนาคตทั้งสามร้อยยอดควรเป็นอย่างไร
 - 3.2 ผู้ดำเนินการประชุมแจกการ์ดให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม โดยแจกให้คนละเท่าๆกัน จำนวน 3-5 แผ่น
 - 3.3 ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนเฉพาะคำสำคัญหรือวลีสั้นๆ ให้ได้ใจความสำคัญลงบนกระดาษการ์ดดังกล่าว เพื่อตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ
 - 3.4 ผู้ดำเนินการประชุมทำหน้าที่รวบรวมการ์ดที่ผู้เข้าร่วมประชุมเขียน แล้วนำไปติดที่แผ่นกระดาษขนาดใหญ่หน้าห้องประชุม โดยข้อความประเด็นเดียวกันให้อยู่ในหมวดเดียวกัน
 - 3.5 หากไม่แน่ใจว่าข้อความบนการ์ดบางแผ่น ควรอยู่ในหมวดหมู่ใด ผู้ดำเนินการประชุมอาจถามความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมได้
 - 3.6 ผู้ดำเนินการประชุมสรุปผลการระดมความคิดที่ได้ เขียนลงในแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ทั้ง 3 ประเด็นที่ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น
 - 3.7 ผู้ดำเนินการประชุม สรุปปัญหาที่ได้จากการดำเนินงานในข้อ 3.6 และนำเสนอให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบว่าได้ปัญหาตรงกับแนวคิดของผู้เข้าร่วมประชุมหรือไม่
 - 3.8 นำปัญหาที่ได้ตามข้อ 3.7 มาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง และเลือกปัญหาที่คิดว่าจะนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยการแจกสติ๊กเกอร์สี ให้ผู้เข้าร่วมประชุมคนละ 5 แผ่น นำไปติดในปัญหาที่คิดว่าสำคัญ
4. ระบุสาเหตุของปัญหาที่ได้จากข้อ 3.8 โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง และเขียนสรุปลงในแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

5. กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการระบุกิจกรรม/โครงการ เพื่อแก้ไข
ปัญหาตามสาเหตุที่ได้จากข้อ 4 โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง และเขียนสรุปลงในแผนที่ความคิด
(Mind Mapping)

6. ระบุหน่วยงานหรือองค์กรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกิจกรรม /โครงการที่ได้
จากข้อ 5

7. สรุปผลการประชุมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

8. ประเมินผลการประชุมและประเมินหลักสูตร

สื่อประกอบการอบรม

1. กระดาษสี ขนาดต่างๆ ดังนี้
 - ขนาดกว้าง X ยาว = 10 X 60 ซม. สำหรับใช้เขียนหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการ
ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น
 - ขนาดกว้าง X ยาว = 10 X 20 ซม. สำหรับให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนข้อความที่
ต้องการแสดงความคิดเห็น
2. กระดาษชาร์ตหรือกระดาษรูป สำหรับให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนความคิดเห็นลงบน
กระดาษสี แล้วนำมาติดบนกระดาษแผ่นใหญ่
3. ปากกาเคมีเขียนกระดาษ
4. กระดาษกาว
5. กรรไกร

ระยะเวลา

1 วัน

สถานที่

ห้องประชุม โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

วิธีการวัดและประเมินผล

1. การประเมินผลการประชุม โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบแบบประเมิน
2. การประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดประชุมครั้งนี้ว่า มีความเหมาะสมเพียงใด โดย
ให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบแบบประเมิน

4.3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 19 คน โดยใช้ชื่อการอบรมว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ในระหว่างวันที่ 3 – 4 เมษายน 2545 ณ ห้องประชุมโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม ซึ่งมีรายละเอียดผลการทดลองใช้หลักสูตร พอสรุปได้ดังนี้

4.3.1 ผลการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้แบบเลือกตอบ จำนวน 15 ข้อ (ภาคผนวก จ) และนำผลการทดสอบวัดความรู้ มาเปรียบเทียบก่อนและหลังการอบรมด้วยสถิติ t-test พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพที่ทำให้ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดเพิ่มขึ้น (ตารางที่ 4-8)

ตารางที่ 4-8 ตารางเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	ก่อนการอบรม			หลังการอบรม			df	t value	P value
	n	\bar{X}	S.D.	N	\bar{X}	S.D.			
ความรู้	19	8.11	1.76	19	10.53	1.39	18	5.95	0.000

หมายเหตุ คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดความรู้ = 15

4.3.2 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ตามกำหนดการ (ภาคผนวก ง) มีสาระที่ได้จากการอบรมตาม พอสรุปได้ดังนี้

เวลา 09.00-09.45 น. เริ่มประชุมด้วยการแนะนำตัวผู้จัดการประชุม และผู้เข้ารับการอบรมทุกท่าน ต่อจากนั้นเป็นการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดอบรมว่า มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ข้อ คือ (1) เพื่อการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเป็นการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เข้ารับการอบรมทุกท่านว่ามีความเหมาะสมเพียงใด รวมถึงการวัดความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์อย่างน้อยเพียงใด (2) เพื่อให้เกิดความร่วมมือของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความคาดหวังจากที่ประชุมว่า เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมเชิง

ปฏิบัติการแล้ว จะได้แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งสามารถนำผลการประชุมไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตำบล ในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

เวลา 09.45-10.15 น.เป็นการทดสอบวัดความรู้ก่อนการอบรม(Pre-test) จำนวน 15 ข้อ เนื้อหาในแบบทดสอบเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

เวลา 10.15-12.00 น.เป็นการอภิปรายเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน พืช สัตว์และระบบนิเวศ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการอภิปราย ประกอบด้วย นายประจวบ บุญเกิด ผู้แทนกลุ่มชาวบ้านที่มีอาชีพในการหาปลาในทุ่งสามร้อยยอด นายธีรพงศ์ จำสวัสดิ์ นักเรียนจากโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม ผู้แทนกลุ่มเด็กมัธยมทุ่งสามร้อยยอด นายนิรุจน์ ท้าวโกษา ผู้แทนกลุ่มชาวเรือที่พายเรือนำนักท่องเที่ยวชมทุ่งสามร้อยยอด ผู้ใหญ่สมศักดิ์ มากคล้าย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ต.ไร่เก่า เป็นผู้แทนกลุ่มผู้นำชุมชน และอาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ อาจารย์จากโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย โดยมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ ผู้ดำเนินการอภิปราย ได้แนะนำผู้เข้าร่วมการอภิปรายให้ทราบ และได้เริ่มอภิปราย โดยถามนายประจวบ บุญเกิด ว่า ในอดีต และปัจจุบัน สภาพทุ่งสามร้อยยอด เป็นอย่างไร

นายประจวบ บุญเกิด กล่าวว่า ในอดีตทุ่งสามร้อยยอด มีความอุดมสมบูรณ์มาก โดยเฉพาะปลา มีชุกชุมมาก ปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอดมีมากตลอดปี แต่หน้าแล้งมีน้ำน้อย สามารถเดินข้ามทุ่งได้ และในหน้าแล้ง บางครั้งมีการเผาทุ่งด้วย ในช่วงที่มีน้ำท่วมทุ่งสามร้อยยอดจะมีปลาออกมาจากทุ่งให้ชาวบ้านที่อยู่รอบทุ่งได้จับกินเป็นอาหาร และสามารถนำไปจำหน่ายเป็นรายได้อีกด้วย ส่วนปัจจุบันเห็นว่าทุ่งสามร้อยยอด ปริมาณน้ำมีน้อย ปริมาณปลาลดจำนวนลงแต่ไม่ถึงกับขาดแคลน พอที่จะไปหารับประทานได้ ปริมาณและชนิดของนกมีมากขึ้น พื้นที่ทุ่งสามร้อยยอดมีปริมาณลดลง และที่น่ายินดีคือ มีบึงบัวธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวในทุ่งสามร้อยยอด

ผู้ใหญ่สมศักดิ์ มากคล้าย กล่าวว่า ตนเองเคยเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมา 5 ปี และเป็นผู้ใหญ่บ้านมา 5 ปี สิ่งใดที่เกี่ยวกับทุ่งสามร้อยยอด ถ้าเป็นประโยชน์กับชาวบ้าน ยินดีให้ความช่วยเหลือแต่ถ้าไม่มีประโยชน์ก็ต้องมีการแก้ไข ปัจจุบันยอมรับว่าทุ่งสามร้อยยอดบางส่วนมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อส่วนรวม ต้องช่วยกันดูแลรักษา โดยเฉพาะบริเวณบึงบัวธรรมชาติ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และพื้นที่บางส่วนที่เป็นแหล่งทำประมงของชาวบ้านรอบทุ่งสามร้อยยอด ส่วนคำกล่าวที่ว่า ทุ่งสามร้อยยอดมีพื้นที่ 43,000 ไร่ นั้น ในความเป็นจริงทุ่งสามร้อยยอด อาจจะมีพื้นที่ไม่ถึงก็ได้ เพราะปัญหาเกี่ยวกับการขยายแนวเขตอุทยานไม่ชัดเจน สำหรับตนเองแล้วเห็นว่า อุทยานฯ บุกรุกที่ชาวบ้าน และกล่าวว่า อุทยานฯ ไม่มีหน้าที่ดูแลทรัพยากรธรรมชาติเพียงแห่งเดียว ยังมีองค์

การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ร่วมด้วย จึงจำเป็นที่อุทยานฯต้องปรับเปลี่ยนบทบาท โดยให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมมากขึ้น กรมป่าไม้ ควรเร่งดำเนินการเกี่ยวกับแนวเขตให้ชัดเจน ซึ่งควรมีการปรึกษาชาวบ้านที่อยู่รอบทุ่งด้วย ถ้ามีการกำหนดเขตได้ชัดเจนเชื่อว่า ทุ่งสามร้อยยอดน่าจะดีกว่านี้ ปัจจุบันมีผู้เลี้ยงกึ่งกุลาค่าในทุ่งสามร้อยยอดมาก เพราะอาชีพเดิมการทำนา มีรายได้ไม่เพียงพอ ส่วนปัญหากรณีน้ำท่วมทุ่งสามร้อยยอด ชาวบ้านจะโทษผู้เลี้ยงกึ่งว่า สร้างคันดินปิดกั้นทางน้ำ แต่ถ้ามีการจัดระบบที่ดี เชื่อว่า นาทุ่ง นาข้าว และการหาปลาในทุ่งสามร้อยยอด จะสามารถไปด้วยกันได้ และให้ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัยว่า การที่จะกระทำสิ่งใดก็ตามในทุ่งสามร้อยยอด อย่างมองข้ามชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ควรมีการแบ่งปันที่ดินในทุ่งสามร้อยยอดว่า ส่วนใดเพื่อการทำมาหากินของชาวบ้าน และส่วนใดเพื่อการอนุรักษ์

นายนิรุทธ์ ท้าวโกษา กล่าวว่า ตนเองเป็นชาวสามร้อยยอด ปัจจุบัน เป็นลูกจ้างของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ประจำอยู่ที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติทุ่งสามร้อยยอด ด้วยเหตุที่ตนเองเป็นชาวสามร้อยยอด การทำงานร่วมกับชาวบ้านจึงไม่มีปัญหา และเคยเข้าไปศึกษาในทุ่งสามร้อยยอดมาก่อนที่จะเข้าไปทำงานในอุทยานฯ ช่วงที่ทำงานอยู่ที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ มีความพยายามที่จะนำบัวหลวงที่บึงบัว เข้าไปปลูกในบริเวณทางเดินศึกษาธรรมชาติ แต่ยังไม่สำเร็จ เนื่องจาก ปริมาณบัวที่นำมาปลูกมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนปลาที่เข้ามากินกอบัว นอกจากนี้เมื่อมีเวลาว่าง จะทำหน้าที่รับจ้างถ่อเรือนำนักท่องเที่ยวไปชมทุ่งสามร้อยยอด เพื่อการดูแล ชมบึงบัว ศึกษาพืชน้ำหรือศึกษาธรรมชาติอื่นๆในทุ่งสามร้อยยอด โดยได้รับค่าจ้างประมาณ 150 บาท/ครั้ง และใช้เวลาประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ทุ่งสามร้อยยอด ควรมีการจัดการโดยคนในทุ่งสามร้อยยอด

นายธีระพงษ์ ขำสวัสดิ์ หรือ เต้ล นักเรียนจากโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม สมาชิกในกลุ่มเด็กรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด กล่าวว่า ปัจจุบันได้ใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอด ด้วยการใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ภายนอกห้องเรียน เช่น การศึกษาพืชน้ำบางชนิด ได้แก่ แห้วทรงกระเทียมสำหรับขาย ซึ่งมีประโยชน์ต่อการเพิ่มปริมาณออกซิเจนให้กับมนุษย์ การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนก พบว่านกอีโถง มีส่วนในการควบคุมปริมาณแห้วทรงกระเทียมในทุ่งสามร้อยยอดด้วยการกินยอดอ่อนของแห้วทรงกระเทียม

อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ กล่าวเสริมต่อจากนายธีระพงษ์ว่า แห้วทรงกระเทียม แยม อ้อ ฐูปถามิ นอกจากเป็นแหล่งผลิตออกซิเจนแล้ว ยังเป็นระบบพืชบำบัด ซึ่งถือเป็นโรงกรองน้ำธรรมชาติอย่างดีของทุ่งสามร้อยยอด ที่จะช่วยบำบัดน้ำเสียจากแหล่งต่างๆ ให้เป็นน้ำดีก่อนที่จะไหลลงสู่ทะเล และจะช่วยให้กบ เขียด ปู ปลา กุ้ง หอย ที่อาศัยอยู่ในทุ่งสามร้อยยอดดำรงชีวิตอยู่ได้ และการที่ทุ่งสามร้อยยอดมีพืชน้ำหลายชนิด ซึ่งจัดว่ามีความหลากหลายทางชีวภาพสูง หรืออาจกล่าวได้ว่า

ปริมาณและชนิดของพีชน้ำในทุ่งสามร้อยยอด อาจมีที่เดียวในโลกก็ได้ และได้ถามผู้ร่วมอภิปรายทุกคนว่า ในอนาคตอยากเห็นทุ่งสามร้อยยอดเป็นอย่างไร

นายประจวบ บุญเกิด กล่าวสรุปตอนท้ายว่า ในอดีตทุ่งสามร้อยยอดจะมีปลาช่อน ปลาหมอ ปลาดุกจำนวนมาก เวลาฝนตกปลาจะว่ายไปตามช่องทางน้ำ ให้ชาวบ้านได้จับเป็นอาหารและนำไปจำหน่ายได้ แต่ในปัจจุบัน ปลาช่อนยังพอมืออยู่บ้าง ปลาดุก ปลาหมอ มีน้อยลง แต่มีปลานิล ปลาสลิด มาทดแทน ซึ่งอาจเป็นเพราะหลุดออกมาจากบ่อที่ชาวบ้านเลี้ยงไว้ ในอนาคตอยากให้มีฝายกั้นน้ำ เพื่อเก็บกักปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอด ให้มีปริมาณเพียงพอในฤดูแล้ง

ผู้ใหญ่มศักดิ์ มากคล้าย กล่าวสรุปตอนท้ายว่า ทราบใดที่ทุ่งสามร้อยยอดยังคงอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับทุ่งสามร้อยยอด จะยังคงอยู่เพราะถือว่าอยู่ในสายเลือดแล้ว และควรมีการเก็บบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลด้วย และขอฝากผู้วิจัยว่า ช่วยให้ข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบว่า ชาวบ้านในทุ่งสามร้อยยอด ยังมองเห็นว่า ทุ่งสามร้อยยอด มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด การใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอดต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ แต่ขณะนี้ชาวบ้านเห็นว่า อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด บุกรุกที่ของชาวบ้าน ดังนั้น สิ่งแรกที่ต้องดำเนินการคือ ให้อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จัดการเรื่องแนวเขตอุทยานฯ ให้ชัดเจนก่อน โดยมีชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการกับแนวเขต เพื่อให้เกิดความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ต่อจากนั้นเชื่อว่าชาวบ้านจะกลับมาร่วมมือกับอุทยานฯ ในการช่วยกันดูแลรักษาทุ่งสามร้อยยอดต่อไป

นายนิรุทธ์ ท้าวโกษา กล่าวสรุปตอนท้ายว่า ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ได้มีส่วนช่วยในการดูแลทุ่งสามร้อยยอด โดยการถ่ายทอดความรู้ต่างๆเกี่ยวกับทุ่งสามร้อยยอดให้กับเจ้าหน้าที่รุ่นน้อง นักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาและท่องเที่ยวในทุ่งสามร้อยยอด โดยส่วนตัวแล้วมีความคิดเห็นว่า จากการที่ได้ไปศึกษาดูงานพื้นที่ชุ่มน้ำที่ทะเลน้อยพบว่า ชาวบ้านที่ทุ่งสามร้อยยอด มีแนวทางการจัดการได้ดีกว่า โดยเฉพาะการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ที่ทุ่งสามร้อยยอดชาวบ้านจะใช้ตาข่าย ลอบ ชนิดตาห่าง เพื่อจับเฉพาะปลาใหญ่ แต่ที่ทะเลน้อย ชาวบ้านใช้ตาข่ายและลอบ ชนิดตาถี่กว่า ทำให้มีปริมาณปลาน้อยกว่าทุ่งสามร้อยยอด สุดท้ายขอฝากให้ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอดว่า ขอให้ใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอดให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติของทุ่งสามร้อยยอดด้วย

นายธีระพงษ์ ขำสวัสดิ์ กล่าวสรุปตอนท้ายว่า ในฐานะกลุ่มเด็กรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด จะพยายามศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดในด้านต่างๆทั้งพีชน้ำ ปลานก เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับเด็กๆจากโรงเรียนต่างๆที่มีการจัดค่ายอบรมเกี่ยวกับทุ่งสามร้อยยอด

อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ กล่าวสรุปการอภิปรายว่า ปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานที่ยังไม่ชัดเจน จะยังคงเป็นปัญหาต่อไป ถ้ายังไม่มี การปรับให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

นอกจากนี้ ก่อนปิดการอภิปราย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไร่เก่า ซึ่งเป็นผู้เข้ารับการอบรม ได้กล่าวเสริมว่า ปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานแห่งชาติ น่าจะดีขึ้น เนื่องจากขณะนี้กำลังมีการสำรวจปรับแนวเขตกันใหม่ ปัญหาการซื้อตปลา ยังคงมีอยู่ ซึ่งทำให้ปลาตายหรือเป็นหมันได้ ขอฝากให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่สำรวจ ได้เข้มงวดในการตรวจตราด้วย บึงบัวธรรมชาติในทุ่งสามร้อยยอด ขณะนี้เป็นนโยบายของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่จะต้องอนุรักษ์และพัฒนาให้ดีขึ้น เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติในทุ่งสามร้อยยอด ได้มีการเสนอของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อสร้างขยายต่อจากเส้นทางเดิมลงไป ในทุ่งสามร้อยยอดอีก ซึ่งคาดว่าจะได้รับการสนับสนุนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

เวลา 12.00-13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน และในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน ได้ฉายวิดีโอเรื่องเกี่ยวกับ กลุ่มเด็กกรีฑาทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งเคยออกรายการโทรทัศน์ช่อง 3 ในรายการทุ่งแสงตะวัน

เวลา 13.00-14.30 น. เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ด้วยการฉายสไลด์ประกอบการบรรยาย โดย อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ เนื้อหาสาระส่วนใหญ่ได้กล่าวถึง ความสำคัญของระบบนิเวศในทุ่งสามร้อยยอดว่า สิ่งมีชีวิตทุกชนิดในทุ่งสามร้อยยอด มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะพืชน้ำชนิดต่างๆที่เป็นแหล่งผลิตออกซิเจนให้กับมนุษย์ และได้ฉายสไลด์เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างๆที่พบในทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งบางชนิดพบได้ที่เดียวในทุ่งสามร้อยยอดเท่านั้น ได้แก่ นกพงหิมาลัย และบางชนิดเป็นนกอพยพเช่น นกแอ่นทุ่งใหญ่ นกเป็ดลาย เป็นต้น

เวลา 14.30-18.00 น. เป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด เพื่อหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และระบุนหน่วยงาน/องค์กรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการ โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง และเขียนลงในแผนที่ความคิด(Mind Mapping) โดยมีสาระสำคัญของการประชุมพอสรุปปัญหาที่ได้ 9 ปัญหา คือ ปัญหาความยากจนของประชาชนที่อาศัยรอบทุ่งสามร้อยยอด การปล่อยน้ำเสียลงสู่ทุ่งสามร้อยยอด อันเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ปัญหาน้ำท่วมในบางพื้นที่ ปัญหาความแห้งแล้ง ปัญหาน้ำเค็มอันเกิดจากน้ำกักและน้ำทะเลหนุน ปัญหาขยะ ปัญหาการล่านก ปัญหาการเผาทุ่ง และปัญหาการขยายแนวเขตอุทยานฯ ซึ่งในที่ประชุมได้หาสาเหตุของปัญหา รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละปัญหา และได้นำไปเขียนสรุปในรูปของตารางที่ 4-9

เมื่อได้ประชุมระดมสมองเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ให้ผู้เข้ารับการอบรมทำแบบทดสอบวัดความรู้(Post-test) ตอบแบบประเมินผลการอบรม และแบบประเมินหลักสูตรการอบรม และปิดการอบรมเมื่อเวลาประมาณ 18.00 น.

จากการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้ ระยะเวลาการอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะใช้ระยะเวลา 2 วัน คือ วันที่ 3-4 เมษายน 2545 แต่เนื่องจากในวันดังกล่าว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหลายคนติดภารกิจจำเป็น ไม่สามารถเข้าร่วมประชุมครบทั้งสองวันได้ จึงได้เสนอให้ผู้ช่วยบริหารจัดการอบรมให้เหลือเพียง 1 วัน ทำให้ในวันแรกของการอบรมต้องตัดรายการของงานศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอดออกไป ซึ่งไม่มีผลต่อการอบรมมากนักเนื่องจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ทราบถึงลักษณะทั่วไปของทุ่งสามร้อยยอดอยู่แล้ว สำหรับกำหนดการเดิมในวันที่สอง จะเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด โดยจะใช้เทคนิคการฝึกอบรม การระดมสมอง Metaplan Mind Mapping ซึ่งถ้าดำเนินการตามขั้นตอนกำหนดการเดิมจะใช้เวลา 1 วัน แต่ในการอบรมครั้งนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการอบรมทำให้ต้องรวบรัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง แล้วเขียนลงในแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ซึ่งมีผลต่อผู้เข้ารับการอบรมบ้างเนื่องจากกระยะเวลามีจำกัด ทำให้ผลการประชุมอาจจะได้ปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดที่ไม่ครบถ้วนได้

4.3.3 ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อหลักสูตรในส่วนต่างๆคือ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม วิธีการวัดและการประเมินผล ระยะเวลาการประชุม สถานที่ประชุม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรทั้งในหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมากทุกองค์ประกอบ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ระยะเวลาในการอบรม จำนวน 2 วัน มีความเหมาะสมกับการประชุมเชิงปฏิบัติการ แต่ควรมีการกำหนดวันที่ผู้เข้ารับการอบรมมีเวลาด่างมากเพียงพอ และไม่ติดภารกิจในการปฏิบัติงานด้านอื่น โดยเฉพาะบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำหน้าที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกรรมการบริหาร และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีการกิจกรรมมากกว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในหน้าที่อื่น(ตารางที่ 4-10)

ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด วันที่ 3 เมษายน 2545
ณ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
<p>1. ความยากจน</p> <p>1.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร</p> <p>1.2 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองหรือมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ</p> <p>1.3 ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ</p> <p>1.4 พื้นที่ทุ่งมีปริมาณน้อยลง</p> <p>1.5 มีการลักลอบขุดปลาในทุ่ง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในทุ่ง</p>	<p>1.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร</p> <p>1.2 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองหรือมีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ</p> <p>1.3 ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ</p> <p>1.4 พื้นที่ทุ่งมีปริมาณน้อยลง</p> <p>1.5 มีการลักลอบขุดปลาในทุ่ง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณสัตว์น้ำในทุ่ง</p>	<p>1. ส่งเสริมอาชีพดั้งเดิมเพื่อพัฒนาให้ได้ผลผลิตมากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเพิ่มผลผลิตข้าวด้วยการใช้ปุ๋ยชีวภาพจากหอยเชอรี่ซึ่งเป็นสารกำจัดศัตรูของข้าวอีกทางหนึ่งด้วย - จัดหาวัสดุภัณฑ์ สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงวัวเพื่อเพิ่มมูลค่า - เพิ่มผลผลิตจากการทำนาเกลือ ด้วยการลดใช้สารเคมีส่งเสริมให้มีการใช้สารชีวภาพ EM หรือการใช้ยีสแบบธรรมชาติ ซึ่งไม่ใช่สารเคมี <p>2. จัดหาอาชีพเสริมให้กับชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงปลาในน้ำจืด เพื่อนำปลาไปแปรรูปเป็นปลาตากปลา เพื่อเพิ่มมูลค่าของปลา</p> <p>3. จัดหาพันธุ์ปลาน้ำจืด เพื่อเพิ่มปริมาณปลาและชนิดของปลา</p>	<p>- อบต. ทุกแห่ง</p> <p>- ประชาชน</p> <p>- เกษตรตำบล</p> <p>- อบต. ทุกแห่ง</p> <p>- อบต. ทุกแห่ง</p> <p>กรมประมง</p>

ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด, วันที่ 3 เมษายน 2545 ณ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม (ต่อ)

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
<p>1.6 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่มุ่งผลิตเพื่อขายทำให้ต้องลงทุนสูง มีภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้น</p> <p>1.7 สินค้าทางการเกษตรราคาตกต่ำ</p> <p>2. นำเสียด</p> <p>1. นำเสียดจากอาคารบ้านเรือนที่ตั้งอยู่รอบทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>2. นำเสียดจากโรงงานอุตสาหกรรม และฟาร์มหมู ที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>3. มีการทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลลงสู่ทุ่ง</p> <p>4. การปล่อยน้ำเสียจากการทำนา</p> <p>5. การใช้สารเคมีทางการเกษตร</p>	<p>4. องค์การชุมชน เจ้าหน้าที่ทุกคนรวมทั้งประชาชนรอบทุ่ง ช่วยกันสอดส่องดูแล "ไม่ให้มีการลักลอบซื้อตปลาในทุ่งและร่วมสร้างกฎระเบียบของหมู่บ้าน ในการทำประมงในทุ่ง"</p> <p>ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและป้องกันน้ำเสียดด้วยการช่วยกันสอดส่องดูแล "ไม่มีการปล่อยน้ำเสียดลงสู่ทุ่ง โดยขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ฟาร์มหมู นาทุ่ง และประชาชนที่อยู่รอบทุ่ง หากพบเห็นให้แจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และติดตามการทำงานของผู้เกี่ยวข้องให้ดำเนินการแก้ไข โดยใช้หลักการสร้างชุมชนเข้มแข็ง"</p>	<p>- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน</p> <p>- อบต. ทุกแห่ง ประชาชน</p> <p>- อุทยานแห่งชาติ</p> <p>- อบต., กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนทั่วไป</p>	

ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด วันที่ 3 เมษายน 2545 ณ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม (ต่อ)

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
<p>3. น้ำท่วม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ลัดขุมละอุมิประเทศเป็นทุ่ง มีน้ำขังตลอดปี 2. ปริมาณน้ำฝน ที่มีมาก ในบาง ครั้ง 3. ช่องทางระบายน้ำลงสู่ทะเล มี ทางเดียวและแคบ 4. เกิดสภาพคลื่นทรายในบริเวณ ปากคลองเขาแดงก่อนลงสู่ทะเล 5. น้ำทะเลหนุนในช่วงที่มีปริมาณ น้ำในทุ่งมาก 6. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ <p>เดลินีโน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คนไม่พักต้องตามฤดูกาลและ ปริมาณน้ำฝนน้อย 2. การลดลงของป่าต้นน้ำเหนือ เตือนปราบณบุรี 	<p>สาเหตุ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ลัดขุมละอุมิประเทศเป็นทุ่ง มีน้ำขังตลอดปี 2. ปริมาณน้ำฝน ที่มีมาก ในบาง ครั้ง 3. ช่องทางระบายน้ำลงสู่ทะเล มี ทางเดียวและแคบ 4. เกิดสภาพคลื่นทรายในบริเวณ ปากคลองเขาแดงก่อนลงสู่ทะเล 5. น้ำทะเลหนุนในช่วงที่มีปริมาณ น้ำในทุ่งมาก 6. ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ <p>เดลินีโน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คนไม่พักต้องตามฤดูกาลและ ปริมาณน้ำฝนน้อย 2. การลดลงของป่าต้นน้ำเหนือ เตือนปราบณบุรี 	<p>แนวทางแก้ไข</p> <p>ปัญหาน้ำท่วมที่ผ่านมามีสาเหตุหลักในปริมาณมาก เกิด จากการระบายน้ำไม่ทัน ทำให้ชาวบ้านในทุ่งได้รับผล กระทบโดยเฉพาะบริเวณบ้านเกาะไข่ ม.5 ต.ไร่เต่า สาเหตุที่ระบายน้ำไม่ทัน เนื่องจากช่องทางระบายน้ำแคบ ออบต.ไร่เต่า ได้เสนอของบประมาณจาก ออบจ. ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อจัดทำของระบายน้ำที่บ้านเกาะไข่ ม.5 ต.ไร่เต่า เป็นลักษณะฝาย ให้กว้างขึ้นกว่าเดิมและ ช่วยแก้ปัญหาหน้าแห้ง ในฤดูแล้งได้ด้วย</p> <p>สร้างฝายกั้นน้ำบริเวณบ้านเกาะไข่ ม.5 ต.ไร่เต่า</p>	<p>ผู้รับผิดชอบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออบต.ไร่เต่า - ออบจ.ประจวบคีรีขันธ์ <ul style="list-style-type: none"> - ออบต.ไร่เต่า - ออบจ.ประจวบคีรีขันธ์
<p>4. ความแห้งแล้ง</p>			

ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด วันที่ 3 เมษายน 2545 ณ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม (ต่อ)

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
<p>5. น้ำเต็ม</p> <p>6. ขยะ</p>	<p>1. เกิดจากความแห้งแล้งส่งผลให้ปริมาณน้ำในทุ่งมีน้อย ทำให้น้ำเต็มหนองน้ำไปทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>2. นำเต็มที่เกิดจากการทำนาทิ้งที่ปล่อยลงสู่ทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>1. การทิ้งขยะไม่เป็นที่</p> <p>2. ขาดการกำจัดขยะที่ถูกต้อง</p> <p>3. ไม่มีระบบการเก็บรวบรวมขยะ</p> <p>4. ประชาชนขาดความรู้ และจิตสำนึก ในการกำจัดขยะที่ถูกต้อง</p>	<p>1. สร้างฝายกั้นน้ำที่บริเวณบ้านเกาะไผ่ ม.5 ต.ไร่เก่า เพื่อกั้นน้ำเต็มที่จะ หนองจากคลองเขาแดง</p> <p>2. ขอความร่วมมือผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งสุลาค่า "ไม่ปล่อยน้ำทิ้งลงสู่ทุ่ง ควาร์สร้างบ่อเก็บกัก นำเสียบเพื่อบำบัดในที่ดินของตนเอง</p> <p>1. จัดหาถังขยะไปตั้งไว้ ใหญ่ให้ทั่วทุ่ง โดยเฉพาะจุดที่เป็นชุมชน</p> <p>2. จัดทำป้ายรณรงค์ขอความร่วมมือการกำจัดขยะให้ถูกต้อง</p> <p>3. สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียน และกลุ่มเด็กไร้ที่พึ่ง</p> <p>4. ขอความร่วมมือรถเทศบาลตำบลไร่เก่า ช่วยจัดเก็บขยะในทุ่ง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยมี อบต. ไร่เก่าเป็นผู้ประสานงาน</p>	<p>- อบต. ไร่เก่า</p> <p>- อบต. ทุกแห่ง</p> <p>- อบต. ทุกแห่ง</p> <p>- โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม</p> <p>- กลุ่มเด็กไร้ที่พึ่ง</p>

ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด วันที่ 3 เมษายน 2545 ณ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม (ต่อ)

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
<p>7. การล่านก</p>	<p>1. ความสนใจและขาดความรู้ และจิตสำนึก ในการอนุรักษ์นก</p> <p>2. การรู้เท่าไม่ถึงการณ์</p>	<p>1. เจ้าหน้าที่อุทยานหมั่นตรวจ กวดขัน จับกุมผู้กระทำผิดลงโทษเพื่อให้เกิดการเกรงกลัว</p> <p>2. องค์การชุมชน ช่วยกันสอดส่องดูแล ด้งระวัง ทำความเข้าใจกับประชาชนให้ช่วยกันอนุรักษ์นก</p> <p>3. ส่งเสริม สนับสนุนการอนุรักษ์นกของกุ่มเด็กรักทุ่งโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม</p>	<p>- อุทยานแห่งชาติ</p> <p>- อบต. ทุกแห่ง</p> <p>- กลุ่มเด็กรักทุ่ง</p>
<p>8. การเผาทุ่ง</p>	<p>1. การขาดความรู้รับผิดชอบและรู้เท่าไม่ถึงกาลของประชาชนในพื้นที่</p> <p>2. ต้องการกำจัดวัชพืชโดยไม่ทราบสิ่งผลเสียที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมของทุ่งสามร้อยยอด</p>	<p>รมร่งค์ สร้างความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนที่อยู่รอบทุ่ง โดยการ</p> <p>- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบสิ่งผลเสียที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งเมื่อมีโอกาส</p> <p>- ติดป้ายรณรงค์ตามจุดต่างๆ รอบทุ่ง</p>	<p>- อบต. ทุกแห่ง</p>

ตารางที่ 4-9 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด วันที่ 3 เมษายน 2545
ณ โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม (ต่อ)

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข	ผู้รับผิดชอบ
<p>9. แนวเขตอุทยาน</p> <p>1. การประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด ช้อนทับที่ดินของประชาชนที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>2. นโยบายของรัฐที่มุ่งขยายพื้นที่อุทยานโดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด</p>	<p>สาเหตุ</p> <p>1. การประกาศแนวเขตอุทยานแห่งชาติสามร้อยยอด ช้อนทับที่ดินของประชาชนที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>2. นโยบายของรัฐที่มุ่งขยายพื้นที่อุทยานโดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด</p>	<p>แนวทางแก้ไข</p> <p>1. จัดทำแนวเขตอุทยานใหม่ โดยให้ผู้นำชุมชน คำเนิน ผู้ใหญ่บ้าน อุบต. และชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตอุทยานมีส่วนร่วมในการกำหนดเขต</p> <p>2. กระตุ้นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ให้เร่งรัดการกำหนดเขตอุทยานให้เสร็จสิ้นโดยเร็วเพื่อไม่ให้กระทบต่อประชาชนในพื้นที่</p>	<p>ผู้รับผิดชอบ</p> <p>- หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน</p> <p>- คำเนิน ผู้ใหญ่บ้าน และอุบต. ทำหน้าที่ประสานงาน</p>

ตารางที่ 4-10 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตร

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ความเหมาะสม
หน่วยที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของ			
ทุ่งสามร้อยยอด			
1. เนื้อหาการฝึกอบรม			
- คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด	4.11	0.72	เหมาะสม
2. กิจกรรมและวิธีการอบรม			
- ชี้แจงวัตถุประสงค์ และความคาดหวังจาก	4.11	0.79	เหมาะสม
ที่ประชุม			
- การอภิปราย	4.00	0.65	เหมาะสม
- การบรรยายประกอบสไลด์ วิดีโอ	4.00	0.79	เหมาะสม
3. สื่อประกอบการฝึกอบรม			
- เอกสารประกอบการบรรยาย	3.84	0.67	เหมาะสม
- วิดีโอ	3.74	0.55	เหมาะสม
- สไลด์	3.90	0.55	เหมาะสม
4. วิธีการวัดและการประเมินผล			
- แบบทดสอบวัดความรู้	3.90	0.55	เหมาะสม
5. อื่นๆ			
- ระยะเวลาการอบรม 1 วัน	4.05	0.69	เหมาะสม
- สถานที่อบรม	4.21	0.52	เหมาะสม

หมายเหตุ

เกณฑ์การประเมินระดับความเหมาะสม

มากที่สุด	ช่วงคะแนน	5.00 – 4.50
มาก	ช่วงคะแนน	4.49 – 3.50
ปานกลาง	ช่วงคะแนน	3.49 – 2.50
น้อย	ช่วงคะแนน	2.49 – 1.50
น้อยที่สุด	ช่วงคะแนน	1.49 – 1.00

ตารางที่ 4-10 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อหลักสูตร (ต่อ)

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
	\bar{X}	S.D.	ความเหมาะสม
หน่วยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ			
ทุ่งสามร้อยยอด			
1. เนื้อหาการฝึกอบรม			
- การวิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด	4.21	0.77	เหมาะสม
2. วัตถุประสงค์ของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด	4.00	0.46	เหมาะสม
- กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาโดยระบุกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด	4.00	0.56	เหมาะสม
3. กิจกรรมและวิธีการอบรม			
- นำเสนอประเด็นปัญหา สาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาทุ่งสามร้อยยอด โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม	3.95	0.83	เหมาะสม
4. สื่อประกอบการฝึกอบรม			
- การบรรยายประกอบการใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม	4.21	0.41	เหมาะสม
5. วิธีการวัดและการประเมินผล			
- การประเมินผลการประชุม	4.00	0.56	เหมาะสม
6. อื่นๆ			
- ระยะเวลาการอบรม 1 วัน	3.68	0.73	เหมาะสม
- สถานที่อบรม	4.11	0.55	เหมาะสม

4.3.4 ผลการประเมินการจัดการอบรม

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลการจัดการอบรมด้วย เพื่อให้ทราบถึง ความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรมต่างๆ ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร ความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอบรม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากผลการประเมินการจัดการอบรมโดยมีเกณฑ์ที่

ใช้ในการประเมินจากค่าเฉลี่ยแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แยกเป็น 4 ระดับและ 5 ระดับ คือ

ชนิด 4 ระดับ มีค่า	1.00 – 1.49	ควรปรับปรุง
	1.50 – 2.49	พอใช้
	2.50 – 3.49	ดี
	3.50 – 4.00	ดีมาก
ชนิด 5 ระดับ มีค่า	1.00 – 1.49	น้อยที่สุด
	1.50 – 2.49	น้อย
	2.50 – 3.49	ปานกลาง
	3.50 – 4.49	มาก
	4.50 – 5.00	มากที่สุด

พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรม ในระดับมากทุกหัวข้อวิชา/กิจกรรม (ตารางที่ 4-11) ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร อยู่ในระดับดี ทุกหัวข้อวิชา/กิจกรรม (ตารางที่ 4-12) ส่วนความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอบรม พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับมากทุกวัตถุประสงค์ (ตารางที่ 4-13) นอกจากนี้ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นว่า โดยภาพรวมแล้ว การอบรมครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรมในระดับมาก (ตารางที่ 4-14) และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการเชิญชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมครั้งนี้ และควรมีการศึกษาลงไปในระดับพื้นที่ด้วย

ตารางที่ 4-11 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรมต่างๆ

หัวข้อวิชา/กิจกรรม	\bar{X}	S.D.
1. การอภิปราย เรื่อง คุณค่าและความสำคัญของ ทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ	4.16	0.49
2. การบรรยายประกอบสไลด์ เรื่อง คุณค่าและความสำคัญ ของทุ่งสามร้อยยอด	3.95	0.69
3. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา และการกำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดโดยใช้เทคนิคการ ฝึกรวมอย่างมีส่วนร่วม	4.00	0.73

หมายเหตุ เกณฑ์การประเมินมี 5 ระดับ

ตารางที่ 4-12 ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร

หัวข้อวิชา/กิจกรรม	\bar{X}	S.D.
1. การอธิบาย เรื่อง คุณค่าและความสำคัญของ ทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ	3.47	0.50
2. การบรรยายประกอบสไลด์ เรื่อง คุณค่าและความสำคัญ ของทุ่งสามร้อยยอด	3.05	0.51
3. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา และการกำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด โดยใช้เทคนิคการ ฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม	3.21	0.69

หมายเหตุ เกณฑ์การประเมินมี 4 ระดับ

ตารางที่ 4-13 ความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุม

หัวข้อวิชา/กิจกรรม	\bar{X}	S.D.
1. สามารถอธิบายถึง คุณค่าและความสำคัญของ ทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศได้	4.21	0.52
2. สามารถวิเคราะห์และระบุปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้	4.11	0.45
3. สามารถระบุสาเหตุของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้	3.89	0.55
4. กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาโดยสามารถระบุกิจกรรม /โครงการในการจัดการทุ่งสามร้อยยอดได้	3.89	0.72

หมายเหตุ เกณฑ์การประเมินมี 5 ระดับ

ตารางที่ 4-14 ความคิดเห็นในภาพรวมของการอบรมที่มีประโยชน์ต่อบุคลากรองค์การบริหาร
ส่วนตำบล

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D.
โดยทั่วไปแล้วการอบรมครั้งนี้มีประโยชน์ต่อบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมากน้อยเพียงใด	4.16	0.49

หมายเหตุ เกณฑ์การประเมินมี 5 ระดับ

4.4 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

เมื่อได้นำหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ไปทดลองใช้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด และให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้ารับการอบรมทำการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในด้านต่างๆ ได้แก่ เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม วิธีการวัดและประเมินผล สำหรับสภาพปัญหาและความจำเป็นในการอบรม วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ได้ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งได้มีการประเมินและปรับปรุงแล้วก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และไม่มีเปลี่ยนแปลงหลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ผลการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาการฝึกอบรม พบว่า เนื้อหาการฝึกอบรมทั้ง 2 หน่วยการอบรม มีความเหมาะสมในระดับมาก และผลการทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อสิ้นสุดการอบรม พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้เพิ่มขึ้น ดังนั้นเนื้อหาการฝึกอบรมทั้ง 2 หน่วยการอบรม จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง หลังจากที่ได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้

ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมและวิธีการอบรม พบว่ากิจกรรมและวิธีการอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากทั้ง 2 หน่วยการอบรม ซึ่งในหน่วยที่ 1 เป็นการอภิปรายร่วมกับการบรรยายประกอบสไลด์ และในหน่วยที่ 2 เป็นการระดมสมองเพื่อหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาทุ่งสามร้อยยอด ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุม มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันร่วมกับคณะวิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะให้มีการศึกษาในระดับพื้นที่ด้วย ดังนั้น ในกิจกรรมและวิธีการอบรม ในหน่วยที่ 1 จะมีกิจกรรมการบรรยายประกอบการศึกษาดูงาน และนำผลการศึกษาดูงานมาสรุปอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรเดิมที่ได้พัฒนาขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้ และหน่วยที่ 2 เนื่องจากการอบรมครั้งนี้ ผู้เข้ารับการอบรมติดภารกิจหลายคน ทำให้ต้องร่นระยะเวลาการอบรมเหลือเพียง 1 วัน มีผลให้การใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม ไม่เต็มรูปแบบ และเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้รับประโยชน์จากการอบรมมากขึ้น จึงควรมีการใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง Metaplan และ Mind Mapping ประกอบกันตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตรเดิมก่อนนำไปทดลองใช้

ผลการประเมินความเหมาะสมของสื่อประกอบการอบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากทั้ง 2 หน่วยการอบรม และให้เพิ่มการศึกษาดูงานด้วย

ดังนั้น สื่อประกอบการอบรม จึงมีการศึกษาดูงานในพื้นที่ร่วมด้วย ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรเดิมที่ได้พัฒนาไว้แล้ว

ผลการประเมินความเหมาะสมของการวัดและการประเมินผล บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2 หน่วยการอบรม จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังการทดลองใช้ แต่ควรให้เวลาในการตอบแบบประเมินให้เพียงพอ เนื่องจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความถนัดในการอ่านเขียนแตกต่างกัน

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรในด้านอื่น ได้แก่ ระยะเวลาการอบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรเป็น 2 วัน โดยในวันแรกเป็นการให้ความรู้พื้นฐานก่อนที่จะมีการศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา ในวันที่สอง ส่วนสถานที่อบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สำหรับรายละเอียดหลักสูตรที่ได้ทำการปรับปรุงหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว ได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก

บทที่ 5

การอภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แบ่งการอภิปรายเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

- 5.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร
- 5.2 การสร้างหลักสูตร
- 5.3 การทดลองใช้หลักสูตร
- 5.4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

5.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

5.1.1 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมพบว่า ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล นอกเหนือจากอายุ เพศ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส การมีกรรมสิทธิ์ที่ดินและการมีภูมิลำเนาในทุ่งสามร้อยยอดแล้ว ยังพบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมี 2 ประเภท ได้แก่ ข้าราชการประจำ คือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นที่เข้ามารับราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลละ 1 คน และในอนาคตอาจมีการโยกย้ายไปรับราชการที่อื่น ส่วนอีกประเภทคือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่มาจากคัดเลือกตั้งของประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน จากการสอบถามส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น และบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองประเภท ได้ทำหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในตำแหน่งที่แตกต่างกัน แบ่งได้เป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อีก 2 คน โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เลขานุการกรรมการบริหาร ส่วนอีกฝ่ายคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทั้งสองฝ่าย จะมีการประสานการทำงานโดย ฝ่ายบริหาร จะเป็นผู้จัดทำร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

เพื่อพิจารณาร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และในการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลกลุ่มดังกล่าวซึ่งถือเป็นแกนนำของชุมชนในท้องถิ่น ที่ต้องมีการพัฒนาศักยภาพและให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดของกรมป่าไม้ ที่ต้องการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับทุ่งสามร้อยยอด โดยเน้นที่แกนนำชุมชนในท้องถิ่นก่อน (กรมป่าไม้, 2538: 24) ประกอบกับระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.0 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 29.8 และปริญญาตรี ร้อยละ 21.3 ทำให้มีผลต่อการเรียนรู้การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอถึงร้อยละ 93.7 และความแตกต่างในเรื่องความเป็นคนในท้องถิ่น และต่างถิ่นที่ต้องเข้ามาทำงานร่วมกัน ทำให้มีความเข้าใจธรรมชาติของทุ่งสามร้อยยอดและปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้การฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการฝึกอบรม ที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของบุคคลและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคคลในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น (อลิศรา ชูชาติ, 2538: 15) และสอดคล้องกับการสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ต้องการให้มีการอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอด เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด นอกจากนี้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ ต้องการได้รับความรู้ในเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการที่มีการแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการให้ความรู้ของวิทยากรในเรื่องที่จะมีการกำหนดแนวทางการจัดการ ส่วนที่สอง เป็นการปฏิบัติการของผู้เข้ารับการอบรมที่จะหาวิธีให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหานั้น

5.1.2 การทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด พบว่า ข้อที่มีผลรวมการตอบผิดและไม่ทราบรวมกันมากที่สุดถึงร้อยละ 70.2 คือ ข้อที่ 11 ดินในทุ่งสามร้อยยอดมีความเค็มมากขึ้นเพราะมีน้ำทะเลหนุนเข้ามาในทุ่งๆ ในช่วงฤดูแล้งเท่านั้น ซึ่งไม่สัมพันธ์กับข้อที่ 10 การเลี้ยงกุ้ง

มูลค่าในทุ่งสามร้อยยอดเป็นสาเหตุที่ทำให้ดินในทุ่งฯมีความเค็มมากขึ้น ซึ่งร้อยละ 68.1 ตอบได้ถูกต้อง ที่เป็นเช่นนี้เป็นผลมาจากความสามารถในการอ่านเขียนที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในข้อที่ 11 หากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลอ่านข้อคำถามอย่างผิวเผิน ไม่วิเคราะห์ก่อน จะทำให้ตอบผิดได้ แต่อย่างไรก็ตามข้อคำถามที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลตอบได้ถูกต้องมากที่สุดถึงร้อยละ 76.6 คือข้อที่ 5 ทุ่งสามร้อยยอดมีความสำคัญระดับโลกในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ และข้อที่ 15 ปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอดลดลง ทำให้ปริมาณปลาในทุ่งฯลดลงไปด้วย ซึ่งทั้งสองข้อนี้ บุคคลทั่วไปส่วนใหญ่ที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอดจะทราบว่า ทุ่งสามร้อยยอดมีคุณค่าและความสำคัญต่อการเป็นที่อยู่อาศัยของนกน้ำและที่อยู่อาศัยของปลาที่ในอดีตเคยชุกชุมมากกว่านี้ แต่หากมองในภาพรวมแล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ในระดับปานกลาง โดยเฉลี่ยจะมีการตอบผิดและไม่ทราบรวมกันร้อยละ 46.8 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมป่าไม้ ที่พบว่า ประชาชนมีการบุกรุกพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด เพื่อทำนา กุ้ง ลานก เสาทุ่งในฤดูแล้ง ปล่อยน้ำเสียลงสู่ทุ่งสามร้อยยอด เพราะไม่เห็นถึงคุณค่าของทุ่งสามร้อยยอด ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความชำนาญในเรื่อง การจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งถือเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย (กรมป่าไม้, 2538: 23-24) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องให้ความรู้แก่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดด้วย

5.1.3 ผลการวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวก มีค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติ (\bar{X} = 3.57-4.32) มีเพียงข้อเดียวที่มีทัศนคติในทางลบ คือ ทุ่งสามร้อยยอดส่วนใหญ่เป็นที่ดินของประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดเขตเลี้ยงกึ่งมูลค่า ที่เป็นเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากประชาชนในพื้นที่กำลังมีปัญหาในเรื่องการขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล หลายรายมีอาชีพในการเลี้ยงกึ่งมูลค่าในพื้นที่รอบทุ่งสามร้อยยอด อย่างไรก็ตามเมื่อมองในภาพรวมแล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด และจะมีผลดีต่อการวิจัยครั้งนี้ที่ไม่ต้องมีการปรับทัศนคติของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เพียงแต่ขาดความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอดเท่านั้น

5.1.4 ผลการวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด พบว่า ในภาพรวมบุคลากรองค์การ

บริหารส่วนตำบล เห็นด้วยกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอด แนวทางการอนุรักษ์ และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ($\bar{X} = 3.81-4.30$) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 มาตรา 67(7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จะเห็นด้วยกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด แต่ก็ยังไม่เคยมีการดำเนินการประชุมวางแผนกำหนดแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอดร่วมกัน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีโอกาสวางแผนกำหนดแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอดในขั้นตอนของการทดลองใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่ในด้านการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2 การสร้างหลักสูตร

การสร้างหลักสูตร แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร การประเมินโครงร่างหลักสูตร และการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ (2536: 124-129) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

5.2.1 การสร้างโครงร่างหลักสูตร กำหนดให้หลักสูตรมีองค์ประกอบดังนี้คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และหน่วยการอบรม 2 หน่วย ซึ่งในแต่ละหน่วยการอบรม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลา สถานที่อบรม วิธีการวัดและการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ อภิปรายได้ดังนี้

5.2.1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็น ได้จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากการสอบถามข้อมูลจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งพบว่า มีสภาพปัญหาที่ตรงกัน และปัญหาส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการแก้ไข จึงจำเป็นต้องมีการจัดการอบรมให้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด

5.2.1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็น โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรม

การมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสม สำหรับนำไปใช้ในการอบรมเพื่อแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด

5.2.1.3 หน่วยการอบรม ได้จัดให้มีหน่วยการอบรม 2 หน่วย คือ หน่วยที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด หน่วยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้จากการสอบถาม และในแต่ละหน่วยการอบรม ประกอบด้วย

5.2.1.3.1 สภาพปัญหาและความจำเป็น พิจารณาจากการสอบถาม ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบล และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5.2.1.3.2 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พิจารณาจากสภาพปัญหา และความจำเป็นในแต่ละหน่วยการอบรม และความคาดหวังว่า เมื่อได้ดำเนินการอบรมแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่เสนอไว้ โดยอาศัยการฝึกอบรมแบบ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่ต้องมีการให้ความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

5.2.1.3.3 เนื้อหาการฝึกอบรม เนื้อหาที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วย การอบรมได้กำหนดตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คณะวิทยากรและผู้ร่วมอภิปราย

5.2.1.3.4 กิจกรรมและวิธีการอบรม กำหนดวิธีการอบรมตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม และตามความต้องการที่ได้จากการสอบถามบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบไปด้วย การบรรยาย การอภิปราย การศึกษาดูงาน และการ ระดมสมอง

5.2.1.3.5 สื่อประกอบการอบรม กำหนดตามเนื้อหาการอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม และตามความต้องการที่ได้จากการสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วน ตำบล ซึ่งประกอบด้วย เอกสารประกอบการบรรยาย สไลด์ วิดีโอ ของจริงหรือธรรมชาติ และแผ่น ใส

5.2.1.3.6 ระยะเวลา กำหนดตามความต้องการของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้จากการสอบถาม ส่วนใหญ่คือ 2 วัน และเป็นวันทำการวันจันทร์-ศุกร์ และกำหนดตามระยะเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับการฝึกอบรมแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่ต้องม ีเวลาเพียงพอในการให้ความรู้ก่อนการปฏิบัติ

5.2.1.3.7 สถานที่อบรม ใช้ที่โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม ซึ่ง กำหนดตามระยะทางที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละตำบลจะเดินทางมาเข้ารับ การอบรมได้สะดวก และมีห้องประชุม เครื่องโสตทัศนูปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม

ซึ่งไม่สอดคล้องกับการสอบถามความต้องการของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ที่ต้องการใช้สถานที่อบรม ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ส่วนสาเหตุที่ไม่ใช้สถานที่อบรมที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เพราะกำลังมีความขัดแย้งกับชาวบ้านในเรื่องแนวเขตของอุทยาน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่องานวิจัยได้

5.2.1.3.8 วิธีการวัดและการประเมินผล โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ และเป็นแบบทดสอบวัดความรู้คนละชุดกับแบบทดสอบวัดความรู้เพื่อนำไปสร้างหลักสูตร โดยเนื้อหาของแบบทดสอบนั้นในเรื่องคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด นอกจากนี้ยังมีการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เข้ารับการอบรม และประเมินผลการจัดการอบรมที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับ ความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร และระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการอบรม

5.2.2 การประเมินโครงสร้างหลักสูตร เมื่อสร้างโครงสร้างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำเป็นต้องมีการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีส่วนน้อยที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ

5.2.3 การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร เป็นการนำผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร ที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และข้อเสนอแนะ นำมาปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตรให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ โดยมีการปรับปรุงการเขียนสภาพปัญหาและความจำเป็น ในหน่วยที่ 1 และ 2 ให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสอบถามปัญหา และความต้องการในการฝึกอบรม การทดสอบวัดความรู้ ทัศนคติ และความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ ได้มีการปรับปรุงการเขียนกิจกรรมและวิธีการอบรม ในหน่วยที่ 2 ให้ละเอียดมากขึ้น โดยเฉพาะวิธีการใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมแบบ Metaplan และ Mind Mapping เพื่อให้ทีมวิทยากรสามารถดำเนินการตามขั้นตอนได้ถูกต้อง เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น

5.3 การทดลองใช้หลักสูตร

เมื่อได้มีการปรับปรุง โครงร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 35 คน ในระหว่างวันที่ 3-4 เมษายน 2545 ณ ห้องประชุม โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม ซึ่งพบปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง คือ ในช่วงวันดังกล่าว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลหลายคน มีความจำเป็นต้องไปปฏิบัติภารกิจอื่น จึงมีผู้เข้ารับการอบรมเพียง 19 คน และได้เสนอให้ผู้วิจัย รวบรัดการอบรมจาก 2 วัน ให้เหลือ 1 วัน โดยตัดการศึกษาคุณงานทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะทราบถึงสภาพของทุ่งสามร้อยยอดแล้ว และให้นำเนื้อหาการอบรมในวันที่สอง ซึ่งเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด มาต่อจากการอบรมวันแรก และปัญหาที่พบอีกอย่างคือ การใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมที่ได้เตรียมไว้ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบเนื่องจากเวลาจำกัด แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะพบปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้าง การอบรมก็ได้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ของการจัดการอบรม สามารถอภิปรายได้ดังนี้

5.3.1 ผลการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม พบว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวัง และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ส่วนปัจจัยที่มีผลทำให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เพิ่มขึ้น เพราะ วิทยากรผู้ให้ความรู้ คือ อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ อาจารย์จากโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดเป็นอย่างดี และได้ใช้ทุ่งสามร้อยยอดเป็นห้องเรียนตามธรรมชาติสำหรับสอนนักเรียน โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคมมาโดยตลอด สามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับผู้เข้ารับการอบรมได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการจัดการอบรม ความคิดเห็นที่มีต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากรว่ามีความสามารถในระดับดีทุกหัวข้อวิชา และจากการเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม ถึงแม้ว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความรู้เพิ่มขึ้น แต่การกระจายของข้อมูลผลการทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการอบรม มีค่าการกระจายมาก (S.D. = 1.76 และ 1.39) แสดงให้เห็นว่าบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับความรู้ที่แตกต่างกันมากด้วย โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ ในเรื่องของพื้นฐานการศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลต่อความสามารถในการทำแบบทดสอบ

5.3.2 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการอบรม คือ เพื่อทดลองใช้หลักสูตรในการวิจัยเรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพื่อให้เกิดความร่วมมือของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด และเป็นไปตามความคาดหวังจากที่ประชุมที่ได้แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งสามารถนำผลการประชุมไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตำบลได้ และในบางปัญหากำลังจะมีการดำเนินการแก้ไข ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วม ความแห้งแล้ง และน้ำเค็มรุกเข้ามาในทุ่งสามร้อยยอด ที่ประชุมได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยการสร้างช่องระบายน้ำในลักษณะฝายให้กว้างขึ้นกว่าเดิมที่มีอยู่ เมื่อน้ำท่วมจะระบายน้ำได้ทันเวลา ช่วงฤดูแล้งจะสามารถปิดกั้นเก็บกักน้ำไว้ใช้ และช่วยป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในทุ่งสามร้อยยอดด้วย และผลดีที่ได้จากการอบรมครั้งนี้คือ บรรยากาศในการอบรมที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่มีการประชุมในเรื่องนี้ด้วยกัน และถือเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ และในอนาคตคาดว่าจะเกิดความร่วมมือในองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด ที่จะช่วยกันคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทุ่งสามร้อยยอดให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอดที่ได้จากการประชุมด้วย

5.3.3 ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการอบรม ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม วิธีการวัดและการประเมินผล ระยะเวลา และสถานที่ประชุม มีความเหมาะสมในระดับมากทุกองค์ประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และแสดงว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นเป็นที่ยอมรับของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล และในส่วนของระยะเวลาการอบรม แม้ว่าการทดลองใช้หลักสูตรในครั้งนี้ จะใช้เวลาเพียง 1 วัน แต่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลได้เสนอให้ใช้เวลา 2 วันตามโครงสร้างหลักสูตรเดิม เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระที่ครบถ้วน และควรมีการศึกษาดูงานร่วมด้วย และพิจารณาวันเวลาที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีเวลาว่างให้พร้อมกัน

5.3.4 ผลการประเมินการจัดการอบรม ถึงแม้ว่าจะเป็นทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม แต่เป็นลักษณะของการจัดการฝึกอบรม ที่เหมือนกับการฝึกอบรมทั่วไปที่ต้องมีการประเมินผลการจัดอบรมด้วย เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรมต่างๆ ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร ความคิดเห็นต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอบรม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่ง

สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรได้ และจากผลการประเมินการจัดอบรม จะเห็นว่า การอภิปรายเรื่องคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อการอภิปรายในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) ซึ่งจะสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร ในระดับดี ($\bar{X} = 3.47$) และยังสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุมที่สามารถอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศได้ ($\bar{X} = 4.21$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการจัดการอบรมแต่ละครั้งนั้น ควรมีการพิจารณาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในหัวข้อการอบรมด้วย

5.4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อได้นำไปทดลองใช้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว จากการประเมินผลในด้านต่างๆ พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เพิ่มขึ้น ผลการประเมินความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากทุกองค์ประกอบ และการประเมินผลการจัดการอบรมในภาพรวม พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับประโยชน์จากการอบรมครั้งนี้ในระดับมาก และจากการประเมินผลในด้านต่างๆ ที่กล่าวมาและข้อเสนอแนะ ได้นำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้ง เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการอบรมบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ชุ่มน้ำอื่นได้

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แบ่งการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร การสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร โดยมีสรุปผลการวิจัย ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ใน 7 ตำบล คือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ประกอบด้วย ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศาลาลัย ตำบลศิลาลอย ตำบลไร่เก่า ตำบลไร่ใหม่ อำเภอกุยบุรี ประกอบด้วย ตำบลคอนยายหนู และตำบลสามกระชาย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเครื่องมือนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร ผลจากแบบสอบถามสรุปได้ดังนี้

6.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 30-39 ปี ประกอบอาชีพการเกษตร การศึกษาระดับประถมศึกษา ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนในพื้นที่ และไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินในทุ่งสามร้อยยอด

6.1.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดกับหน่วยงานในพื้นที่ ไม่เคยเสนอโครงการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอ และควรมีการจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด และมีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอดเพราะขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด และเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน ส่วนรูปแบบการฝึกอบรมที่น่าสนใจคือ การศึกษาดูงาน สื่อ

ประกอบการฝึกอบรมที่เหมาะสมคือ ของจริง ธรรมชาติ จำนวนวันที่ใช้ในการฝึกอบรม 2 วัน วันที่สะดวกเข้ารับการอบรมเป็นวันทำการวันจันทร์-ศุกร์ สถานที่ฝึกอบรมที่สะดวกคือที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ความรู้ที่ต้องการได้รับในการอบรมคือเรื่อง แนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และระบบนิเวศทุ่งสามร้อยยอด

6.1.1.3 การทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดและปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ในระดับปานกลาง โดยเฉลี่ยจะมีการตอบผิดและไม่ทราบรวมกัน ร้อยละ 46.8

6.1.1.4 การวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดใน 6 ด้าน คือ การขยายแนวเขตอุทยานฯ การสร้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติ การสร้างประตูระบายน้ำ การกำหนดเขตเลี้ยงกึ่งกลาดำ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเรื่องอื่นๆบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อแนวทางการอนุรักษ์ทั้ง 6 ด้าน

6.1.1.5 การวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอดใน 3 ด้าน คือ การใช้ประโยชน์แนวทางการอนุรักษ์ และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในทางบวกทั้ง 3 ด้าน

6.1.2 การสร้างหลักสูตร

6.1.2.1 การสร้างโครงสร้างหลักสูตร โดยพิจารณาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทดสอบวัดความรู้ การวัดทัศนคติ ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและความต้องการในการฝึกอบรม โดยใช้ชื่อหลักสูตรว่า หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

6.1.2.1.1 สภาพปัญหาและความจำเป็น

6.1.2.1.2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

6.1.2.1.3 หน่วยการอบรม มี 2 หน่วยการอบรมคือ หน่วยที่ 1 เรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด หน่วยที่ 2 เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด และในแต่ละหน่วยการอบรม ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็น วัตถุประสงค์เชิง

พฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการอบรม สื่อประกอบการอบรม ระยะเวลา สถานที่
อบรม วิธีการวัดและการประเมินผล

6.1.2.2 การประเมินโครงร่างหลักสูตร เป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงร่างหลักสูตร
ซึ่งผลการประเมินส่วนใหญ่ มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันในแต่ละองค์
ประกอบ

6.1.2.3 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร นำผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร
และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาแก้ไขปรับปรุง โครงสร้างหลักสูตรให้สมบูรณ์ก่อนนำไป
ทดลองใช้ ซึ่งมีองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร ประกอบด้วย

- (1) สภาพปัญหาและความจำเป็น
- (2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- (3) หน่วยการอบรม มี 2 หน่วยการอบรมคือ หน่วยที่ 1 เรื่อง คุณ
ค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด หน่วยที่ 2 เรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อย
ยอด และในแต่ละหน่วยการอบรม ประกอบด้วย
 - (3.1) สภาพปัญหาและความจำเป็น
 - (3.2) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - (3.3) เนื้อหาการฝึกอบรม
 - (3.4) กิจกรรมและวิธีการอบรม
 - (3.5) สื่อประกอบการอบรม
 - (3.6) ระยะเวลา
 - (3.7) สถานที่อบรม
 - (3.8) วิธีการวัดและการประเมินผล

6.1.3 การทดลองใช้หลักสูตร

6.1.3.1 การทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนและ
หลังการฝึกอบรม พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05

6.1.3.2 การประเมินความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มี
ต่อหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรทั้งในหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 มีความเหมาะสมใน
ระดับมากทุกองค์ประกอบ

6.1.3.3 การประเมินผลการจัดการอบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา/กิจกรรมในระดับมาก มีความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากรในระดับดี และมีความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอบรมในระดับมาก

6.1.3.4 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ทำให้ทราบถึงปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหของทุ่งสามร้อยยอดที่ได้จากการประชุมระดมสมองของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสามารถนำผลการประชุมไปใช้ในการวางแผนพัฒนาตำบลได้

6.1.4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

จากการทดลองใช้หลักสูตร ได้นำผลการทดสอบวัดความรู้ การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร การประเมินผลการจัดการอบรม และข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์มากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอบรมบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งอื่นได้

6.2 ปัญหาอุปสรรคในการวิจัย

6.2.1 พื้นที่ศึกษา คือ ทุ่งสามร้อยยอด กลุ่มผู้นำชุมชนและชาวบ้าน กำลังได้รับผลกระทบในเรื่อง การขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และปัญหาความไม่เข้าใจในเรื่องของการประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำตามอนุสัญญา رامซาร์ ทำให้การได้มาซึ่งข้อมูลต่างๆ ไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลบางท่าน ไม่เต็มใจที่จะให้ข้อมูล และคิดว่าการศึกษาครั้งนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอนุสัญญา رامซาร์ ซึ่งอาจมีผลกระทบกับการดำรงชีวิตของประชาชนที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอด

6.2.2 กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษา คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ค่อนข้างมีภารกิจมาก ทำให้เข้ารับการอบรมไม่ได้ตามเป้าหมาย

6.2.3 บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสามารถในการอ่าน เขียน ไม่เท่ากัน ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทำให้มีผลต่อการตอบแบบสอบถามและแบบประเมินต่างๆ

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 ควรมีการติดตามศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร ในการวิจัยประเมินผลหลักสูตร ซึ่งอาจจะใช้การประเมินผลในลักษณะของการประชุมเวทีประชาคม หรือการใช้แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลว่าได้นำผลจากการอบรมไปใช้ในการวางแผนการจัดการทุ่งสามร้อยยอดหรือไม่

6.3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดในลักษณะของ PAR (Participatory action research) โดยให้สถาบันการศึกษาที่เป็นกลาง เป็นแกนนำร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่รอบทุ่งสามร้อยยอด เข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดที่ต่อเนื่อง และเกิดการยอมรับของประชาชนในพื้นที่มากกว่าหน่วยงานอื่นที่จะเข้าไปดำเนินการทำวิจัย

6.3.3 จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดของทุ่งสามร้อยยอดคือ การขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่ซ้อนทับที่ดินของประชาชน ดังนั้น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ควรร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล เร่งแก้ไขปัญหาร่องแนวเขตอุทยานฯ ให้เรียบร้อยก่อน ซึ่งอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดอาจต้องยอมสูญเสียพื้นที่บางส่วนไป เพื่อแลกกับความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ ถึงแม้ว่าพื้นที่อุทยานฯ ต้องลดลง แต่จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างกันได้ และจะเป็นผลดีต่อการสร้างความร่วมมือในการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทุ่งสามร้อยยอดให้คงอยู่ตลอดไป

6.3.4 ปัญหาความไม่เข้าใจในเรื่องของการประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำตามอนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Site) ซึ่งอาจจะเป็นความปรารถนาดีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ประชาชนในพื้นที่ไม่ยอมรับ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรใช้วิธีการตามข้อเสนอแนะในข้อที่ 2 เป็นแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอด และอาจจะทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด

6.3.5 บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ค่อนข้างมีภารกิจมาก ดังนั้น ในการจัดการอบรม อาจไม่จำเป็นต้องจัดการอบรมที่ต่อเนื่องกัน 2 วัน สามารถเว้นวันและจัดเป็นช่วงเวลา เพื่อไม่ให้กระทบกับภารกิจของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีการประสานงานหาช่วงเวลาที่เหมาะสมให้ตรงกันมากที่สุด

6.3.6 ในกรณีที่บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสามารถในการอ่าน เขียนที่แตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อการประเมินในด้านต่างๆ จึงควรใช้วิธีการประเมินผลที่มีการอ่าน เขียนให้น้อยลง โดยใช้เทคนิคการประเมินผลอื่นแทน ได้แก่ เทคนิคการใช้แผนภูมิ (Graph) เทคนิคการใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) และเทคนิคการใช้วิธีการล้อมวงคุย (รายละเอียดในภาคผนวก ฉ)

6.3.7 สำหรับผู้ที่ให้นำหลักสูตรนี้ไปใช้ในการอบรมกับพื้นที่ชุ่มน้ำอื่น ควรพิจารณาในเรื่องของภารกิจและความสามารถในการอ่านเขียนของกลุ่มเป้าหมาย ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดการอบรม เทคนิคการประเมินผล และควรมีวิทยากรในท้องถิ่นร่วมด้วย

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. กองราชการส่วนตำบล. (2542). กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล (รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2542). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาการศึกษา ดินแดน กรมการปกครอง.
- กรมป่าไม้. (2537). รายงานฉบับร่าง แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2 เล่ม (เล่มข้อมูลพื้นฐานและเล่มแผนแม่บทการจัดการ). สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.
- กรมป่าไม้. (2538). ทุ่งสามร้อยยอด. ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้.
- กนกวรรณ รัปพรดี. (2542). ระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ : กรณีศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการสารสนเทศสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ. ปรินญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กฤษณีย์ อุทุมพร. (2541). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2538 ระบบทวิภาคี. ปรินญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2539). รายงานฉบับสุดท้าย เล่มที่ 1 รายงานหลัก และเล่มที่ 2 รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาและวางแผนการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ บริเวณเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด. เสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
- จกกลณี ชุตินาเทวินทร์. (2542). การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด.
- ฉลอง มาปรีดา. (2538). เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไอ.เอส.พรินติ้ง เฮ้าส์.

- ฐิระ ประवालพฤษย์. (2538). การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2529). การพัฒนาหลักสูตร จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: หจก.อักษรบัณฑิต.
- ธีระพล อรุณะกสิกร และคนอื่นๆ. (2543). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- นิภา ทองไทย. (2525). การพัฒนาหลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียน สำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบท. ปรินญาการศึกษาคุชฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2540). กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: งานส่งเสริมการผลิตตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- น้อย ศิริโชติ. (2524). เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2534). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์.
- ประคอง วรรณสูตร. (2535). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวใจ สุวรรณ. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ม.ป.ป. ม.ป.ท. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). แนวการศึกษา ชดววิชา การพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธี การสอน หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: โรงพิมพ์ มสธ.
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. (2542). อัดสำเนา.
- วิจิตร อวະกุล. (2537). การฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2534). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ สำหรับครูประถมศึกษา. ปรินญาการศึกษาคุชฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชัย คิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2527). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

- วิไลวรรณ โภยแก้วพริ้ง.(2538). การศึกษาประสิทธิภาพกระบวนการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท สำหรับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีโสภณ มีเจริญ. รวมหัวกันคิด. ม.ป.ป.ม.ป.ท.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- สมบูรณ์ ดันยะ. (2524). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างผู้มีสมรรถภาพด้านการสอนของครูประจำการระดับประถมศึกษา. ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2527). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- สาคร พุทธปวน. (2534). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันการใช้จ่ายและยาเสพติดสำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2540). รายงานการสัมมนาเรื่อง สถานภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.(2541). รายงานการประชุมหารือสถานการณ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. (2544). ทำความเข้าใจกับอนุสัญญารามซาร์. กลุ่มงานทรัพยากรชีวภาพ กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. แผ่นพับ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานรัฐมนตรี. (2540). สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544. กรุงเทพมหานคร: หจก. เม็ดทรายพริ้นติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานรัฐมนตรี. (2543). รายงานผลการระดมความคิดกรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9. กรุงเทพมหานคร.

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี. (2544). เอกสารประกอบการอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โครงการพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการกลุ่มในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในชุมชน. อัดสำเนา.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอพนัสนิคม. เอกสารประกอบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน. อัดสำเนา.
- สำออง ปลื้มเจริญ. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกษตรกร เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อลิศรา ชูชาติ. (2538). เทคนิคการศึกษาเพื่อพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
- Arnold , and et all . (1991). Education for change . Toronto : Between the Lines Cammpany and Marshall Institute for Education and Action.
- Melchior,Siri. (1990). Tools for community Participation : A manual for Training Trainers in Participatory technigues . Newyork. PROWWESS/UNDP.

แบบสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตร ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แบบสอบถามชุดนี้มี 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีต่อคุณค่า ความสำคัญและสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด

ตอนที่ 3 แบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1 แบบวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อ แนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด

3.2 แบบวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด

ตอนที่ 4 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง

() 1. ปลัด อบต.

() 5. เลขานุการสภา อบต.

() 2. ประธานสภา อบต.

() 6. กรรมการบริหาร อบต.

() 3. ประธานกรรมการบริหาร อบต.

() 7. สมาชิกสภา อบต.

() 4. รองประธานสภา อบต.

เป็นสมาชิก อบต. หมู่ที่.....บ้าน..... ตำบล.....อำเภอ.....

หรือเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล.....อำเภอ.....

และนอกเหนือจากตำแหน่งใน อบต.แล้วท่านยังมีตำแหน่งเป็น.....

2. อายุ.....ปี เพศ () ชาย () หญิง

3. การศึกษาสูงสุด.....สาขา.....
4. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....
5. สถานภาพสมรส () 1. โสด () 2. สมรส () 3. หม้าย/หย่า/แยก
6. ท่านมีกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่ในทุ่งสามร้อยยอดหรือไม่ () มี () ไม่มี
ถ้ามี มีจำนวน.....ไร่
ประเภทของกรรมสิทธิ์ที่ดิน () โฉนด () นส.3 () อื่นๆ ระบุ.....
การใช้ประโยชน์ที่ดิน
() ทำนา
() เลี้ยงปลา
() เลี้ยงกุ้ง
() อื่นๆ ระบุ.....
7. ภูมิลำเนาเดิม (เกิดที่นี่หรือย้ายมาจากที่อื่น)
() เกิดที่นี่ หมู่บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....
() ไม่ได้เกิดที่นี่ครั้งล่าสุดย้ายมาจากหมู่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้.....ปี
สาเหตุที่ย้ายมาอยู่ที่นี่ () ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ () การแต่งงาน ครอบครัว
() อื่นๆ (ระบุ).....
ท่านคิดจะย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่นหรือไม่
() ไม่คิด
() คิด จะย้ายไปอยู่ที่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
สาเหตุที่คิดย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น () ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ () ย้ายตามครอบครัว
() อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อคุณค่าและ**ความสำคัญ และปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ท่านคิดว่าถูกหรือผิดหรือไม่ทราบ

ข้อความ	คำตอบ		
	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ
คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด (ที่มีต่อคน พืช สัตว์และระบบนิเวศ) <ol style="list-style-type: none"> 1. ทุ่งสามร้อยยอด ช่วยชะลอการไหลของน้ำและช่วยป้องกันน้ำท่วมได้ 2. ทุ่งสามร้อยยอด ไม่ได้เป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญต่อประชาชนในพื้นที่ 3. ทุ่งสามร้อยยอดมีความสำคัญต่อการทำนาเกลือ 4. ทุ่งสามร้อยยอด เป็นทุ่งแถมอ้อผืนสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย 5. ทุ่งสามร้อยยอด มีความสำคัญระดับโลกในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ 6. ทุ่งสามร้อยยอด เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยเฉพาะนกประจำถิ่นเท่านั้น 7. น้ำในทุ่งสามร้อยยอด ช่วยรักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน 8. ทุ่งสามร้อยยอดช่วยรักษาสมดุลของภูมิอากาศในท้องถิ่น 9. ทุ่งสามร้อยยอด ช่วยป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน 			

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อคุณค่าและ
ความสำคัญ และปัญหาของทุ้งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	คำตอบ		
	ถูก	ผิด	ไม่ทราบ
<p>ปัญหาของทุ้งสามร้อยยอด(คุณภาพดินคุณภาพและปริมาณน้ำ การล้นน้ และทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของนก การพัฒนาที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ)</p> <p>10. การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในทุ้งสามร้อยยอด เป็นสาเหตุที่ทำให้ดินในทุ้งฯมีความเค็มมากขึ้น</p> <p>11. ดินในทุ้งสามร้อยยอด มีความเค็มมากขึ้น เพราะมีน้ำทะเลหนุนเข้ามาในทุ้งฯในช่วงฤดูแล้งเท่านั้น</p> <p>12. ถ้าน้ำในทุ้งสามร้อยยอดแห้งลง จะทำให้ดินในทุ้งฯ มีคุณสมบัติเป็นดินกรด(ดินเปรี้ยว)</p> <p>13. การเลี้ยงกุ้งไม่ทำให้น้ำในทุ้งเค็มเพราะทุกปี น้ำจะท่วมทุ้งฯ และชะเอาความเค็มลงสู่ทะเลหมด</p> <p>14. การลดลงของปริมาณน้ำในทุ้งสามร้อยยอด ไม่มีส่วนทำให้พืชพันธุ์ในทุ้งฯ ลดลงตามไปด้วย</p> <p>15. ปริมาณน้ำในทุ้งสามร้อยยอดลดลง ทำให้ปริมาณปลาในทุ้งลดลงไปด้วย</p> <p>16. การเผาพืชในทุ้งสามร้อยยอด ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ การขาดแคลนอาหารของนก</p> <p>17. การที่ทุ้งสามร้อยยอดมีพื้นที่ลต่น้อยลง จะไม่ทำให้ปริมาณนกในทุ้งฯลดลงตามไปด้วย</p> <p>18. การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในทุ้งสามร้อยยอด ไม่มีผลกระทบต่อการทำนาข้าว</p> <p>19. การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในทุ้งสามร้อยยอด ทำให้ ต้นแยมตาย</p> <p>20. การสร้างบ้านเรือนในทุ้งสามร้อยยอดไม่มีผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของนก</p>			

ตอนที่ 3 แบบวัดทัศนคติและความคิดเห็นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ต้องการ ตามความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 3.1 แบบวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์

ทุ่งสามร้อยยอด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<p>ทัศนคติที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์ (การขยายแนวเขตอุทยาน การสร้าง ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ การสร้างประตูละบายน้ำ การกำหนดเขตการเลี้ยง กึ่งอุตสาหกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์)</p> <p>ทัศนคติที่มีต่อการขยายแนวเขตอุทยาน</p> <p>1. การขยายแนวเขตอุทยานฯเข้าไปใน ทุ่งสามร้อยยอด จะทำให้มีผลเสีย ต่อการประกอบอาชีพของประชาชน</p> <p>2. การขยายแนวเขตอุทยานฯ เข้าไปใน ทุ่งสามร้อยยอด มีส่วนช่วยในการ อนุรักษ์พันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์</p> <p>3. การขยายแนวเขตอุทยานฯเข้าไปใน ทุ่งสามร้อยยอด มีส่วนช่วยในการ อนุรักษ์ปลาที่ใกล้สูญพันธุ์</p> <p>4. การขยายแนวเขตอุทยานฯเข้าไปใน ทุ่งสามร้อยยอด มีส่วนช่วยในการ อนุรักษ์นกที่ใกล้สูญพันธุ์</p> <p>5. ทุ่งสามร้อยยอดถูกบุกรุกเพราะอุทยานฯ ไม่มีแนวเขตที่ชัดเจน</p>					

ตอนที่ 3.1 แบบวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
ทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<u>ทัศนคติที่มีต่อการสร้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติ</u>					
6. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่ง ศึกษาความรู้เพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด					
7. การสร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติในทุ่ง สามร้อยยอด เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วย ส่งเสริมการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด					
8. การสร้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติ มีผลดีที่ จะช่วย ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวทุ่งสามร้อยยอด มากขึ้น					
<u>ทัศนคติที่มีต่อการสร้างประตูระบายน้ำ</u>					
9. เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกเข้าทุ่งสามร้อยยอด ควรมีการสร้างประตูระบายน้ำกั้นคลอง เขาแดง					
10. การสร้างประตูระบายน้ำกั้นคลองเขาแดง จะ ช่วยรักษาระดับน้ำในทุ่งสามร้อยยอดให้ เหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์พืชและ พันธุ์สัตว์					
11. การสร้างประตูระบายน้ำกั้นคลองเขาแดง จะมี ผลเสียทำให้น้ำท่วมทุ่งสามร้อยยอดมากขึ้น					
12. การสร้างประตูระบายน้ำกั้นคลองเขาแดง จะมี ผลดีต่อการเพิ่มปริมาณน้ำจืดในทุ่ง สามร้อยยอด					
13. การสร้างประตูระบายน้ำกั้นคลองเขาแดง จะมี ผลดีต่อการป้องกันไฟไหม้ในทุ่งสามร้อยยอด					

ตอนที่ 3.1 แบบวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
ทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<p><u>ทัศนคติที่มีต่อการกำหนดเขตการเลี้ยง</u> <u>กึ่งกุลาคำ</u></p> <p>14. การกำหนดเขตการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>15. ทุ่งสามร้อยยอดส่วนใหญ่เป็นที่ดินของ ประชาชน จึงไม่จำเป็นต้องมีการกำหนด เขตการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ</p> <p>16. การกำหนดเขตการเลี้ยงกึ่งกุลาคำจะช่วยใน การฟื้นฟูคุณภาพน้ำในทุ่งสามร้อยยอด เพื่อ การอนุรักษ์พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์</p> <p>17. การกำหนดเขตการเลี้ยงกึ่งกุลาคำ จะมีผลเสียต่อการขยายพื้นที่เลี้ยงกึ่ง ของประชาชน</p>					
<p><u>ทัศนคติที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว</u> <u>เชิงอนุรักษ์</u></p> <p>18. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในทุ่งสามร้อยยอด เป็นวิธีการหนึ่ง ที่ช่วยในการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด</p> <p>19. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในทุ่งสามร้อยยอด จะก่อให้เกิด รายได้แก่ประชาชนในพื้นที่</p>					
<p><u>ทัศนคติที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์อื่นๆ</u></p> <p>20. ควรใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในทุ่ง สามร้อยยอดควบคู่ไปกับการอนุรักษ์</p>					

ตอนที่ 3.1 แบบวัดทัศนคติบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อแนวทางการอนุรักษ์
ทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21. ทุ่งสามร้อยยอดที่อยู่นอกเขตอุทยานฯ ควรกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม					
22. ทุ่งสามร้อยยอด ควรได้รับการคุ้มครองและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกทางธรรมชาติให้แก่ลูกหลานในอนาคต					
22. ควรหยุดจับปลาในทุ่งสามร้อยยอดในฤดูวางไข่					
24. ควรประกาศให้ทุ่งสามร้อยยอด เป็นทุ่งที่มีความสำคัญระดับชาติ					

ตอนที่ 3.2 แบบวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต.
ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต. (การใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอด แนวทางการอนุรักษ์ การแก้ไข ปัญหาแนวเขตอุทยาน) ความคิดเห็นต่อบทบาทของ อบต. ในด้าน การใช้ประโยชน์					
1. อบต. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในทุ่งสามร้อยยอด					
2. อบต. ควรร่วมกันตั้งกลุ่มสหกรณ์ชาวเรือ เพื่อหารายได้ในการนำนักท่องเที่ยวไปชมทุ่งสามร้อยยอด					

ตอนที่ 3.2 แบบวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต.
ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
3. อบต.ควรร่วมกันอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด เพื่อ เป็นแหล่งทำการประมงพื้นบ้าน					
4. อบต.ควรร่วมกันอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด ให้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการใช้ประโยชน์ ต่างๆร่วมกัน					
<u>ความคิดเห็นต่อบทบาทอบต.</u> <u>ในแนวทางการอนุรักษ์</u>					
5. อบต. ควรร่วมกันตั้งกลุ่มอาสาสมัคร ในท้องถิ่นเพื่อการเฝ้าระวังสถานภาพ ทุ่งสามร้อยยอด					
6. อบต. ควรร่วมกันประเมินสถานภาพ ของทุ่งสามร้อยยอดทุกปี					
7. อบต. ควรร่วมกันกำหนดแนวทาง เพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด					
8. อบต. ควรร่วมกันสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด					
9. อบต. ควรมีบทบาทในการส่งเสริม ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน ในพื้นที่ เพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด					
10. อบต.ควรร่วมกันจัดงาน “ วันอนุรักษ์ทุ่ง สามร้อยยอด” เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับ ประชาชนในพื้นที่ทุกปี					
11. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ อบต. ควรมีแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ ทุ่งสามร้อยยอดด้วย					

ตอนที่ 3.2 แบบวัดความคิดเห็นบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของ อบต.
ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12. อบต.ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ เพื่อใช้ในการดำเนินงานอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด					
13. อบต.ควรมีการแบ่งหน้าที่การทำงานในรูปแบบของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายศึกษา ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น					
14. อบต.ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอด <u>ความคิดเห็นต่อบทบาท อบต. ในการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยาน</u>					
15. อบต. ควรมีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ					
16. อบต. ควรมีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ					

ตอนที่ 4 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการฝึกอบรม

1. ท่านเคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เช่น การอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่าไม้ การจัดการขยะ น้ำเสีย เป็นต้น)หรือไม่

() 1. เคย () 2. ไม่เคย

ถ้าเคย เข้ารับการอบรม อบรมเรื่องอะไร

1.1 ชื่อหลักสูตร.....

หน่วยงานที่จัด.....

ปี พ.ศ..... ระยะเวลาวัน

- 1.2 ชื่อหลักสูตร.....
 หน่วยงานที่จัด.....
 ปี พ.ศ..... ระยะเวลา วัน
2. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม(ฟังการบรรยาย/การประชุม/สัมมนา/ดูงาน/อื่นๆ) เพื่อการอนุรักษ์ทุ่ง
 สามร้อยยอด กับหน่วยงานต่างๆในพื้นที่หรือไม่
 () 1. เคย () 2. ไม่เคย
 ถ้าเคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอะไร.....
 กับหน่วยงานใด.....
3. นอกเหนือจากการเข้ารับการอบรมและเข้าร่วมกิจกรรม ตามข้อ 1,2 ท่านเคยเข้ารับการอบรม
 สัมมนา/ดูงาน ในเรื่องใดบ้าง ระบุ.....
4. ท่านเคยเสนอ โครงการหรือแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ให้กับ อบต. หรือไม่
 () 1. เคย () 2. ไม่เคย เพราะ.....
 ถ้าเคยโครงการดังกล่าวได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลหรือไม่
 () 1. บรรจุ () 2. ไม่บรรจุ เพราะ.....
 ถ้าบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบลชื่อโครงการอะไร.....
 ปีงบประมาณ.....
5. ท่านคิดว่า ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด เพียงพอหรือไม่
 () 1. เพียงพอ () 2. ไม่เพียงพอ
 ท่านคิดว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด หรือไม่
 () 1. ควรจัด () 2. ไม่ควรจัด เพราะ.....
 ถ้าควรจัดอบรม ใครควรเข้ารับการอบรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 1. สมาชิก อบต.
 () 2. ประชาชนทั่วไป
 () 3. เด็กและเยาวชน
 () 4. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
 () 5. อื่นๆ ระบุ.....
6. ถ้ามีการจัดการฝึกอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอด ท่านต้องการเข้ารับการอบรมหรือไม่
 () 1. ต้องการ () 2. ไม่ต้องการ

จากข้อ 6 ถ้าต้องการอบรม เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. ยังขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด
- 2. นำไปใช้ในการจัดการทุ่งสามร้อยยอด
- 3. นำไปใช้ในการส่งเสริมความรู้แก่สาธารณชนทั่วไป
- 4. อื่นๆ ระบุ.....

ถ้าไม่ต้องการอบรม เพราะเหตุใด

- 1. หัวข้อไม่น่าสนใจ
- 2. ไม่มีเวลา
- 3. เห็นว่าไม่มีความสำคัญ
- 4. ควรอบรมเรื่อง.....

7. รูปแบบการฝึกอบรมที่ท่านเห็นว่าน่าสนใจ และเหมาะสมกับตัวท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. การบรรยาย
- 2. การอภิปราย ชักถาม
- 3. การระดมสมอง
- 4. การประชุมปฏิบัติการ
- 5. การศึกษาดูงาน
 - 5.1 ในพื้นที่
 - 5.2 ในต่างจังหวัด
- 6. เกมส์การศึกษา
- 7. การศึกษากรณีตัวอย่าง
- 8. อื่นๆ ระบุ.....

8. สื่อประกอบการฝึกอบรมที่ท่านคิดว่าเหมาะสมกับตัวท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. ของจริง ธรรมชาติ
- 2. การใช้แผ่นใสประกอบการบรรยาย
- 3. การฉายสไลด์
- 4. การฉายวิดีโอ
- 5. เอกสารประกอบการฝึกอบรม
- 6. คู่มือ การจัดทำแผนพัฒนาตำบล
- 7. ตัวอย่างแผนพัฒนาตำบลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8. อื่นๆ ระบุ.....

9. ท่านคิดว่า จำนวนวันที่ใช้ฝึกอบรมควรเป็นกี่วัน
- () 1. 1 วัน
 - () 2. 2 วัน
 - () 3. 3 วัน
 - () 4. 4 วัน
 - () 5. อื่นๆ ระบุ.....วัน
10. วันที่ท่านสะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรม
- () 1. วันทำการ จันทร์-ศุกร์
 - () 2. วันหยุดราชการ เสาร์-อาทิตย์
 - () 3. อื่นๆ ระบุ.....
11. สถานที่ที่ใช้ในการฝึกอบรมที่สะดวกสำหรับท่าน ควรเป็นที่ใด
- () 1. จัดที่ไหนก็ได้แล้วแต่หน่วยงานที่จัดอบรม
 - () 2. จัดที่หอประชุม โรงเรียน
 - () 3. จัดที่หอประชุมที่ว่าการอำเภอ.....
 - () 4. จัดที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
 - () 5. จัดที่ห้องประชุม อบต.....
 - () 6. อื่นๆ ระบุ.....
12. ท่านทราบหรือไม่ว่า หุ่นสามร้อยยอดกำลังได้รับการเสนอชื่อให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับโลก(อนุสัญญาแรมซาร์)
- () 1. ทราบ () 2. ไม่ทราบ
- ถ้าทราบ ท่านเห็นด้วยหรือไม่
- () 1. เห็นด้วย เพราะ.....
 - () 2. ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

13. ถ้ามีการอบรมเรื่อง การจัดการทุ่งสามร้อยยอด ท่านต้องการความรู้ในเรื่องใด

เนื้อหาการฝึกอบรม	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ระบบนิเวศของทุ่งสามร้อยยอด 2. คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด 3. สถานภาพและปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด 4. แนวทางการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 5. การติดตามตรวจสอบและเฝ้าระวังสถานภาพทุ่งสามร้อยยอด 6. การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทุ่งสามร้อยยอด 7. การฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเพื่อการอนุรักษ์ทุ่งสามร้อยยอดและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 8. บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ทุ่งสามร้อยยอด 9. อนุสัญญาอารามซาร์ ผลดี/ผลเสียกับท้องถิ่น			

14. ท่านคิดว่าอะไรเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนของทุ่งสามร้อยยอด

.....

15. ท่านมีแนวคิดในการจัดการทุ่งสามร้อยยอดอย่างไร

.....

16. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ
 นายสมศักดิ์ มงคลชนวัฒน์
 นักศึกษาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
 สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม
 คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

**แบบประเมินโครงร่าง หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**

คำชี้แจง

แบบประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงร่าง หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินระดับความเหมาะสม และระดับความสอดคล้องของหลักสูตร เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สำหรับนำไปทดลองใช้ต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินดังนี้

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างสภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยการอบรม
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ขององค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการอบรม ได้แก่
 - 3.1 ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างสภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
 - 3.2 ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กับเนื้อหาการฝึกอบรม
 - 3.3 ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหาการฝึกอบรมกับ กิจกรรมและวิธีการอบรม และสื่อประกอบการอบรม
 - 3.4 ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กับวิธีการวัดและการประเมินผล

แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

หัวข้อที่จะประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ระดับความสอดคล้อง		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ
1. สภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร								
- วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม								
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม หน่วยที่ 1
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม หน่วยที่ 2
3. องค์ประกอบของหลักสูตรในแต่ละหน่วยการอบรม								
3.1 สภาพปัญหาและความจำเป็นกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม								
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมใน หน่วยที่ 1
- วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมใน หน่วยที่ 2
3.2 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับเนื้อหาการฝึกอบรม								
- เนื้อหาการฝึกอบรม หน่วยที่ 1
- เนื้อหาการฝึกอบรม หน่วยที่ 2

แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร(ต่อ)

หัวข้อที่จะประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ระดับความสอดคล้อง		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ
3.3 เนื้อหาการฝึกอบรมกับกิจกรรมและวิธีการอบรม และสื่อประกอบการอบรม - กิจกรรมและวิธีการอบรมในหน่วยที่ 1 - กิจกรรมและวิธีการอบรมในหน่วยที่ 2 - สื่อประกอบการอบรมในหน่วยที่ 1 - สื่อประกอบการอบรมในหน่วยที่ 2
3.4 วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับวิธีการวัดและการประเมินผล - วิธีการวัดและการประเมินผลหน่วยที่ 1 - วิธีการวัดและการประเมินผลหน่วยที่ 2

รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินโครงร่างหลักสูตร

1. รองศาสตราจารย์วราพร ศรีสุพรรณ
ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
2. อาจารย์ชวลิต สาตราภัย
หัวหน้าภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
วิทยาลัยการปกครอง กรมการปกครอง
3. อาจารย์นิรwaan พิพิธสมบัติ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 ว.
งานพื้นที่ชุ่มน้ำ ฝ่ายความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง
 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

วันที่ 3-4 เมษายน พ.ศ. 2545

ณ ห้องประชุมโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม จ. ประจวบคีรีขันธ์

.....

วันที่ 3 เมษายน 2545

08.30 - 08.45 น.	- ลงทะเบียน
08.45 - 09.30 น.	- พิธีเปิดการประชุม
- แนะนำตัวผู้เข้าร่วมประชุมและคณะวิทยากร
09.30 - 10.15 น.	- ชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดประชุม และความคาดหวังจากที่ประชุม
- ทดสอบวัดความรู้ (Pre- Test)
10.15 - 10.30 น.	- พักรับประทานอาหารว่าง
10.30 - 12.00 น.	- อภิปรายเรื่อง “คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน
พืช สัตว์ และระบบนิเวศ”
โดย นายประจวบ บุญเกิด ผู้แทนกลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน
นายธีระพงศ์ ขำสวัสดิ์ ผู้แทนกลุ่มเด็กรักทุ่งสามร้อยยอด
นายนิรุद्ध์ ท้าวโกษา ผู้แทนกลุ่มชาวเรือหน้าเที่ยว
ผู้ใหญ่สมศักดิ์ มากสัย ผู้แทนกลุ่มผู้นำชุมชน
อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์ ผู้ดำเนินการอภิปราย
12.00 - 13.00 น.	- พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 14.30 น.	- ชม วีดีโอ สไลด์ เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด
โดย อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์
14.30 - 14.45 น.	- พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 - 16.30 น.	- ศึกษาดูงาน ทุ่งสามร้อยยอด
- สรุป อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้การศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษา
ธรรมชาติทุ่งสามร้อยยอด

วันที่ 4 เมษายน 2545

- 08.30 - 09.30 น. - ชี้แจงขั้นตอนการประชุม กฎกติกามารยาทในการประชุม
และกิจกรรมสร้างทีมงาน
โดย คณะวิทยากร
- 09.30 - 10.30 น. - การวิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด
(อดีต ปัจจุบัน อนาคต) และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
โดย คณะวิทยากร
- 10.30 - 10.45 น. - พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45 - 12.00 น. - ระบุสาเหตุของปัญหา
โดย คณะวิทยากร
- 12.00 - 13.00 น. - พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 - 13.30 น. - นำเสนอสาเหตุของปัญหา
- 13.30 - 14.30 น. - กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรม/โครงการ และ
หน่วยงาน / องค์กรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกิจกรรม
และโครงการ
โดย คณะวิทยากร
- 14.30 - 14.45 น. - พักรับประทานอาหารว่าง
- 14.45 - 15.30 น. - กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรม/โครงการ และ
หน่วยงาน / องค์กรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกิจกรรม
และโครงการ (ต่อ)
- 15.30 - 16.30 น. - สรุปผลการประชุม
- ตอบแบบประเมินผล, แบบทดสอบวัดความรู้ (Post - Test)
และแบบประเมินหลักสูตร
- ปิดการประชุม
-

แบบทดสอบวัดความรู้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล
ต่อคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน
พืช สัตว์ และระบบนิเวศ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมายวงกลม ในข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

- องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบนิเวศทุ่งสามร้อยยอด คือข้อใด
 - นก
 - น้ำ
 - ปลา
 - ต้นแขม
- ข้อใดต่อไปนี้กล่าวไม่ถูกต้อง
 - ทุ่งสามร้อยยอดช่วยชะลอการไหลของน้ำ
 - ทุ่งสามร้อยยอดช่วยป้องกันน้ำท่วมได้
 - ทุ่งสามร้อยยอดไม่ใช่เป็นแหล่งน้ำจืด
 - ทุ่งสามร้อยยอดเป็นแหล่งสะสมธาตุอาหารของสิ่งที่มีชีวิต
- ถ้าปริมาณน้ำในทุ่งสามร้อยยอดลดน้อยลง จะทำให้คุณสมบัติของดินเปลี่ยนแปลงไปในข้อใด
 - มีความเป็นกรดน้อยลง
 - มีความเป็นกรดมากขึ้น
 - ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
 - ไม่ข้อใดถูก
- การกระทำต่อไปนี้มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของนกในทุ่งสามร้อยยอดน้อยที่สุด
 - การจุดไฟเผาพืชในทุ่งสามร้อยยอด
 - การปล่อยน้ำเสียลงสู่ทุ่งสามร้อยยอด
 - การสร้างศูนย์ศึกษาธรรมชาติในทุ่งสามร้อยยอด
 - การสร้างบ้านเรือนในทุ่งสามร้อยยอด

5. ข้อใดต่อไปนี้อีกกล่าวถึงความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ด้านนิเวศวิทยาได้ถูกต้องมากที่สุด
- ช่วยป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน
 - เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ ในวัฏจักรของน้ำ
 - ช่วยรักษาสมดุลของภูมิอากาศ
 - เป็นที่อยู่อาศัยเฉพาะนกประจำถิ่น
6. ข้อใดต่อไปนี้อีกกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากทุ่งสามร้อยยอดในด้านเศรษฐกิจ ได้ถูกต้องมากที่สุด
- เป็นแหล่งอาหารของคน
 - เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ
 - เป็นห้องสมุดธรรมชาติ
 - เป็นแหล่งกักเก็บธาตุอาหาร
7. สาเหตุหลักที่ทำให้ดินแฉะ อ้อ ในทุ่งสามร้อยยอดตาย คือข้อใด
- น้ำเสียจากโรงงาน
 - น้ำเสียจากนาทุ่ง
 - น้ำแห้ง
 - ถูกทุกข้อ
8. นกที่มีปริมาณมากที่สุดในทุ่งสามร้อยยอด และสามารถบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของทุ่งได้ แต่ชวานามักไม่ค่อยชอบ คือนกอะไร
- นกกาน้ำเล็ก
 - นกเป็ดผีเล็ก
 - นกเป็ดแดง
 - นกยางเป็ย
9. นกกระสาแดง ซึ่งเป็นนกหายากในท้องถิ่นอื่น จัดเป็นนกประเภทใดในทุ่งสามร้อยยอด
- นกอพยพมาตอนฤดูหนาว
 - นกประจำถิ่นพบได้ตลอดปี
 - นกอพยพผ่าน
 - นกอพยพมาสร้างรังวางไข่

10. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติของทุ่งสามร้อยยอดมากที่สุด คือข้อใด
- คน
 - สภาพภูมิอากาศ
 - นก
 - ถูกทุกข้อ
11. ท่านคิดว่า องค์กร หน่วยงานหรือกลุ่มใดบ้าง ที่จะดูแลทุ่งสามร้อยยอดให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนมากที่สุด
- อบต. ในพื้นที่รอบทุ่งสามร้อยยอด
 - อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด
 - กลุ่มประชาชนผู้ใช้ประโยชน์จากทุ่งสามร้อยยอด
 - ทุกข้อร่วมกัน
12. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณและชนิดของปลา ในทุ่งสามร้อยยอดมากที่สุด คือข้อใด
- ปริมาณและคุณภาพน้ำ
 - คนหาปลา
 - นก
 - การเผาพืชในทุ่งสามร้อยยอด
13. ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณและชนิดของนกในทุ่งสามร้อยยอดมากที่สุด คือข้อใด
- ปริมาณและคุณภาพน้ำ
 - การล่านก
 - นักท่องเที่ยว
 - การเผาพืชในทุ่งสามร้อยยอด
14. การใช้ประโยชน์ที่ดินในทุ่งสามร้อยยอดที่เหมาะสมที่สุด คือข้อใด
- ทำนา
 - เลี้ยงกุ้งกุลาดำ
 - ปล่อยเป็นทุ่งธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 - ปล่อยเป็นทุ่งธรรมชาติเพื่อการประมงพื้นบ้าน

15. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อทุ่งสามร้อยยอดน้อยที่สุด คือข้อใด

- ก. การพายเรือชมบึงบัว
- ข. การเดินศึกษาพืชน้ำและสัตว์น้ำในศูนย์ศึกษาธรรมชาติ
- ค. การพายเรือดูนกในทุ่งสามร้อยยอด
- ง. การพายเรือตกปลาในทุ่งสามร้อยยอด

**แบบประเมินผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง
แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
วันที่ 3-4 เมษายน 2545**

ณ ห้องประชุมโรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม จ. ประจวบคีรีขันธ์

.....

คำชี้แจง

แบบประเมินชุดนี้เป็นแบบประเมินสำหรับผู้เข้าร่วมประชุมประเมินผลการจัดประชุมครั้งนี้ โดยแบ่งเนื้อหาที่จะประเมินเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา / กิจกรรมต่างๆ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุม
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากหัวข้อวิชา / กิจกรรมต่างๆ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

หัวข้อวิชา / กิจกรรม	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การอภิปราย “คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ”
2. การบรรยายประกอบสไลด์ “คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด”
3. การศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอด
4. สรุปอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ในการศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอด
5. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา และการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อความสามารถในการบรรยายหรือจัดกิจกรรมของวิทยากร

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

หัวข้อวิชา / กิจกรรม	ความคิดเห็น			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. การอภิปราย “คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ”
2. การบรรยายประกอบสไลด์ “คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด”
3. การศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอด
4. สรุปอภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ในการศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอด
5. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา และการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดโดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อระดับการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

หัวข้อวิชา / กิจกรรม	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สามารถอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศได้
2. สามารถวิเคราะห์และระบุปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้
3. สามารถระบุสาเหตุของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้
4. กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาโดยสามารถระบุกิจกรรม / โครงการในการจัดการทุ่งสามร้อยยอดได้

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. โดยทั่วไปแล้วการประชุมครั้งนี้มีประโยชน์ต่อท่านมากน้อยเพียงใด
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อวิชา / กิจกรรมต่างๆ

.....
.....
.....

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิทยากร

.....
.....
.....

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการอบรม

.....
.....
.....

5. ระยะเวลาการอบรม 2 วัน เหมาะสมหรือไม่

() เหมาะสม () ไม่เหมาะสม

ถ้าไม่เหมาะสม ควรเป็นกี่วัน (ระบุ).....วัน

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

แบบประเมิน

หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

คำชี้แจง

แบบประเมินชุดนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะประเมินหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด โดยจะมีการประเมินหน่วยการอบรมใน 2 หน่วย คือ

1. คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด
2. แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

โปรดใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่านที่คิดว่าเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ต่อไป โดยมีหัวข้อที่จะประเมินดังนี้

1. เนื้อหาการฝึกอบรม
2. กิจกรรมและวิธีการอบรม
3. สื่อประกอบการอบรม
4. วิธีการวัดและประเมินผล
5. อื่นๆ
6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

หน่วยที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด

หัวข้อที่จะประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหาการฝึกอบรม					
- คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด
2. กิจกรรมและวิธีการอบรม					
- ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมและความคาดหวังจากที่ประชุม
- การอภิปราย
- การบรรยายประกอบสไลด์ วีดีโอ
- การบรรยายประกอบการศึกษาดูงาน
- สรุปอภิปรายและแลกเปลี่ยนความรู้
3. สื่อประกอบการฝึกอบรม					
- เอกสารประกอบการบรรยาย
- การศึกษาดูงาน
- วีดีโอ
- สไลด์
4. วิธีการวัดและการประเมินผล					
- แบบทดสอบวัดความรู้
5. อื่นๆ					
- ระยะเวลาการอบรม 1 วัน
- สถานที่อบรม

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

หน่วยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

หัวข้อที่จะประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เนื้อหาการฝึกอบรม					
- การวิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด
- ระบุสาเหตุของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอด
- กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาโดยระบุกิจกรรม / โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด
2. กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม					
- นำเสนอประเด็นปัญหา สาเหตุของทุ่งสามร้อยยอด การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
3. สื่อประกอบการฝึกอบรม					
- การบรรยายประกอบการใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม
4. วิธีการวัดและประเมินผล					
- การสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าประชุม
- การประเมินผลการประชุม
5. อื่นๆ					
- ระยะเวลาประชุม 1 วัน
- สถานที่

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพปัญหาและความจำเป็น

ทุ่งสามร้อยยอด เป็นทุ่งน้ำจืดขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศตะวันตกของเทือกเขาสามร้อยยอด ครอบคลุมพื้นที่ 7 ตำบล ใน 2 อำเภอ คือ กิ่งอำเภอสามร้อยยอด ประกอบด้วย ตำบลสามร้อยยอด ตำบลศิลาลอย ตำบลศาลาลัย ตำบลไร่เก่า และตำบลไร่ใหม่ และอำเภอกุยบุรี ประกอบด้วย ตำบลสามกระชาย และตำบลคอนยายหนู มีพื้นที่ประมาณ 43,260 ไร่ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จำนวน 23,000 ไร่ และอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จำนวน 20,260 ไร่ ทุ่งสามร้อยยอดจัดเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ(Wetland) อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ และสัตว์ประจำถิ่นและมีทุ่งแฉมอ้อ ผืนสุดท้ายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หากิน สร้างรัง วางไข่ และขยายพันธุ์ของนกนานาชนิดตลอดทั้งปี ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำจืด และสัตว์อื่น ๆ มากมาย ที่สำคัญคือเป็นแหล่งประมงของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดยังช่วยป้องกันน้ำเค็มรุกเข้ามาในแผ่นดิน ช่วยรักษาสมดุลของระดับน้ำใต้ดิน เก็บกักตะกอน ธาตุอาหารและสารพิษ ส่งผ่านและถ่ายเทธาตุอาหารและมวลชีวภาพให้แก่ระบบนิเวศอื่น เป็นแหล่งนันทนาการและการท่องเที่ยว และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติ

แม้ว่าทุ่งสามร้อยยอด จะมีคุณค่าและความสำคัญดังที่กล่าวมา แต่ในปัจจุบัน จากการสำรวจและสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่โดยรอบพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด พบว่า มีปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวเขตอุทยานฯ การเลี้ยงกึ่งกุลาค่าในพื้นที่รอบทุ่งสามร้อยยอด การปล่อยน้ำเสียจากโรงงานและนาุ้งลงสู่ทุ่งสามร้อยยอดการจับปลาในทุกฤดูกาล การล่านก การจุดไฟเผาทุ่งในฤดูแล้ง และปัญหาการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการนำเสนอให้ทุ่งสามร้อยยอด เข้าร่วมในอนุสัญญาแรมซาร์(Ramsar Site) จากสภาพปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันมีหน่วยงานหลักที่มีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของกรมป่าไม้ โดยอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานได้ประสานความร่วมมือไปยังประชาชนในพื้นที่ โดยผ่านจังหวัด อำเภอ กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ปัญหาต่างๆยังคงไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ซึ่งจากการได้สัมภาษณ์บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด จำนวน 47 คน ใน 7 ตำบล พบว่าแผนพัฒนาตำบลที่ผ่านมา มีโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดน้อยมาก และยังไม่เคยมีการประชุมร่วมกันขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 7 แห่งเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด นอกจากนี้ จากการตอบแบบสอบถามของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอ ร้อยละ 93.7 (44 คน) และเห็นสมควรที่จะจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ให้กับบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 85.1(40 คน) และร้อยละ 91.5 (43 คน) มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมดังกล่าว ดังนั้นเพื่อให้การจัดการทุ่งสามร้อยยอด เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วมของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จะก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือทั้งด้านแนวคิดและการปฏิบัติของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด จะเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆของทุ่งสามร้อยยอดได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เพื่อให้บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด และสามารถกำหนดแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอดได้

หน่วยการอบรม

โครงสร้างของหลักสูตร แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 หน่วย คือ

หน่วยที่ 1 คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด

หน่วยที่ 2 แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด

หน่วยที่ 1

คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด

สภาพปัญหาและความจำเป็น

จากการทดสอบวัดความรู้ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่โดยรอบทุ่งสามร้อยยอด จำนวน 47 คน ใน 7 ตำบล ต่อคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด พบว่า

บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด ที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จึงควร ได้รับความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด เพื่อเป็นพื้นฐานในการ กำหนดแนวทางการจัดการทุ่งสามร้อยยอดต่อไป

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อสิ้นสุดการอบรม บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถอธิบายถึงคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ

กิจกรรมและวิธีการอบรม

1. ทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนการอบรม (Pre-Test)
2. นำเข้าสู่บทเรียน โดยการบรรยาย
3. การอภิปราย
4. บรรยายประกอบการศึกษาดูงานสถานที่จริง
5. สรุป อภิปราย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
6. ทำแบบทดสอบวัดความรู้เมื่อเสร็จการอบรม(Post-Test)

สื่อประกอบการอบรม

1. เอกสารประกอบการอบรม เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ทุ่งสามร้อยยอด เขียนโดย อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์
2. สไลด์เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด รวบรวมโดย อาจารย์สุพจน์ สุขพัฒน์
3. การศึกษาดูงานทุ่งสามร้อยยอด
4. วีดีโอ เป็นรายการเทปโทรทัศน์ในรายการทุ่งแสงตะวัน ทางช่อง 3 ที่ถ่ายทำ ถึงกลุ่มเด็กกรัษณ์ทุ่งสามร้อยยอด

ระยะเวลา

1 วัน

สถานที่อบรม

ห้องประชุม โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

วิธีการวัดและการประเมินผล

จากแบบทดสอบวัดความรู้ (Pre-test, Post-test)

หน่วยที่ 2**แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด****สภาพปัญหาและความจำเป็น**

จากการสอบถามบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 47 คน พบว่า ร้อยละ 93.7 ระบุว่ามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอดไม่เพียงพอ และร้อยละ 85.1 ระบุว่า ควรมีการจัดการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด และบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการทุ่งสามร้อยยอด ร้อยละ 91.5 ดังนั้น เมื่อบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เรียนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอดที่มีต่อคน พืช สัตว์ และระบบนิเวศ และได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยการเข้ารับการอบรมในหน่วย การเรียนที่ 1 แล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีความรู้พื้นฐานในการนำไปใช้ในการ ศึกษาหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด ไปในทิศทาง ที่ถูกต้องได้ และสามารถนำข้อสรุปจากที่ประชุมเกี่ยวกับแนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อย ยอด ไปใช้ประกอบหรือเป็นข้อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของตำบลต่างๆที่อยู่โดยรอบทุ่ง สามร้อยยอดได้

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อสิ้นสุดการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถ

1. วิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้
2. ระบุสาเหตุของปัญหาของทุ่งสามร้อยยอดได้
3. กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการ

ท่งสามร้อยยอด ทั้งในด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนได้

เนื้อหาการฝึกอบรม

ใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม โดยมีหัวข้อการฝึกอบรมโดยเริ่มจาก

1. วิเคราะห์และกำหนดสภาพปัญหาของท่งสามร้อยยอด
2. ระบุสาเหตุของปัญหาของท่งสามร้อยยอด
3. และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยระบุกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการ

การท่งสามร้อยยอด ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรในท่งสามร้อยยอดและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

กิจกรรมและวิธีการอบรม

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดประชุม และความคาดหวังจากที่ประชุม โดยเฉพาะ การนำผลการประชุมไปใช้ในเชิงการปฏิบัติงาน
2. กิจกรรมสร้างทีมงาน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดความคุ้นเคย กล่าวคือ กล่าวแสดงความคิดเห็น รับฟังผู้อื่น และมีเป้าหมายร่วมกัน
3. ผู้เข้าร่วมประชุมนำเสนอประเด็นปัญหาของท่งสามร้อยยอด โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีส่วนร่วม แบบ Metaplan และ Mind Mapping ดังนี้
 - 3.1 กำหนดโจทย์ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นใน 3 ประเด็น คือ
 - (1) ในอดีตท่งสามร้อยยอดเป็นอย่างไร
 - (2) ปัจจุบันท่งสามร้อยยอดเป็นอย่างไร
 - (3) อนาคตท่งสามร้อยยอดควรเป็นอย่างไร
 - 3.2 ผู้ดำเนินการประชุมแจกการ์ดให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม โดยแจกให้คนละเท่าๆกัน จำนวน 3-5 แผ่น
 - 3.3 ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนเฉพาะคำสำคัญหรือวลีสั้นๆให้ได้ใจความสำคัญลงบนกระดาษการ์ดดังกล่าว เพื่อตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ 1 , 2 และ 3 ตามลำดับ
 - 3.4 ผู้ดำเนินการประชุมทำหน้าที่รวบรวมการ์ดที่ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนแล้วนำไปติดที่แผ่นกระดาษขนาดใหญ่หน้าห้องประชุม โดยข้อความประเด็นเดียวกันให้อยู่ในหมวดเดียวกัน
 - 3.5 หากไม่แน่ใจว่าข้อความบนการ์ดบางแผ่น ควรอยู่ในหมวดหมู่ใด ผู้ดำเนินการประชุมอาจถามความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมได้

3.6 ผู้ดำเนินการประชุมสรุปผลการระดมความคิดที่ได้ เขียนลงในแผนที่ความคิด(Mind Mapping) ทั้ง 3 ประเด็นที่ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

3.7 ผู้ดำเนินการประชุม สรุปปัญหาที่ได้จากการดำเนินงานในข้อ 3.6 และนำเสนอให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบว่า ได้ปัญหาตรงกับแนวคิดของผู้เข้าร่วมประชุมหรือไม่

3.8 นำปัญหาที่ได้ตามข้อ 3.7 มาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงานจริง และเลือกปัญหาที่คิดว่าจะนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยการแจกสติ๊กเกอร์สี ให้ผู้เข้าร่วมประชุมคนละ 5 แผ่น นำไปติดในปัญหาที่คิดว่าสำคัญ

4. ระบุสาเหตุของปัญหาที่ได้จากข้อ 3.8 โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง และเขียนสรุปลงในแผนที่ความคิด(Mind Mapping)

5. กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการระบุกิจกรรม/โครงการ เพื่อแก้ไขปัญหตามสาเหตุที่ได้จากข้อ 4 โดยใช้เทคนิคการระดมสมอง และเขียนสรุปลงในแผนที่ความคิด(Mind Mapping)

6. ระบุหน่วยงานหรือองค์กรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามกิจกรรม/โครงการที่ได้จากข้อ 5

7. สรุปผลการประชุมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

8. ประเมินผลการประชุมและประเมินหลักสูตร

สื่อประกอบการอบรม

1. กระดาษสี ขนาดต่างๆ ดังนี้

- ขนาดกว้าง X ยาว =10 X 60 ซม. สำหรับใช้เขียนหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น

- ขนาดกว้าง X ยาว =10 X 20 ซม. สำหรับให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนข้อความที่ต้องการแสดงความคิดเห็น

2. กระดาษชาร์ตหรือกระดาษบุฟ สำหรับให้ผู้เข้าร่วมประชุมเขียนความคิดเห็นลงบนกระดาษสี แล้วนำมาติดบนกระดาษแผ่นใหญ่

3. ปากกาเคมีเขียนกระดาษ

4. กระดาษกาว

5. กรรไกร

ระยะเวลา

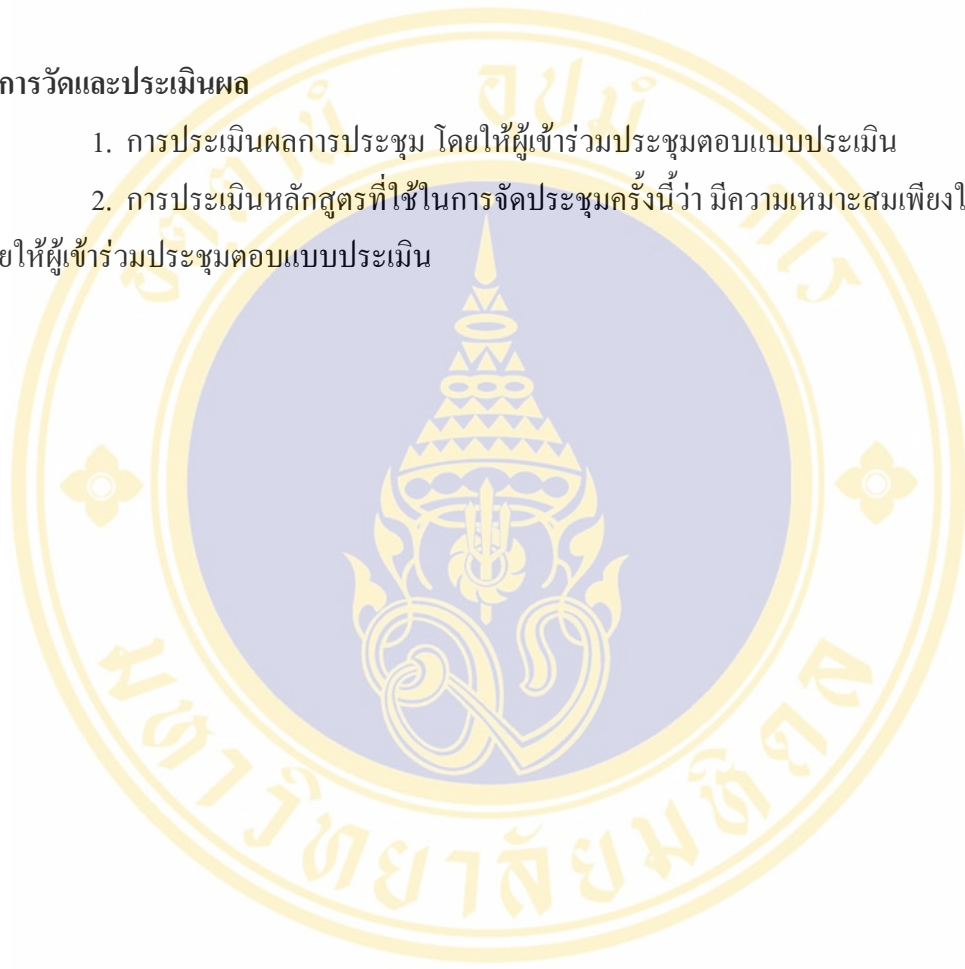
1 วัน

สถานที่

ห้องประชุม โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

วิธีการวัดและประเมินผล

1. การประเมินผลการประชุม โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบแบบประเมิน
2. การประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดประชุมครั้งนี้ว่า มีความเหมาะสมเพียงใด โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบแบบประเมิน

เทคนิคการประเมินผลการประชุมอย่างมีส่วนร่วมโดยผู้เข้าร่วมประชุม

.....

ในการประเมินผลการประชุมในแต่ละครั้งนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบแบบประเมินผล ซึ่งบางคนมีข้อจำกัดในการอ่านเขียน สามารถเลือกใช้เทคนิคการประเมินผลในด้านต่างๆ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี, 2544: 21-22) ได้ดังนี้

1. เทคนิคการใช้แผนภูมิ(Graph)

ผู้จัดการประชุมสามารถประเมินผลการประชุมจากการใช้แผนภูมิ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความรู้สึกรับต่อการประชุม

ประเภทของแผนภูมิในการประเมินผล

1. **แผนภูมิแบบ ก** หรือที่เรียกกันว่า แผนภูมิแบบทางเดียว นั่นคือการตั้งคำถามสำหรับการประเมินผล เพียงหนึ่งประเด็น ต่อหนึ่งแผนภูมิต่างนั้น

2. **แผนภูมิแบบ ข** หรือที่เรียกกันว่า แผนภูมิแบบสองทาง นั่นคือการตั้งคำถามสำหรับการประเมินผล 2 ประเด็น ต่อหนึ่งแผนภูมิ

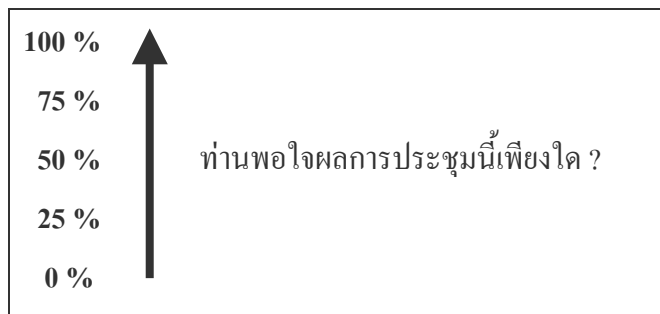
ขั้นตอนการใช้แผนภูมิในการประเมินผล

1. วาดแผนภูมิขนาดใหญ่ลงบนกระดาษ Flipchart บริเวณมุมใดมุมหนึ่งของห้องประชุม โดยระบุประเด็นที่ต้องการประเมินผลไว้บนหัวกระดาษ

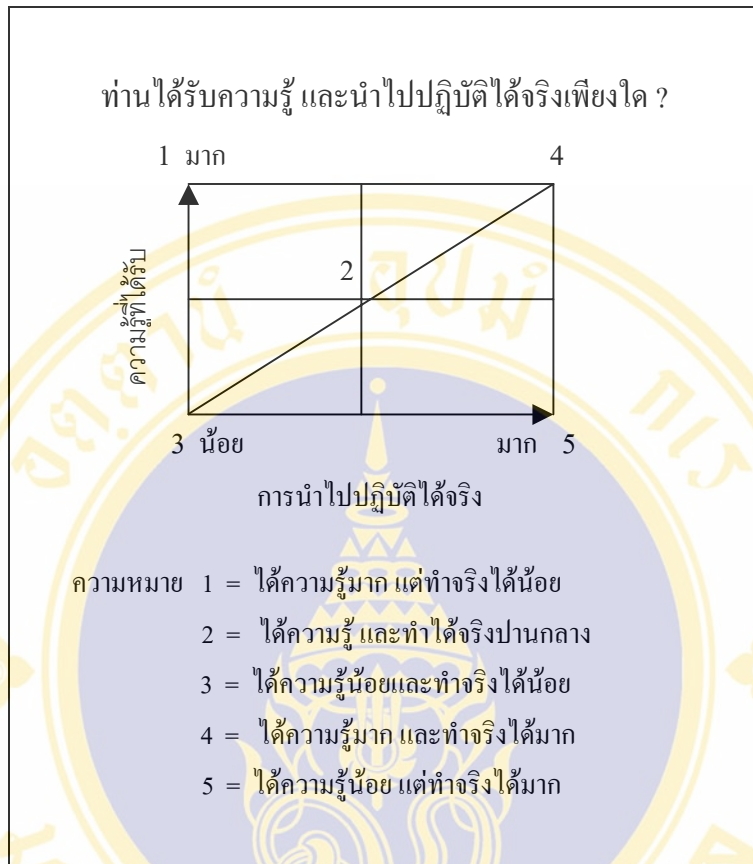
2. แบ่งแผนภูมิตามระดับที่ต้องการประเมิน เช่น ดีมาก ดี พอใช้ แย่ แย่มาก

3. แจกสติ๊กเกอร์สีแผ่นเล็กๆ ให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม และขอให้ผู้เข้าร่วมประชุมเดินไปติดสติ๊กเกอร์ดังกล่าว บริเวณเส้นกราฟที่สะท้อนความรู้สึกจริงของตน

การใช้แผนภูมิแบบ ก (แผนภูมิแบบทางเดียว)

การใช้แผนภูมิแบบ ข (แผนภูมิแบบสองทาง)

ข้อคิดสำหรับการใช้แผนภูมิในการประเมินผล

การใช้แผนภูมิในการประเมินผล เหมาะกับการประชุมกลุ่มใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนค่อนข้างมาก ในขณะที่มีเวลาค่อนข้างจำกัด

2. เทคนิคการใช้แผนที่ความคิด (Mind mapping)

2.1 เขียนประเด็นหลักไว้ตรงกลางหน้ากระดาษ

2.2 ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความรู้สึก โดยลากเส้นออกมาจากกลางหน้า

กระดาษแล้วเขียนความรู้สึกของตนลงไป

3. เทคนิคการใช้วิธีการล้อมวงคุย

ให้ผู้เข้าร่วมประชุมพูด/วิจารณ์ โดยนั่งล้อมวง แล้วพูดความรู้สึกที่ตนเอง (กรณีกลุ่มไม่ใหญ่) หรือให้ผู้เข้าร่วมประชุมค้นหาสัญลักษณ์ที่สะท้อนความรู้สึกมานำเสนอในที่ประชุม

ประมวลภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำทุ่งสามร้อยยอด
วันที่ 3 เมษายน 2546

ภาพที่ 2 ชี แจง วัตถุประสงค์การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ภาพที่ 3 อภิปรายเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของทุ่งสามร้อยยอด

ภาพที่ 4 ผู้เข้าร่วมประชุม

ภาพที่ 5 ถ่ายภาพที่ระลึกผู้เข้าร่วมประชุมและคณะวิทยากร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมศักดิ์ มงคลธรววัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	8 มิถุนายน พ.ศ. 2506
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พ.ศ. 2529-2532 สาขารณศาสตรบัณฑิต (บริหารสาขารณสุข) มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2541-2546 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)
ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน	วิทยาลัยการสาขารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ตำแหน่ง : วิทยาจารย์ 6

EXECUTIVE SUMMARY

INTRODUCTION

Thung Sam Roi Yot is a large fresh water wetland, located in the west of Sam Roi Yot mountain range and covering 7 tambons or sub-districts in 2 districts. They are Sam Roi Yot district, consisting of Sam Roi Yot, Silaloi, Salalai, Raikao and Raimai sub-districts, and Kuiburi district, consisting of Samkrathai and Don Yai Nu sub-districts. The area of the wetland is approximately 43,260 rai, divided into 23,000 rai in the area of Khao Sam Roi Yot National Park and 20,260 rai outside the area of the national park. The wetland is abundant with local flora and fauna. It also contains the last and biggest reed field in the country, which is the year-round habitat and breeding ground for both local and migrating birds. It is also an important habitat of a variety of fresh-water animals in addition to an important source of fishery for the local. Moreover, the wetland also helps prevent the encroaching of salt water into the land, maintain the balance of aquifer, store sediments, minerals and toxics, pass on and transfer nutrients and other bio-mass to other ecological systems. Furthermore, the wetland is also a recreation and tourist attraction site and a venue for nature study.

Despite its values and significance, it was found from the survey and enquiry with the surrounding Tambon Administrative Organization (TAO) personnel that there had been a number of conflicts and problems, for instance, the national park demarcation, black tiger prawn farming around the wetland, release of waste water from factories and prawn farms into the wetland, all season fish harvest, bird hunting, fire in the dry season, and protest of local people on the proposal to declare the wetland as the Ramsar Site. Concerned agencies, the Sam Roi Yot National Park of the Royal

Forest Department and the Office of the Environmental Plan and Policy, Ministry of Science, Technology and Environment, had been attempting to solve these problems. The two agencies had sought cooperation from local people through the provincial and district offices, sub-district heads, village chiefs and TAO to help solve the problems but the problems had not been fully solved. From the interview with 47 TAO personnel in the area, it was revealed that there were very few projects concerning the wetland management in previous tambon development plans. In addition, there has never been any joint meeting of the 7 TAOs to discuss about the guidelines for managing the wetland. Furthermore, from the questionnaire responses of the TAO personnel, it was discovered that 93.7% (44 respondents) did not have adequate knowledge about the wetland management, 85.15 % (40 respondents) noted that training to provide knowledge about Thung Sam Roi Yot management to TAO members should be organized and 91.5% (43 respondents) wanted to attend such a training. As a consequence, a participatory training curriculum development for TAO personnel on Thung Sam Roi Yot wetland management should be carried out so that the management could be in an appropriate direction. Additionally, conceptual and practical cooperation of the personnel could be established and it could be used as a guideline to suitably solve problems related to the wetland in the future.

OBJECTIVE OF THE RESEARCH

To develop a participatory training curriculum for TAO personnel on Thung Sam Roi Yot management in Prochuab Khiri Khan province

EXPECTED RESULTS

1. A participatory training curriculum for TAO personnel in managing Thung Sam Roi Yot Wetland could be obtained.

2. TAO personnel had knowledge about managing the wetland, possessed a positive attitude toward conservation of the wetland and obtained guidelines to protect, maintain and conserve the wetland.

3. The finding could be used as a guideline to develop and apply to other curricular in order to enhance the potentiality of TAO personnel in managing other wetlands

METHODOLOGY

In developing the participatory training curriculum, the researcher employed the research and development approach, with an emphasis on the participation of trainees, in this case, TAO personnel. The steps in developing the training curriculum were as follows:

Step 1 Investigating basic data for developing the curriculum

This step comprised documentary study, testing knowledge and attitude of TAO personnel and survey of general information, problems and needs for training of TAO personnel. The data were then synthesized to find out training needs and were used as the fundamental data for developing the curriculum. The TAO personnel were directly involved in finding out training needs by answering knowledge and attitude tests and a survey on problems of and needs for training.

Step 2 Developing the curriculum

Developing the curriculum was based on the fundamental data derived in Step 1. The operation was divided into 3 steps: drawing up the curriculum draft, assessing the draft and developing the draft. After these steps were completed, the drafted curriculum would be tried out.

Step 3 Trying out the curriculum

The curriculum was tried out with the TAO personnel in order to evaluate

its efficiency so that improvement could be made. The techniques employed for this tryout step included lectures, site visits, brain storming, workshops, metaplan and mind-mapping educational games.

Step 4 Evaluating and improving the curriculum

The curriculum was improved after having been tried out in order to obtain a suitable curriculum. Evaluation results of the TAO personnel after the training were used as the inputs for the curriculum improvement.

THE RESEARCH FINDINGS

1. Investigating fundamental data for developing the curriculum

The population used for this investigation was TAO personnel in 7 sub-districts in the two districts where the wetland was located. A set of questionnaire was utilized as the research instrument. The personnel answered the questionnaire and their answers were used as the fundamental data for developing the curriculum. Results from the questionnaires could be summarized as follows:

1.1 General information of the TAO personnel. Most of them were males, aged between 30-39 years, having careers in the agricultural sector and with the primary education. They were the local people without land right in the wetland.

1.2 Information about training problems and training needs. It was revealed that most of the TAO personnel had never attended training on conservation of natural resources and environment or participated in the wetland conservation activities with any local agencies or proposed projects or ideas about managing the wetland to their TAOs. They also had inadequate knowledge about managing the wetland and recommended that a training course on the topic be organized was justified. They wanted to attend such training course due to lack of knowledge and skills in managing the wetland. In addition, they would like to implement and disseminate the knowledge

to other local people. Educational site visit was found to be an interesting form of training and suitable training media. A suitable duration of training was 2 days during weekdays and the convenient training venue was the office of the Sam Roi Yot National Park. Knowledge required from training included wetland conservation guidelines, sustainable use of the wetland, value and importance of the wetland, and the eco-system of the wetland.

1.3 Knowledge test of the TAO personnel on value, importance and problems of Thung Sam Roi Yot wetland was found to be at a medium level. The percentage of wrong and not-knowing answers was 46.8.

1.4 Attitude test of the TAO personnel towards the 6 aspects of conservation of the wetland, namely, the expansion of the national park area, construction of the nature study center, construction of a water gate, zoning of the tiger prawn farming , promoting eco-tourism, and others was found to be positive.

1.5 Test on the opinions of the TAO personnel about the 3 aspects of responsibilities of the organization in managing the wetland, namely resource utilization, conservation guidelines and solving problems of the national park demarcation was found to be positive.

2. Developing the curriculum

2.1 The curriculum was drafted, based on related research studies, knowledge and attitude tests, opinions on the roles and responsibilities of TAO, and training needs. The curriculum was entitled “ The participatory training curriculum development for Tambon Administration Organization personnel on Thung Sam Roi Yot wetland management in Prachuab Khiri Khan province.”

The main components of the curriculum were:

2.1.1 Problems and needs

2.1.2 Objectives of the curriculum

2.1.3 Two training units. The first unit was on value and importance of Thung Sam Roi Yot wetland and the second one was on guidelines for managing the wetland. Each training unit was composed of problems and needs, behavioral objectives, training activities and methods, training media, duration of time, place and evaluation methods.

2.2 The draft was evaluated by 3 specialists for its suitability and congruency of the components. It was found that the suitability was at a very high level and the components were congruent.

2.3 In developing the draft, the evaluation results and recommendations of the three specialists were used for improving the curriculum before the trial.

The components of the draft included:

2.3.1 Problems and needs

2.3.2 Objectives of the curriculum

2.3.3 Two training units. The first unit was on value and importance of Thung Sam Roi Yot wetland and the second unit was guidelines for managing the wetland. Each unit was composed of

2.3.3.1 Problems and needs

2.3.3.2 Behavioral objectives

2.3.3.3 Contents of training

2.3.3.4 Training methods and activities

2.3.2.5 Training media

2.3.3.6 Duration of time

2.3.3.7 Place

2.3.3.8 Evaluation methods

3. Trying out of the curriculum

3.1 Pre - and post-test results on the knowledge of the TAO personnel indicated that their knowledge increased significantly at a 0.05 level.

3.2 In evaluating the opinions of the TAO personnel on the curriculum, it was found that components of the curriculum in the two units were suitable at a high level.

3.3 In evaluating the training organization, the trainees' opinions on benefits derived from the training topics/activities and achievement of the training objectives were at a high level and those on the competency of trainers were at a good level.

3.4 The workshop on guidelines for managing Thung Sam Roi Yot wetland enabled participants to know the problems, causes and solutions guidelines from brainstorming sessions, which could be integrated into their tambon development plans.

4. Evaluation and improvement of the curriculum

After the curriculum was tried out, results from the knowledge test, evaluation of the opinions on the curriculum, evaluation of the training organization and other recommendations were used to improve the curriculum. It was expected that the curriculum could be applied for training TAO personnel in other wetland areas.

RESEARCH PROBLEMS AND OBSTACLES

1. The community leaders and villagers residing in the study area were impacted by the expansion of the demarcation line of Sam Roi Yot National Park and misunderstood about the declaration of the wetland in the national park as a Ramsar Site. As a consequence, access to information was not easy and certain TAO personnel were not willing to provide the information and thought that this research was related to the declaration of Ramsar Site, which might affect their livelihood in the vicinity of the wetland.

2. The population group, TAO personnel, was so busy with their living and work that there was a shortfall on the target of training attendance.

3. The levels of literacy of the TAO personnel were different and most of them had only a primary education, which affected their responses to the questionnaire and other evaluation forms.

RECOMMENDATIONS FOR FURTHER STUDIES

1. There should be a follow-up study on the efficiency of the curriculum and evaluation of the curriculum. The methods of evaluation may be in the forms of public discussions, questionnaire or interview with the TAO personnel whether the results from training were used in planning for the management of the wetland.

2. The participatory action research on guidelines in managing Thung Sam Roi Yot wetland should be carried out. A neutral educational institution should play a major part in the research, in cooperation with and participation of the surrounding TAOs. Such activity would lead to solving problems of the wetland continuously and would be more acceptable by the local than that undertaken by outside agencies alone.

3. The study findings revealed that the most important problem of the wetland was the expansion of the national park area that overlapped private land of the local people. Consequently, the national park should cooperate with the TAOs to urgently solve the problem and it should yield certain parts of the area cooperation of the local was sought. Although the area of the National Park has to be reduced, it would help reduce the conflict and would be beneficial in obtaining cooperation from the local in protecting, maintaining and conserving the park.

4. The problem of misunderstanding about the declaration of this wetland as a Ramsar Site arose from good intention of concerned agencies but was not accepted by the local people. It was recommended that the participatory action research be used as

an approach to manage the wetland. This would make the local people proud of being a part of the management process.

5. TAO personnel were relatively busy with their lives. It was thus recommended that training period did not necessarily have to be 2 consecutive days. It could be done on an alternate day basis and convenient time so that it would not affect their businesses and livelihood. Both parties, facilitators and trainees, should coordinate to allocate the most appropriate time.

6. Low literacy level of TAO personnel affected the results of evaluation. It was recommended that other techniques, which required less reading and writing ability be used, such as, graph, mind-mapping and round table discussions.

7. For the implementation of this curriculum to other wetlands, particular contexts of different localities should be taken into consideration, e.g., livelihood and literacy levels of target groups, suitable training time, evaluation techniques, and participation of local trainers.